

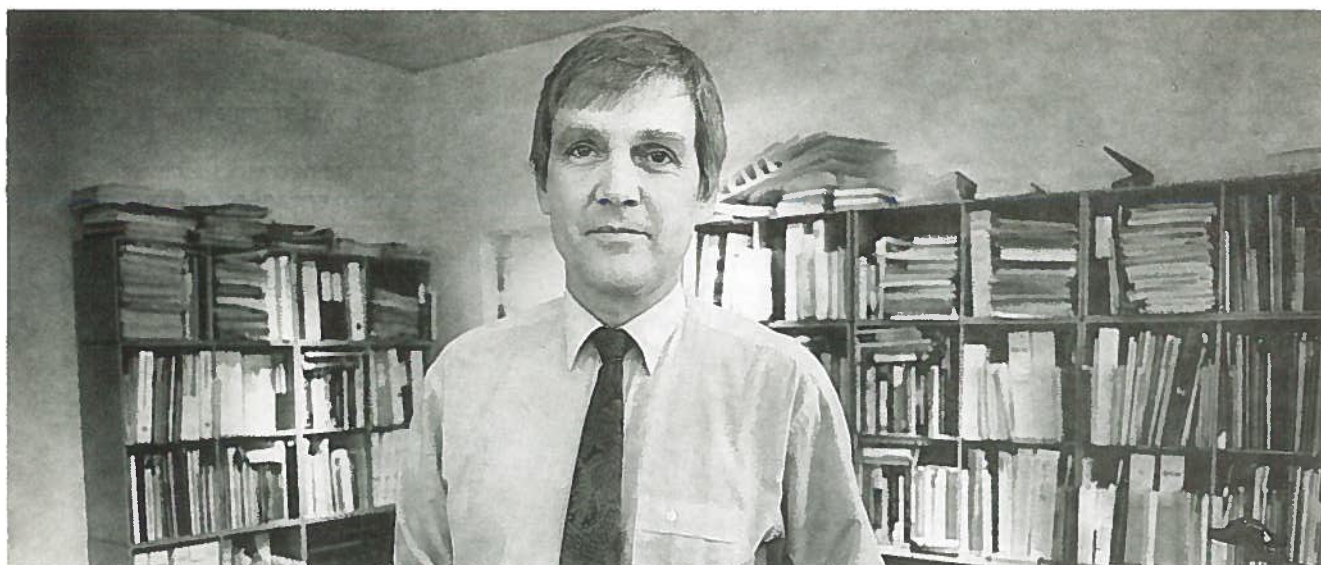

ÅRSBERETNING 1992

Handelshøjskolen i København

Rektors beretning		
Ved rektor Finn Junge-Jensen	1	
Styrelsesrådets beretning	4	
Kvaliteten i højsædet		
Internationalisering		
Community of European Management Schools	5	
Sommerinstitut med Østeuropa som specialtema	8	
Nyoprettet cand.ling.merc.-studium i russisk	11	
Sprog/Økonomiecenter forsker i den 3. verden	12	
Stort Japan-projekt igangsat	13	
Perspektiver på uddannelse og forskning		
Kultur, sprog og økonomi spiller stærkt sammen	14	
Forskningsprojekter		
SAMS - et sydsandinavisk forsker-samarbejde	16	
Arktis på Handelshøjskolens forsknings-kort	18	
Ny viden om brugervenlige edb-systemer ...	19	
En organisations sociologisk analyse af informationsteknologien	20	
Internationalt konkurrencedygtigt forskningsmiljø i fagsprog	21	
Ph.d.-studerende forsker	22	
Kronik		
Dværge på lurfødder - Lektor Peter Maskel	24	
Forskerportrætter		
Sprogets samspil med virkeligheden	26	
Forskning med gennemslagskraft	27	
Markedsføring af professionelle servicevirksomheder	28	
Et godt år for Juridisk Institut	29	
Etik og miljø		
Vi kopierer ikke, men viser vejen	30	
Nye uddannelser		
Cand.merc.-studiet - Nye tider nye linjer	32	
Markant forbedrede resultater på HA-studiet	37	
Ny bachelor i erhvervsprog	39	
Netværk øger kvaliteten i forskeruddannelserne	40	
Efteruddannelsescenter mere end lever op til forventninger	42	
Karriere i udlandet		
Hele verden som arbejdsplads	44	
Priser		
Legatregn over studerende	47	
Bedømmere på hård opgave	47	
Administrativ udvikling		
Betalingsuddannelser kræver administrativ nytænkning	48	
Service i frontlinien	49	
En epoke slutter		
Stå vagt om lederopgavens menneskelige aspekter	51	
Fra dybdeboring til grænseoverskridelse	51	
Handelshøjskolen må ikke blive sig selv nok	52	
Udbyg forspringet inden for international jura og EF-ret	52	
På tide at udvikle en virkelighedsnær pristeori	52	
75 års jubilæum		
Handelshøjskolen fyldte 75 år	53	
Biblioteket		
International vurdering af Handelshøjskolens Bibliotek	55	
Nøgletal		
Statistik	57	
Ph.d.-afhandlinger 1992	62	
Oversigt over udvekslingsaftaler	63	
Vigtige adresser	64	

Handelshøjskolen 75 år

Finn Junge-Jensen, rektor

I 1992 kunne Handelshøjskolen fejre sit 75-års jubilæum. Bag oprettelsen i 1917 stod en kreds af fremsynede erhvervsfolk i Foreningen til Unge Handelsmænds Uddannelse. Initiativtagerne så, at der var behov for nye kvalifikationer til et erhvervsliv i udvikling og under omstilling, og Handelshøjskolens opgave blev at give de studerende "et dybtgående teoretisk kendskab til de forskellige områder af det moderne handelsliv".

Allerede i slutningen af det foregående århundrede havde Danmarks fremtrædende industrimand C. F. Tietgen formuleret behovet for en videregående handelsuddannelse og advokeret for oprettelsen af en Handelshøjskole, men der skulle gå 30 år, før tiden var moden.

Selv om samfundets og erhvervslivets vilkår i 1992 på mange måder er fundamentalt anderledes end ved Handelshøjskolens oprettelse, er det dog de samme grundlæggende visioner, der har betydning i dag. En dybtgående teoretisk viden, forskningsbaserede uddannelser, sammenhæng mellem teori og praksis og et tæt samspil mellem Højskolen og aftagerne er det grundlag, Handelshøjskolen har bygget på i de seneste års bestræbelser på at udvikle nye tidssvarende uddannelser og opdyrke nye forskningsområder.

Livslang uddannelse

Med internationaliseringen af erhvervslivet, hastige teknologiske forandringer, bratte skift i holdninger og forbrugerpræferencer og intensiveret global konkurrence er kravene til en løbende fornyelse og udvikling af kvalifikationer blevet langt mere fremtrædende.

Handelshøjskolens rolle er på denne baggrund at levere uddannelser af international kvalitet og udvikle uddannelses tilbud, der er relevante på forskellige tidspunkter i et karriereforløb.

Beslutningen om at iværksætte MBA (Master of Business Administration) og MPA (Master of Public Administration) uddannelser på deltidsbasis fra 1994 er et stort skridt fremad mod udvidede uddannelsesmuligheder på internationalt niveau for både den private og den offentlige sektor i Danmark.

Samtidig har oprettelsen af Handelshøjskolens Efteruddannelsescenter i 1991 betydet, at det er blevet muligt at skræddersy uddannelses- og udviklingsforløb i tæt kontakt med virksomhederne og opnå et optimalt samspil mellem teori og praksis. Ledelsesudviklingsforløb baseret på "learning-by-doing" eller "action-learning" metoder og sprogkurser bygget op om deltagerens arbejdssituation er eksempler på nogle af de vellykkede aktiviteter, som centret har forestået.

På grunduddannelserne er der gennemført reformer, der skal styrke grundlaget for en videre læring efter afsluttet uddannelse ved at lægge vægt på både overblik og fordybelse. Liniedelingen på cand.merc.-studiet indebærer et mere fokuseret uddannelsesforløb med et forstærket samspil mellem lærere og studerende, og indførelsen af bacheloruddannelsen på erhvervsprog giver et væsentligt kvalifikationsløft for dimittenderne fra denne uddannelse ved at kombinere bredde og specialiseringsmuligheder. Der er desuden arbejdet videre med introduktion af praksisnære forløb i studierne, fx ved valg af

praktiske problemstillinger i opgaver og projekter, ved korte praktikophold i udenlandske virksomheder på CEMS-programmet og ved det tværinstitutionelle kursus i industriel design og produktudvikling, hvor der skal produceres en første prototype til et produkt som resultat af kurset.

Omstillingen til et samfund med livslang uddannelse vil stille store krav til uddannelsesinstitutionerne, og Handelshøjskolen vil i de kommende år videreudvikle sine uddannelsesstilbud i perspektivet af dette.

Forskning og fornyelse

Som allerede understreget af de fremsynede erhvervsfolk fra FUHU i Handelshøjskolens tidligste år, er forskning en nødvendig og integreret del af et videregående uddannelsesmiljø og den bedste inspiration til løbende faglig fornyelse.

Forskningen er i disse år, som karakteriseres af store forandringer, blevet en endnu mere central del af Handelshøjskolens mission, og den er blevet styrket væsentligt på mange måder. Disputater, ph.d.-afhandlinger, deltagelse i internationale og nationale forskningsprogrammer og international publicering manifesterer en øget indsats, og strategiske valg af nye indsatsområder har demonstreret viljen til at arbejde på områder af stor betydning for det danske samfund.

Det vil være Handelshøjskolens opgave i fremtiden at sikre en endnu bedre formidling af forskningsresultater til erhvervslivet og den offentlige sektor og at tage initiativ til øget samarbejde med virksomheder og organisationer om konkrete forskningsprojekter, uddannelse af ph.d.'ere mm.

Som et led i kvalitetsudviklingen vil Handelshøjskolen i 1993 gennemføre en forskningsevaluering af tre institutter med bistand fra udenlandske professorer som en begyndelse til mere systematiske evalueringer af Højskolens forskningsmiljøer.

Internationale strategiske alliancer

Den stærkere internationale konkurrence i erhvervslivet har også afspejlet sig i en skærpet konkurrence mellem uddannelsesinstitutionerne.

Det har været magtpåliggende for Højskolen at finde samarbejdspartnere i udlandet af høj kvalitet, som kan bidrage til kvalitetsudvikling og internationalisering af uddannelserne.

Mens forbindelser mellem institutioner tidligere

i høj grad var forankret i den enkelte lærers personlige kontakter, er der i de seneste år sket en institutionalisering af samarbejdsaftaler, ikke mindst på baggrund af initiativerne i EF-regi.

I disse år, hvor nye netværk skabes og cementeres, har Højskolen engageret sig kraftigt i samarbejde om studenter- og lærerudveksling, ph.d.-uddannelser, udvikling af nye uddannelser og af undervisningsmaterialer, fælles forskningsprojekter mv.

I CEMS-samarbejdet har de deltagende institutioner i samarbejde med europæisk erhvervsliv således skabt et uddannelsesprogram i international klasse. De første CEMS-kandidater fra Handelshøjskolen dimitterer i 1993 og vil have gennemgået en uddannelse, der sætter dem i stand til at fungere i et internationalt miljø, og som vil gøre dem topkvalificerede på det europæiske arbejdsmarked.

En lang række andre samarbejdsaftaler med fortrinsvis europæiske og nordamerikanske institutioner vil gøre det muligt for mange flere af Handelshøjskolens studerende at integrere et udlandsophold i deres studier og for forskerne at indgå i et tæt samarbejde med udenlandske kolleger.

Handelshøjskolen vil i de kommende år udbygge og intensivere samarbejdet i de internationale netværk og anser dette for et af de væsentligste incitamentter til konstant at leve op til høje kvalitetskrav og løbende at udvikle Højskolens specielle kompetencer.

Handelshøjskolen har i 1992 på tre væsentlige områder styrket den uddannelsesmæssige baggrund for internationaliseringen:

- Indførelsen af cand.merc.-reformen, hvor studiet blev opdelt i 9 linier, skabte for første gang mulighed for at gennemføre et helt cand.merc.-studium på engelsk, idet to af linierne, "International Business" og "International Marketing and Management" er engelsksprogede
- Oprettelsen af en variant af SPRØK-studiet med japansk som hovedsprog gav startskud til en større opmærksomhed om Fjernøsten, som i forhold til områdets betydning i den globale økonomi har været underprioriteret. Der vil senere ske en udbygning af aktiviteterne med aftaler om trainee-ophold i Japan og samarbejde med fjernøstlige institutioner.
- Endelig etableredes et cand.ling.merc.-studium i russisk, og der aftaltes et tæt sam-

arbejde med to førende institutioner i Moskva på både det sproglige og det økonomiske område.

Det nære samarbejde blev dog ikke glemt i 1992. Forventningerne til udviklingen i Øresundsregionen har skabt en række nye initiativer til samarbejde på tværs af Øresund, med Lunds Universitet og MIL (Management i Lund, en lederudviklingsinstitution) og ikke mindst ved oprettelsen af SAMS (Scandinavian Academy of Management Studies). SAMS er skabt af forskere fra Handelshøjskolen og Lunds Universitet i tæt samarbejde med erhvervslivet i regionen og som sædvanlig med god støtte fra FUUU. Visionen er gennem anvendelsesorienteret forskning at bygge en bro af viden og inspiration, der kan medvirke til regionens udvikling.

De nye udlandsdanskere

Beskæftigelsessituationen for civiløkonomer blev i 1992 forværret yderligere, delvis som en følge af et stigende udbud af dimittender og delvis på grund af konjunktursituationen i Danmark og i Europa generelt. Der forventes ingen afgørende ændringer i dette billede i de nærmeste år, hvilket betyder, at det danske arbejdsmarked ikke kan sikre beskæftigelsen for civiløkonomer.

Handelshøjskolens kandidater er generelt velkvalificerede på internationalt niveau, og det er i højere grad traditioner og manglende mobilitet, der har bevirket, at hidtil kun en lille del har fundet beskæftigelse i udlandet umiddelbart efter studiets afslutning.

I de kommende år vil mange flere af Handelshøjskolens dimittender skulle finde deres første job i udlandet. Da det europæiske arbejdsmarked i højere grad forventes at blive præget af internationalt orienteret rekruttering, vil der være mange muligheder, hvis de traditionelle barrierer kan overvindes.

For Handelshøjskolen indebærer det skærpede krav til uddannelsernes internationale profil og kvalitet samt hårdere konkurrence. For kandidaterne betyder det krav til øget mobilitet, men også muligheder for at erhverve sig kvalifikationer til en international karriere.

På vej mod 1997

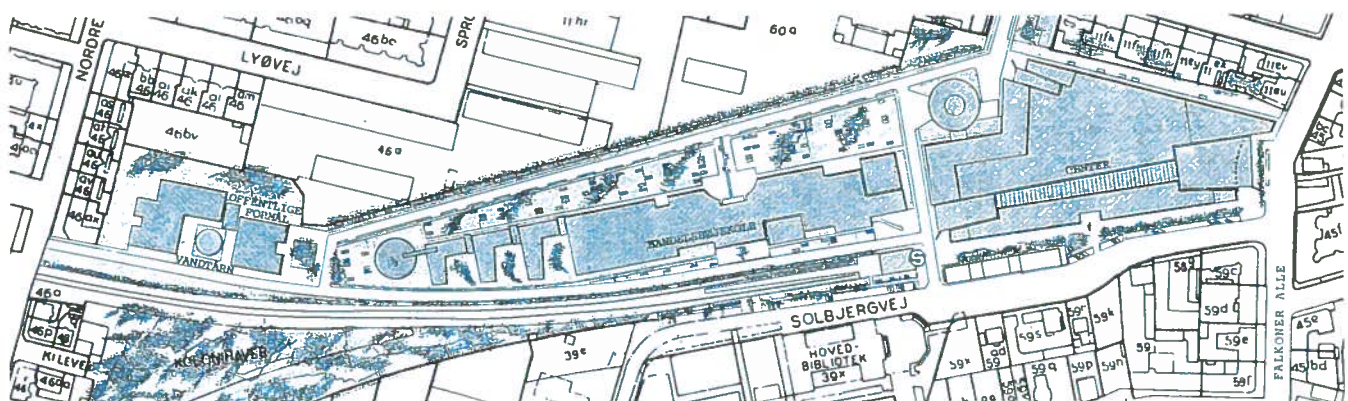
Ved begyndelsen tegner der sig et stadigt fastere billede af en samling af Handelshøjskolens økonomiske fakultet, og selv om placeringen ikke er endelig afklaret, er det sandsynligt, at 1997 vil være året for indflytning.

Der er givet klart udtryk for den politiske vilje til at løse de mangeårige problemer med lokalemangel og spredte adresser, og Handelshøjskolen forventer en endelig beslutning i 1993. En placering på arealerne ved Frederiksberg Station, som er en af mulighederne, synes særdeles attraktiv, idet nærheden til Det sproglige Fakultet reelt vil betyde en samling af hele Højskolen.

Med den nye Universitetslov, den øgede decentralisering af kompetence til uddannelsesinstitutionerne og den forventede stabilitet i de økonomiske vilkår frem til 1997 er der skabt et grundlag for, at Handelshøjskolen vil kunne udnytte perioden frem til 1997 optimalt. Højskolen vil kunne foretage en række strategiske beslutninger vedrørende studie- og institutstruktur, og implementeringen af en moderne teknologisk og administrativ infrastruktur vil kunne forberedes og tilrettelægges med henblik på at styrke forsknings- og uddannelsesmiljøerne.

Opgaven vil involvere mange kræfter, men vil også gøre det muligt for Handelshøjskolen at leve op til forventningerne om en institution i international klasse.

Finn Junge-Jensen

Handelshøjskolen anser placeringen af en ny bygning for Det erhvervsøkonomiske Fakultet på arealerne ved Frederiksberg Station som særdeles attraktiv.

Kvaliteten i højsædet

På Handelshøjskolen har vi i de senere år brugt mange kræfter på vækst. Antallet af studiepladser er stærkt udvidet, en lang række nye uddannelser er blevet skabt, og der er blevet sat gevaldigt skub i internationaliseringen inden for både uddannelse og forskning.

Når vi ser tilbage, er vi opmærksomme på, at den kraftige vækst har medført tilpasnings- og ressourceproblemer og dermed en øget risiko for kvalitetsbrist. Dette er naturligvis ikke acceptabelt, idet en høj kvalitet i alle aktiviteter er af stor betydning for Handelshøjskolens udvikling.

Der er allerede gjort mange tiltag for at sikre kvaliteten, og nye står for døren i de kommende år.

Den netop vedtagne universitetslov, som gælder fra 1993, åbner for nye muligheder i denne forbindelse. Den vil sammen med de ændrede bevillingsregler give Handelshøjskolen en

langt større autonomi, end den tidligere har haft. En autonomi som giver frihed til, under selvstændigt ansvar, at sætte ambitiøse mål for kvalitetsudviklingen i uddannelse og forskning. Disse muligheder skal udnyttes, for mere end nogensinde har aftagerne af Handelshøjskolens dimittender og ydelser brug for kvalitet.

Kvaliteten i uddannelserne og forskningen er en konkurrencefaktor, og der er bred enighed om, at den er af overordentlig stor betydning for mange danske virksomheder, hvis de skal kunne klare sig i konkurrencen på det nationale eller internationale plan. Vi er endvidere på vej ind i en periode med mindre ungdomsårgange, og der kan i den resterende del af 90'erne forudses en øget rift om de studerende. På Handelshøjskolen er vi meget opmærksomme herpå, idet det vil være en væsentlig forudsætning for Handelshøjskolens kvalitetsudvikling,

at der kan tiltrækkes tilstrækkeligt med kvalificerede studerende i konkurrence med andre universiteter og højere læreanstalter i både ind- og udland.

Handelshøjskolens Styrelsesråd vil under den nye universitetslov fortsat følge Handelshøjskolens aktiviteter og arbejde på at styrke sin rolle som overordnet koordinator mellem Højskolen og erhvervslivet. Desuden opfatter Styrelsesrådet det som en af sine væsentlige opgaver at medvirke til at sikre kvalitetsudviklingen og Handelshøjskolens placering blandt de førende business schools i Europa. Til glæde for de studerende, forskningen og det danske samfund.

Niels Kjeldsen
Formand for Handelshøjskolens
Styrelsesråd

Handelshøjskolens Styrelsesråd. I 1. række (siddende) ses fra venstre: Kontorfuldmægtig Jytte Beckert, prorektor Lise-Lotte Hjulmand, direktør Niels Kjeldsen (formand) og forbundsformand for EsF, Jeanette Ørsted. I 2. række (stående) ses fra venstre: Forbundsformand for FDC, Preben Kjær, direktør Klaus Olsen, rektor Finn Junge-Jensen, direktør Claus Valentiner, direktør Hans Paaschburg og cand.merc.int.stud. Thomas Gylling. Fraværende var koncerndirektør Ole Trolle.

"A community of academic and corporate members working together to develop a common body of European knowledge in the fields of Economics and Management leading to a common European degree".

Academic Members

Copenhagen Business School
 Erasmus Universiteit, Rotterdam
 ESADE - Escuela Superior de Administration y Dirección de Empresas, Barcelona
 HEC - Ecole des Hautes Etudes Commerciales, Paris
 Hochschule St. Gallen
 London School of Economics and Political Science
 Norwegian School of Economics & Business Administration, Bergen
 Stockholm School of Economics
 Université Catholique de Louvain, Louvain - la-Neuve
 Università Commerciale Luigi Bocconi, Milano
 Universität zu Köln
 Wirtschaftsuniversität Wien

Corporate members

Austrian Airlines, Vienna
 Austrian Industries AG, Vienna
 Banca Commerciale Italiana, Milano
 Banco Central Hispanoamericano, Madrid
 British Airways, London
 Carlsberg A/S, Copenhagen
 Cassa de Risparmio Delle Provincie Lombarde, Milano
 Coopers & Lybrand, London
 Credit Lyonnais, Paris
 Dresdner Bank AG, Frankfurt
 Elektrowatt Ltd., Zürich
 Ericsson, Stockholm
 F. Hoffmann la Roche Ltd., Bale, Schweiz
 Hafslund-Nycomed, Oslo
 Haniel GmbH, Duisburg
 Hilti Corporation, Liechtenstein
 IBM Europe, Paris
 ISS International Service System A/S, Copenhagen
 J.P. Morgan, Bruxelles
 K.P.M.G. Deutsche Treuhand-Gesellschaft, Köln
 Petrofina SA, Bruxelles
 Procter & Gamble France, Paris
 Saint-Gobain, Paris
 Schindler Holding AG, Luzern
 SEAT Volkswagen SA, Barcelona
 Shell International Petroleum, Den Hague
 Schneider SA, Paris
 Siemens AG, München
 SmithKline Beecham, Philadelphia
 Statoil, Oslo
 Trygg Hansa SPP, Stockholm
 Veba AG, Düsseldorf
 Wintherthur, Wintherthur, Schweiz
 Wolters Kluwer, Deventer, Holland

CEMS-Community of European Management Schools - Fra introduktions- til konsolideringsfase

Repræsentanter fra CEMS overrækker eksamensbeviser til de nye dimittender. Christa Degen, CEMS-kordinator fra Kölns Universitet præsenterer fra talerstolen navnene.

CEMS-netværket har til formål at sikre en fælles europæisk kandidatgrad inden for økonomi og ledelse som overbygning på en 3-årig bachelorgrad. I samarbejdet indgår de førende europæiske universiteter og business schools, dog er hvert land kun repræsenteret ved én institution.

Det er gået stærkt de sidste par år. I 1990 - inden at Hochschule St. Gallen og Handelshøjskolen i København samme år blev medlemmer - talte CEMS 6 medlemmer. Med optagelsen af Norges Handelshøyskole i Bergen i 1992 er medlemstallet fordoblet til 12 deltagere. I samme periode er antallet af virksomhedsmedlemmer vokset fra 10 til 35. Indtil nu har ca. 360 studerende fået tilkendt CEMS-graden og studenterudvekslingen nåede i 1991/92 op på 453 studerende. 18 CEMS-studerede fra Handelshøjskolen var på dette tidspunkt i udlandet, mens at Højskolen havde besøg af 17 udenlandske CEMS-studerede. I

1993 vil de første danske studerende opnå CEMS-graden.

Hidtil fokus på undervisningen

Opstarten har været præget af arbejdet med at udvikle og tilpasse den fælles fond af viden, som alle CEMS-studerende - uanset nationalitet - skal være i besiddelse af. Arbejdet hermed har været placeret i såkaldte interfakultære grupper med en repræsentant fra hver institution. Samarbejdet mellem de akademiske medlemmer og virksomhedsmedlemmerne har været godt og frugtbart. Herved har man sikret, at kandidaternes profiler passer til aftagernes behov for kommende europæiske ledere.

Den hastige vækst har dog betydet, at man i 1992 har brugt megen tid på at diskutere og beslutte indholdet i et nyt CEMS-curriculum, der skal træde i kraft i 1993.

- Hovedårsagen til revisionen skyldes den variation i uddannelsessystemer, de mange nye medlemmer har tilført. En anden væsentlig årsag er behovet

for at nyttiggøre det arbejde, som er foregået i de interfakultære faglige grupper for at få en bedre afspejling af den faglige dynamik på de enkelte felter, udtaler professor Hanne Hartvig Larsen, formand for Handelshøjskolens internationale udvalg.

Behov for konsolidering

Det stigende antal deltagere i CEMS-samarbejdet har øget behovet for bl.a. en ændring af samarbejdet institutioner og virksomheder imellem. Beslutningsprocessen må effektiviseres sammen med udviklingsarbejdet. Antallet af besluttede organer er derfor reduceret, og hver institution har nu kun ét medlem i CEMS' bestyrelse. For at holde dynamikken igang er der med direkte reference til bestyrelsen blevet oprettet en række arbejdsgrupper (task forces) med såvel akademiske som virksomhedsmedlemmer.

For at sikre, at den nye organisationsmodel, curriculumreformen og andre konsoliderende tiltag bliver gennemført, har man også besluttet at sætte

Fra CEMS-mødet i København maj 1992, hvor man bla. gjorde status på samarbejdets hidtidige forløb. Fra venstre ses Josep Franch (ESADE-Barcelona), Richard Kühler (Köln), Hanne Hartvig Larsen (Handelshøjskolen), Jordi Montana (ESADE-Barcelona), Ad Pruyen (Erasmus - Rotterdam) og Carlo Galucci (ESADE-Barcelona).

tempoet ned, hvad angår optagelse af nye medlemmer. En række institutioner i de endnu ikke deltagende vest-europæiske lande samt tilsvarende institutioner i det tidligere Østeuropa har anmodet om medlemskab eller andre former for mere formel tilknytning.

CEMS ønsker mere synliggørelse af sit arbejde

For at øge kendskabet til CEMS blandt studerende og aftagere af kandidaterne uden for CEMS-kredsen har man igangsat en række tiltag. Bla. har man indgået en eksklusiv aftale med Saga Publications i London om udgivelse af særlige CEMS-bogserier, hvor de første udkommer i løbet af 1993. Blandt publikationerne vil være en række case-bøger samt værker forfattet af de interfakultære grupper. Her i 1992 blev desuden den første "Annual Review" udgivet med information om CEMS og omtale af forskellige CEMS-relaterede begivenheder i årets løb. I 1993 skal der nedsættes en arbejdsgruppe, der skal udvikle et "Business Review". Bladet skal fungere som et newsletter for CEMS' corporate members.

Endelig blev der i 1992 på dimittendernes eget initiativ dannet en CEMS-dimittendforening med det formål at vedligeholde og udvikle den særlige CEMS-ånd gennem dannelse af kontakter og netværker dimittenderne imellem.

Fremover mere fokus på forskningen

Med det mere langsigtede mål at ar-

bejde hen imod et egentligt europæisk fakultet, vil man tilskynde de interfakultære faglige grupper til at fremme forskningssamarbejdet i form af bla. flere fælles projekter. Heri deltager også virksomhedsmedlemmer. Som led heri tilskynder CEMS til øget lærerudveksling, således at arbejdet med fælles forskningsprojekter kan intensiveres, og de studerende som en sidegevinst få mere undervisning af udenlandske lærere. Enkelte pilotforsøg er allerede gennemført med stor succes!

Sprogbarrieren stadig problem

Tilbuddet om international erfaring og en international uddannelse er både relevant og nødvendig set i lyset af den udvikling, der foregår rundt om os. De nyuddannede kandidater må i stigende udstrækning søge derhen, hvor jobbene findes, og kandidaternes kvalifikationer kan bruges, både indenlands og udenlands.

- Men forudsætningen er selvfølgelig, at de studerende sikres et tilbud af sprogundervisning, så at de kan få de nødvendige sproglige kvalifikationer, vurderer Hanne Hartvig Larsen. - For få studerende synes i dag, at de uden studietidsforlængelse kan honorere kravene om to fremmedsprog. Det gælder også de danske studerende, der trods alt er ganske godt rustede sammenlignet med mange udenlandske studerende.

Det internationale udvalg på Højskolen håber, at de midler til kvalitetudviklingsprojekter, der via Konsistorium er tildelt udvalget, kan anvendes til at

etablere gode og brede sprogtilbud, bla. som valgfag på HA-uddannelsen.

Internships skaber problemer

For at erhverve CEMS-graden skal alle studerende have to udlandsophold bag sig. Det ene skal være et akademisk ophold af mindst 3 måneders varighed og det andet et virksomhedsophold - internship - af samme varighed. Virksomhedsopholdet kan dog erstattes af yderligere et studieophold.

- Men CEMS-ideen tilgodeses selvfølgelig bedst, hvis det lykkes at skabe flere internships. Men det stigende antal CEMS-studerende i en tid præget af nedskæringer inden for mange sektorer skaber øgede vanskeligheder med at skaffe flere internships. En arbejdsgruppe forsøger at finde nye veje, og også her på Handelshøjskolen appellerer vi kraftigt til alle vore virksomhedskontakter om hjælp til at placere vore udenlandske CEMS-studerende, slutter Hanne Hartvig Larsen.

Yderligere information:

Professor Hanne Hartvig Larsen
Institut for Afsætningsøkonomi
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf: 3815 2100
Fax: 3815 2101/2102

Sommerinstitut med Østeuropa som specialtema

Rækken af sommerinstitutter er afsluttet for denne gang. Arrangementerne har været en stor succes, uanset om man måler på deltageres tilfredshed, antallet af fælles forskningsprojekter eller antallet af netværker og publikationer.

I august 1992 blev det tredje Danish Summer Research Institute, DSRI, afholdt i Gilleleje med deltagelse af 69 junior- og seniorforskere fra 19 lande. Udover forskere fra vest- og østeuropæiske lande deltog også en lang række forskere fra USA, Japan, Israel og Canada. Danmark var repræsenteret med 14 forskere.

Projektets formål

Som i de to foregående år var det også i 1992 sommerinstitutets mål at tilskynde forskerne til at indgå i et forpligtende samarbejde om de økonomiske og specielt erhvervsøkonomiske konsekvenser af den tiltagende europæiske integration. Mens de to tidligere institutter især fokuserede på det indre marked, var integrationen af de

østeuropæiske lande et fremtrædende tema i sommerinstitutet 1992.

Papers og forskningsdebatter

Et vigtigt element i sommerinstitutterne er præsentationen af nye papers og projekter, der danner grundlaget for institutternes forskningsdebatter og efterfølgende for oprettelsen af internationale forskningsnetværk.

På sommerinstitutet 1992 blev 42 papers præsenteret og diskuteret. De fremlagte papers behandlede en bred vifte af først og fremmest økonomiske problemstillinger i forbindelse med den europæiske integration. F.eks. blev så forskellige emner som den europæiske integration og Japan og den europæiske integration og Israel behandlet.

Naturligt nok koncentrerede en række papers sig også om de økonomiske reformer i Østeuropa og deres relevans for udvidelsen af den europæiske integration. Eksempler på titlerne af disse papers er "Direct Investment in the Newly Independent Republic of Slovenia", "Investment Problems in Post-Communist Russia" og "The Transformation Process of the Czechoslovak Economy".

Gæsteforelæsninger

Et andet centralt element i sommerinstitutterne er gæsteforelæserne, hvor specialister og erhvervsledere enten uddyber udvalgte aspekter af den europæiske integration eller informerer om strategier i forbindelse med det nye Europa.

I år koncentrerede gæsteforelæserne sig om to overordnede temaer, nemlig den europæiske integration i EF-regi og den europæiske integration med særligt henblik på Østeuropa.

Blandt gæsteforelæserne om EF-spørgsmål var professor Hjalte Rasmussen, der forlæste om "Court Room Government in Europe" og professor Niels Thygesen, der diskuterede problemstillingen "Economic and Monetary Union still for this Decade?" Yderligere gav ambassadør Gunnar Riberholdt en indsigtfuld og dramatisk politologisk gennemgang af spørgsmålet "Towards European Union: How Many, How Fast?" efter danskernes "nej" og lige før franskmandenes "ja" til Maastrichttraktaten.

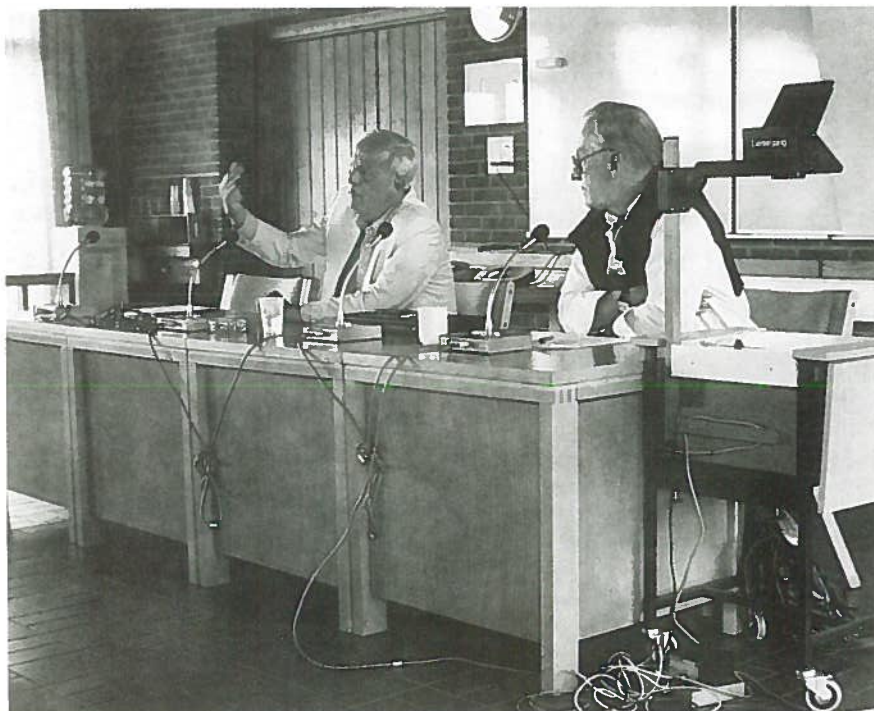
Blandt de gæsteforelæserne, der tog udgangspunkt i de økonomiske reformer i Østeuropa, var professor Vladimir Kniazev fra SNG og professor Marjan Svetlicic fra Slovenien. Vladimir Kniazev forelæste om "Economic Reforms in Russia", mens Marjan Svetlicic i forelæseringen "Transformation of Former Socialist Economies, European Integration and Global Economy", analyserede forudsætningerne for de østeuropæiske landes integration i den internationale økonomi.

Netværk

Under de to foregående sommerinstitutter blev der oprettet 50 internationale forskningsnetværk, og evalueringsskemaer fra sommerinstitutet 1992 viser, at også størstedelen af 1992-deltagerne blev tilknyttet et nyt forskningsnetværk.

Den forskningsmæssige succes, som oprettelsen af netværk hidtil har været, giver professor Arthur Stonehill et godt eksempel på:

"One network formed at DSRI two years ago", skriver han, "is close to completing a major research project entitled, "Internationalizing the Cost of Capital: The Nordic Experience". Projektet, der er baseret på ca. 30 ca-

Ambassadør Gunnar Riberholdt, Bryssel, diskuterer unionsudviklingen: "How fast, how many?" med Lauge Stetting, Handelshøjskolen som ordstyrer.

se-studies af nordiske firmaer, vil munde ud i udgivelsen af to artikler samt en bog.

Undersøgelsen af "The Response of Outsiders to the Completion of the European Single Market" er et andet eksempel på et frugtbart forskningsnetværk. Formålet med netværket er at redegøre for "the effects of the process of European economic integration on firms headquartered outside the European Community which seek to serve Community markets, skriver en af netværkets deltagere, professor Seev Hirsch. Projektet, der som udgangspunkt har, at "Europe 1992 will profit insiders more than outsiders", vil afprøve denne hypotese i en række working papers samt i en bogudgivelse.

Den inspiration og produktivitet, som deltagelsen i et forskningsnetværk har affødt, giver Ritva Rautkyl i sin evaluering. Da hun første gang deltog i sommerinstituttet i 1990, "there was just me and my paper". Men deltagelsen i de to følgende sommerinstitutter satte skub i tingene. I første omgang blev hun inddraget i to netværk, som siden har udviklet sig til deltagelse i en lang række netværk. "So far", konkluderer Ritva Rautkyl, "my networks has produced: Three working papers, three conference papers, seven full reports, one term paper".

Working Papers og publikationer

En stor del af forskningsresultaterne er blevet eller bliver offentliggjort i internationale tidsskrifter. Men for at fremme en hurtigere spredning af forskningsresultaterne har planlægningsgruppen udsendt en række working papers. Foreløbigt er der udsendt 41 working papers, og flere er på vej. Som en afrunding af de første tre sommerinstitutter er planlægningsgruppen yderligere gået i gang med at forberede udsendelsen af en eller to bøger med nogle af de bedste bidrag.

Finansiering

Sommerinstitutterne er gennemført med støtte fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, Forskerakademiet, Foreningen til Unge Handelsmænds Uddannelse FUHU, Nationalbankens Jubilæumsfond, J. Lauritzen Fondet, Hedorfs Fond samt Krista og Viggo Petersens Fond.

Planlægningsgruppen

Planlægningsgruppen for de tre sommerinstitutter har været professor Niels Christian Nielsen og afdelingsleder Lauge Stetting fra Handelshøjskolen samt professor John D. Dunning fra University of Reading, England og professor Arthur I. Stonehill fra Oregon State University, USA.

Resultater

Serien af de tre sommerinstitutter har været en åbenbar succes, og strømmen af forskningsarbejder fra de 130 deltagere og de mange netværksgrupper vil fortsætte i 1993 og senere. De tre sommerinstitutter har hver for sig været genstand for detaljerede evalueringer, der alle afspejler en betydelig tilfredshed hos deltagerne. Som en sammenfatning af de tre evalueringer kan det nævnes, at deltagerne har givet de tre sommerinstitutter en gennemsnitlig helhedsvurdering på 4,4 målt på en skala fra 1-5, hvor 1 svarer til "dårlig" og 5 til "meget god".

For planlægningsgruppen har det specielt været interessant at iagttage de danske ph.d.-studerendes møde med deres udenlandske modparter. Da der fra mange af de bedste udenlandske universiteter og business schools kom langt flere ansøgninger om deltagelse, end sommerinstitutterne kunne imødekomme, har de væ-

ret gennem langt skarpere udvælgelsesprocedurer end de danske ansøgere. Derfor har danskerne måtte måle sig med nogle af de bedste fra udlandet, hvoraf de fleste iøvrigt allerede var vant til internationale forskningsmiljøer.

Nogle få af de danske ph.d.-studerende havde svært ved at klare sig uden for deres speciale. Deres faglige interesse var helt åbenbart koncentreret om deres afhandling, og de ansøgte ikke om at komme med på det næste sommerinstitut. Næsten alle de danske ph.d.-studerende fandt selv, at de var svagere end de internationale på metodeområderne. Det gælder også sammenligningen med ph.d.-studerende fra de øvrige skandinaviske lande. Men det var påfaldende, at danskerne lærte meget af processen, både mht. analysemetoder og formel præsentation, således at de danske gengangere i langt højere grad kom til at leve op til international standard.

Yderligere information:
Afdelingsleder Lauge Stetting
Institut for International
Økonomi og Virksomhedsledelse
Nansensgade 19, 7.
Tlf: 3815 2517
Fax: 3815 2500

Tre seniorforskere følger en præsentation. Fra venstre: Peter Lorange (Norge), Carl McMillan (Canada) og Jan-Erik Vahlne (Sverige).

"The exposure to diverse fields of research (at DSRI) makes it possible to position ones own research more distinctively and opens up for ideas about exciting new research...".

Ivo Zander, Ph.D. student, Stockholm School of Economics

"In comparison with the excellent first DSRI in which I was glad to participate, the third one was even better".

Daniel Van Den Bulcke, professor, University of Antwerp

"Again, it was a wonderful experience to participate in this years DSRI. If anything, the sessions were even more interesting and enlightening, the participation was even more cohesive, and the hospitality was superb (...) I certainly can say on my end that I have learned a lot...".

Michael R. Czinkota, professor, Georgetown University

"The DSRI has served as a enormous source of inspiration and it has been most important to me careerwise. Not only that I am now more publishing oriented, but I have also learned of how to write and publish a paper".

Ritva Rautkyl, Ph.D. student, Helsinki School of Economics

"... the DSRI has proved to be extremely valuable to me in furthering my academic career and clarifying my ideas. Thank you again for organizing DSRI and allowing me to participate".

Duane Helleloid, Ph.D. student, University of Washington

Claes Wihlborg (Sverige) rejser sig for at bryde ind i diskussionen. Forrest fra venstre ses: Christian Bellak (Østrig), Matiji Rojec (Slovenien), Timo Hämäläinen (Finland), Peter Gray (USA), Vladimir Kniezev (Rusland) og Alkira Kudo (Japan).

Trængsel i kaffepausen. Fra venstre: Marjan Scetlicic (Slovenien), Seev Hirsch (Israel), Tamar Almor-Ellemers med ryggen til (Israel), Jerry Albaum (USA), Morten Balling (Danmark), Vladimir Kniazev (Rusland), Boris Popov (Rusland), Daniel Van Den Bulcke (Belgien), John Dunning (England) og Peggy Chaudhry med ryggen til (USA).

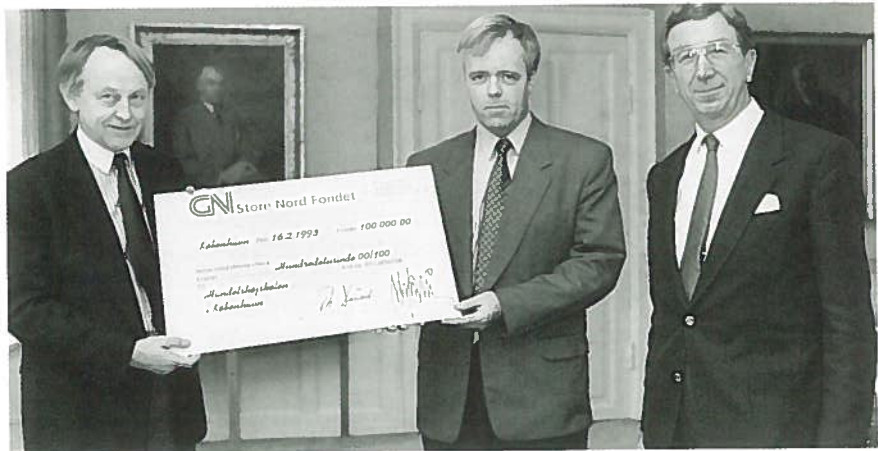
Nyoprettet cand.ling.merc.-studium i russisk

Efter mere end 1 1/2 års forhandlinger med undervisningsministeriet kunne Handelshøjskolen den 7. september 1992 byde de studerende velkommen til det nye cand.ling.merc.-studium i russisk.

I slutningen af 1990 havde en række studerende på Handelshøjskolen og Københavns Universitet fået nok. De havde længe ønsket at få etableret en overbygningsuddannelse på kandidatniveau i russisk. De igangsatte en underskriftsindsamling blandt studiekammeraterne og afsendte derefter et brev til undervisningsministeren indeholdende en lang række lødige argumenter for, hvorfor der burde oprettes en overbygningsuddannelse i russisk erhvervsprog. Ministeren var godt nok imødekommende, men understregede i sit svar, at pga de knappe ressourcer måtte en sådan uddannelse oprettes som et samarbejde mellem det daværende Slavisk Institut på universitetet og Handelshøjskolen. Bolden var givet videre.

Et helt miljø var truet

Højskolens ansatte ved Afdelingen for Russisk havde selv inden studenterinitiativet næret ønske om at udvikle en mere permanent model for en kandidatuddannelse i russisk, efter at et 3-årigt ad-hoc translatorstudium i samarbejde med universitetet var afsluttet i 1985 uden mulighed for videreførelse. Men både den politiske - det var før Murens fald - og den økonomiske situation gjorde, at der ikke kunne skabes lydørhed for planen. Oprettelsen af en kandidatuddannelse i russisk i samarbejde med Københavns Universitet var og er en nødvendig og langsigtet investering. Russisk som fag på universitetsniveau var kommet i en særdeles vanskelig situation grundet en årelang mangel på 2.delsundervisning og spredningen af de relativt få forskere i russisk sprog og kultur. Traditioner, der på undervisnings- og forskningsområdet var bygget op gennem årtier, var ved at gå tabt, således at den nye generation kunne risikere at skulle begynde forfra. Dertil kom, at hele udviklingen efter Sovjetunionens sammenbrud med øgede muligheder for danske virksomheder på dette enorme marked

Støtte fra GN Store Nord Fonden har muliggjort besøg fra russiske gæsteprofessorer her på Højskolen. Fra overrækkelsen af gavechecken ses fra venstre dekanerne Hans Engstrøm og Ole Helmersen samt bestyrelsesformand for GN Store Nord Fonden og GN Store Nord, Erik B. Rasmussen.

øgede presset på Højskolen for at få gjort noget for at afhjælpe det stigende behov for høj erhvervsproglig ekspertise i russisk.

Problemer måtte ryddes af vejen

- Der var dog en række ting, der først måtte falde på plads, inden de studerendes ønsker kunne imødekommes, udtaler lektor Per Durst-Andersen, Afdelingen for Russisk. - Vi måtte dels oprette et lektorat i russisk fagligt sprog og få etableret et fornuftigt samarbejde med Slavisk Institut på Københavns Universitet, dels måtte vi sikre, at ministeriet indgik i en medfinansiering af de nye aktiviteter. En overgang så det ret sort ud, og det kan godt røbes her, at rektor Finn Junges personlige indgriben fik sat positivt skub i sagen.

Tværinstitutionelt uddannelsesforløb

Det lykkedes altså at få alle hindringer ryddet af vejen på institutionerne og ministeriet, og halvandet år efter de studerendes henvendelse til ministeren modtog de selvsamme studerende meddelelse fra Højskolen om, at de nu kunne tilmelde sig cand.ling.merc.-studiet i russisk.

Studiet er ligesom de øvrige cand.ling.merc.-uddannelser normeret til 3 år, hvor de to første studieår foregår i samarbejde med universitet, mens det afsluttende år varetages

af den lille, men nyligt udvidede stab af fastansatte lærere på Højskolens Afdeling for Russisk.

Gæsteprofessorer finansieres af fond

Udover den almindelige undervisning vil de nye 2.delsstuderende få mulighed for at deltage i kurser, der gennemføres af gæsteprofessorer fra Rusland. Disse gæsteprofessorater finansieres af GN-Store Nord Fonden. De 3. april tiltræder professor Aleksandr Sjejgam fra Moskvas Lingvistiske Universitet - Ruslands pendant til Handelshøjskolens erhvervsproglige Fakultet - sit GN-Store Nord gæsteprofessorat. Han vil give forelæsnings i russisk kulturhistorie og oversættelsesteori. I løbet af 1993 vil Moskvas Lingvistiske Universitet modtage et antal danske russiskstuderende her fra Højskolen som led i en udvekslingsaftale, der også giver mulighed for lærerudveksling.

Yderligere information:
Lektor Per Durst-Andersen
Afdelingen for Russisk
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf: 3815 3815
Fax: 3815 3865

Sprog/Økonomiecentret forsker i den 3. verden

Der er i de fleste udviklingslande et behov for en mere effektiv og international konkurrencedygtig industrisektor. Den kan de transnationale selskaber bidrage til. Men vil de?

I samarbejde med FN's division for transnationale selskaber og management deltager Handelshøjskolens Sprog/Økonomiecenter ved lektorerne Kim Møller, Henrik Schaumburg-Müller, Jens Erik Torp og ph.d.-studerende Torben Huss i et omfattende forskningsprojekt finansieret af Danida om transnationale selskabers bidrag til industriel restrukturering i udviklingslandene. Baggrunden for projektet skal ses i mange udviklingslandes behov for at gøre deres industrier mere konkurrencedygtige og styre udviklingen hen mod aktiviteter, der indebærer en højere værditilvækst.

- I det rette samspil med disse landes politik kan de transnationale selskaber spille en vigtig rolle, da de besidder den nødvendige teknologi, finansielle ressourcer, viden om virksomhedsledelse og adgangen til eksportmarkeder, udtaler ph.d.-studerende Torben Huss.

Transnationale virksomheders adfærd er kompliceret

Men det er ikke givet, at disse store virksomheder vil bidrage til en ny industriel struktur i den 3. verden. Transnationale virksomheders investerings- og handelsstrategier bestem-

mes ud fra et komplekst forhold mellem udviklingen i den internationale konkurrence og investeringsbetingelserne i værtslandene.

- Projektet skal øge forståelsen for, hvilke lokale forhold og overordnede politiske instrumenter, der kan tages i brug for at få selskaberne til at øge eksporten af forarbejdede varer fra udviklingslande, medvirke til en teknologisk modernisering af industrisektoren og udbygge samarbejdet med lokale underleverandører, fortsætter Torben Huss.

Projektet skal munde ud i en række konkrete politiske anbefalinger til regeringer i udviklingslande om, hvorledes de bedst kan regulere de transnationale virksomheders aktiviteter.

Globalisering er et nyt fænomen

Den endelige udformning af projektets empiriske del er endnu ikke fastlagt. Indtil videre har man afklaret omfanget og betydningen af virksomheders globaliseringstendenser i forskellige industrier. I lyset af disse tendenser analyseres i projektets anden del virkningen af transnationale virksomheders tiltag ved industriel restrukturering i en række udvalgte lande fra den 3. verden. Forskergruppen vil undersøge, hvilken rolle disse virksomheder spiller i integrationen af udviklingslandene i det internationale produktionssystem. Dertil undersøges, hvilke muligheder disse lande har for at anvende udenlandske investeringer til at fremme en lokal industriudvikling baseret på lokal højere værditilvækst.

Evaluering af udviklingsprojekter i den 3. verden

Behovet for viden om effekten af de ydede bistandsmidler til udviklingslandene er øget i takt med, at flere giverlande decentraliserer og privatiserer deres bistand. Et forskningsprojekt på Sprog/Økonomiecentret skal udvikle evalueringsmetoder, der kan dække dette vidensbehov.

- De hidtil anvendte metoder kan nok bruges i forbindelse med allerede afsluttede projekter, men er utilstrækkelige i forhold til igangværende projekter, mener ph.d.-studerende Claus Rebien. I samarbejde med UNDP, Verdensbanken, DANIDA og Grameen Bank vil de nye evalueringsmetoder blive testet og tilpasset konkrete bistandsprojekter i hhv. Tanzania, Indonesien og Bangladesh.

- Vi forventer os meget af dette udviklingsarbejde, fortsætter Claus Rebien. Bistandsmodtagerne skal involveres mere i processen. Denne indflydelse vil virke motiverende for en aktiv deltagelse i det fortsatte projektforløb.

- Derudover forventer vi, at de nye metoder vil forbedre kvaliteten af evalueringsdata, fx når såkaldt uafhængige eksperter skal vurdere komplekse forhold på 3-4 uger, opstår der en række metodeproblemer. Nogle af disse problemer kan undgås med de nye metoder, da bistandsmodtagerne selv forestår vurderingen, slutter Claus Rebien.

Udover at skulle resultere i anvendelsesorienterede retningslinjer for evaluering har projektet også et mere videnskabeligt sigte. De nye metoder gør op med, at man ved at evaluere kan identificere årsagssammenhænge bag projektsresultaterne. Det mener man, at den sociale virkelighed er for kompleks til. De konsekvenser, denne forskel får for videnskabsteorien, skal analyseres og diskuteres.

U-landene ønsker en industriudvikling, der giver dem en højere lokal værditilvækst.

Yderligere oplysninger:

Ph.d.-studerende Torben Huss
Ph.d.-studerende Claus Rebien
Sprog/Økonomiecentret
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf: 3815 3815
Fax: 3815 3000

Stort Japan-projekt igangsæt

日本経済研究科

Børsen i Tokio. En af verdens store finanscentre.

Japan er i høj grad kontrasternes land, hvor nyt og gammelt mødes. Forhåbentlig får nogle af Højskolens studerende snart mulighed for at opleve dette.

En ny SPRØK-uddannelse i japansk - kaldet JAP.ØK - imødekommer det stigende behov for erhvervsøkonomer med indsigt i japanske forhold. Etableringen af uddannelsen er det første trin i et større Japan-projekt.

I efteråret 1992 startede 18 studerende på en ny variant af den erhvervsøkonomiske-erhvervsproglige uddannelse (SPRØK), hvor man kan vælge japansk som første fremmedsprog, og hvor japanske forhold indgår med stor vægt i studiets fagblokke. Uddannelsen kan gennemføres som såvel et 3-årigt bachelorstudium som et 5-årigt kandidatstudium. Et grundlæggende kendskab til det japanske sprog er en forudsætning for at kunne påbegynde uddannelsen. For studerende uden de nødvendige forkundskaber i japansk har Handelshøjskolen i tæt samarbejde med Københavns Universitet etableret et et-årigt forberedende kursus. I 1992 påbegyndte ca. 30 studerende dette kursus med henblik på at kunne starte den egentlige uddannelse på Handelshøjskolen i efteråret 1993.

Uddannelsen led i opbygningen af Japan-center

Den nye JAP.ØK-uddannelse er kernen i planerne om at opbygge et center om Japan for både studerende, forskere og dansk erhvervsliv.

I november 1992 blev cand.mag. Karen E. Bjerre ansat som projektleder for at koordinere aktiviteterne. Hun har japansk som hovedfag og har bl.a. fra ansættelse ved den japanske ambassade i København lang erfaring med at informere om japanske forhold. Planen er at opbygge en medarbejderstab med indsigt i japanske forhold og så gradvist at udvide aktiviteterne.

Opbygning af netværk

I samarbejde med Handels- og Industristyrelsen arbejdes der på at etablere en udstationeringsordning for kandidater og dimittender på et tilsvarende niveau. Desuden forsøger man at få etableret mere formaliserede udvekslingsaftaler med universiteter i Japan og styrke samarbejdet med Japan-centre i Europa og USA. Samtidig opbygges et netværk af organisationer og enkeltpersoner inden for erhvervslivet og andre med inter-

esse for japansk økonomi og handel. Seminarer og andre aktiviteter skal bringe netværket ajour med udviklingen i ikke blot Japan, men hele regionen. Handelshøjskolens Bibliotek vil i denne sammenhæng styrke sin service ved at skaffe flere bøger, periodica og andet stof om Japan, således at interesserede kan få adgang til flere informationer om Japan og nabostaterne. Med igangsættelsen af Japan-projektet har Højskolen fået skabt et fundament til udvikling af såvel det økonomiske som det forskningsmæssige bånd mellem Japan og Danmark.

Yderligere information:
Projektleder Karen E. Bjerre
Center for Sprog og Økonomi
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 3815 3188
Fax: 3815 3840

Kultur, sprog og økonomi spiller stærkt sammen

Samspillet mellem fakulteterne på uddannelsesområdet har givet Handelshøjskolen et forspring, som det gælder om at udbygge, mener fra venstre lektorerne Inge Gorm-Hansen, Peter Maskell og Bente Kristensen.

En uddannelses- og forskningspolitisk rundbordsamtale om Handelshøjskolens udvikling, forskningen, uddannelserne og forholdet til andre institutioner.

De sidste års udvikling har skabt et samspil mellem det økonomiske og det sproglige fakultet, som har givet Handelshøjskolen et forspring på begge områder. Dette forspring kan styrkes yderligere, dersom der opnås politisk enighed om opførelsen af et bygningskompleks, hvor man kan samle alle institutter under det økonomiske fakultet, helst så nær bygningen i Dalgas Have som muligt. Det må være et af de vigtigste perspektiver netop nu, mener tre forskere med stor erfaring i de uddannelses- og forskningspolitiske organer: lektor, dr. merc. Peter Maskell fra Institut for Trafik-, Turist- og Regionaløkonomi, indtil for nylig formand for Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd; lektor Bente Kristensen, Institut for Tysk, formand for Det humanistiske Uddannelsesråd; og lektor Inge Gorm Hansen, Institut for Engelsk, netop fratrådt som næstformand for Forskningspolitisk Råd.

Løsningen haster

- Det vigtige er, at alle aktiviteterne bliver samlet. Min største frygt er, at man ved at rejse alle mulige spørgsmål om skolens dimensionering og opgaver forsinker en løsning, netop når den er i sigte, siger Peter Maskell. Igennem de sidste år er de sproglige discipliner trængt ind i de økonomiske uddannelser, hvor flere linier i dag foregår på engelsk, med såvel danske som udenlandske studerende og lærerkræfter. Samtidig har de sproglige studier fået et langt stærkere økonomisk islæt. Ingen kan i fremtiden være tjent med at lære økonomi uden sprog, lige så lidt som der er behov for sprogfolk uden indsigt i økonomi. - Erhvervslivet har ikke brug for den gammeldags sekretær. Der er brug for en chefassistent, som måske ikke direkte skal løse økonomiske problemer, men som skal forstå dem tilstrækkelig godt til at kunne fungere som sparringspartner, siger Bente Kristensen. Dette samspil kan blive endnu tættere, dersom det lykkes at samle de økonomiske institutter, som for øjeblikket er spredt på en halv snes lokaliteter, og hvor lokalemanglen til tider presser tre hundrede studerende sammen i

rum beregnet til hundrede deltagere. Meget af den kritik, som med rimelighed kan rettes mod Handelshøjskolen for mangelfuld koordination og planlægning er en direkte følge af de dårlige ydre rammer omkring undervisning og forskning.

Bente Kristensen har tidligere luftet muligheden af, at samarbejdet udbygges med en fælles undergraduate school, som for eksempel efter et fælles år gennem tilvalgsfag gradvis skilles i en økonomi-tung og en sprog-tung del. Men da var tiden endnu ikke moden hertil. Det er den måske så småt ved at være.

Et vigtigt element i såvel de økonomiske som sproglige studier er tilknytningen til samfundets institutioner og til den kultur, som de pågældende sprog er knyttet til. Her er Handelshøjskolen allerede langt fremme, også sammenlignet med andre danske og europæiske uddannelsesinstitutioner.

Forskning vigtig

Ved en høring om erhvervsuddannelserne blev det påstået at der forskes for meget uden at resultaterne giver genlyd i erhvervslivet. Det betyder imidlertid ikke at forskningen savner kvalitet og relevans for samfundet.

- Der forskes ikke for meget, men der formidles for lidt. Vi har et efterslæb med formidling af forskningens resultater, siger Inge Gorm Hansen.

Forskerne har deres opmærksomhed vendt mod publikationer, som giver videnskabelig anerkendelse, de skriver for hinanden. Evalueringskrav og publikations-målesystemer presser yderligere i den retning. Problemet er at de derved forsømmer at kommunikere bredere. Men det er også et problem at vi ikke har tv-journalister, som har tilsvarende evne og interesse for den erhvervsrettede forskning som en David Attenborough ved BBC har vist naturvidenskaberne.

- Vi har netop fra Uddannelsesrådets formandskollegium udarbejdet et oplæg til styrkelse af universitetslærernes pædagogiske kompetence. Heri foreslås blandt andet at der allerede i den nye ph.d.-uddannelse indlægges et obligatorisk formidlingskursus, fortæller Bente Kristensen.

Samspillet med de studerende omkring undervisning og studieprojekter er en kilde til inspiration, som forsk-

ningen dårligt kan undvære. Forskningen bliver derved mindre gold, og undervisningen vinder ved det i kvalitet. Og omvendt har også praktikerne brug for en forskningsbaseret undervisning, ikke kun praktiske værktøjer, som hurtigt forældes, men en teoretisk ballast og en metode til at løse problemer på.

- Det er åbenlyst, at erhvervslivets folk når de bliver spurgt ikke kan præcisere deres krav til læreanstalterne. Det eneste de er enige om, er at der også fremover er brug for folk på et højt videnskabeligt niveau, siger Peter Maskell.

Bedre studerende

Med de nye bachelor-grader vil det i teorien blive lettere at forlade uddannelsesforløbet, for siden at vende tilbage med en klarere målsætning for det fortsatte studieforløb.

Ved de erhvervsproglige uddannelser går mange ud på bachelor-niveau. Derimod kniber det på de økonomiske linier, blandt andet fordi udbudet af jobsøgende er så stort at man ofte kan ansætte en dimittend på kandidatniveau til samme løn som en på bachelorniveau. Samtidig vil mange studerende fortsætte læsningen i håb om at situationen på arbejdsmarkedet i mellemtiden når at blive bedre.

Diskussionen om adgangen til studierne er endnu ikke afklaret. På den ene side er der i dag studerende, som sikkert ikke er hverken særligt studieegnede eller motiverede. Og man har alt for længe åbnet for en stadig stigende tilgang til Handelshøjskolen uden at sørge for tilsvarende bevilninger.

En aktiv helårs økonomistuderende på Handelshøjskolen udløser en bevilling på cirka kr. 18.500. Hvis den studerende havde fulgt undervisningen inden for naturvidenskab på Universitetet eller på Danmarks tekniske Højskole, ville bevillingen have været mere end dobbelt så stor - også selv om der var tale om almindelig holdundervisning uden brug af kostbart apparatur.

På den anden side ser diskussionsdeltagerne gerne at adgangsbegrænsninger helt undgås, ikke mindst hvor det nu politisk er vedtaget at indføre en prøve efter første år, hvor man skal bevise sin studieegnethed.

Det er vigtigt, at så mange af Højskolens aktiviteter som muligt samles, og at der skabes bedre fysiske rammer for medarbejdere og studerende. Det vil skabe en synergieffekt i det fortsatte udviklingsarbejde fakulteterne imellem.

Endelig er etableringen af deltidsstudier og af efteruddannelse med til at stille nye krav til uddannelsen, som også smitter af på heltidsstudierne. Her er et væsentligt behov etableringen af en efteruddannelse for lærerne.

Spredning er uønsket

Ved etableringen af levende forsknings- og undervisningsmiljøer er det lykkedes Handelshøjskolen at tiltrække højt kvalificerede unge forskere, som i mange henseender har givet skolen et forspring, ikke mindst når det gælder forståelsen for sammenhængen mellem teknik, økonomi, kultur og samfund. Specielt inden for moderne fremmedsprog har handelshøjskolerne i de senere år placeret sig centralt, ikke mindst på grund af bevilninger fra forskningsrådene.

Disse forspring er det vigtigt at bevare. Derfor er de tre lektorer betænkelige ved at der oprettes nye overlappende institutioner og fagmiljøer i hovedstadsregionen.

- Vi skal ikke starte forfra med nye fakulteter. Vi har i Forskningspolitisk

Råd været enige om at det er vigtigt at skabe koncentrerede forskningsmiljøer og ikke hovedløst oprette nye forskningsmiljøer, men integrere nye aktiviteter i de allerede eksisterende, siger Inge Gorm Hansen.

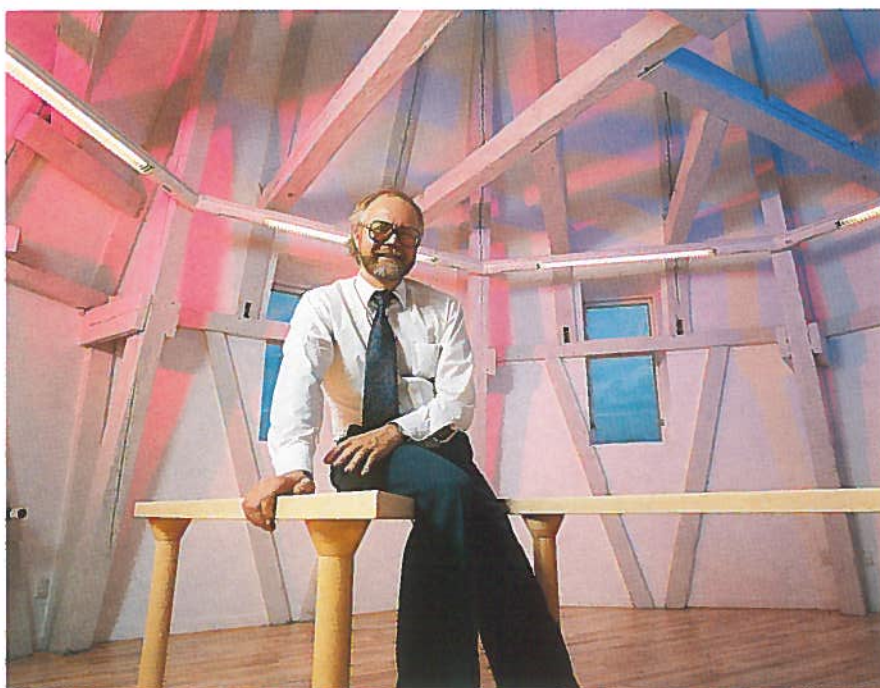
I stedet foreslår deltagerne en udstrakt udveksling, enten det bliver af lærerkræfter eller af studerende. Afstandene i Storkøbenhavn er ikke større end afstandene mellem de enkelte fakulteter på en amerikansk universitets-campus, understreger de.

De enkelte institutioner i Storkøbenhavn kan udmærket blive kunder og underleverandører hos hinanden, samtidig med at de samarbejder om etableringen af nye uddannelser, som det allerede i noget omfang finder sted.

Det hindrer ikke, at der tillige bliver en indbyrdes konkurrence om de studerende, som efter princippet om klippekort kan vælge hvor uddannelsen sker og dermed hvor bevillingerne havner.

I den konkurrence finder de tre lektorer at Handelshøjskolen i København er ved at være ganske godt rustet.

SAMS - et sydsjaskandinavisk forskersamarbejde

Formålet med SAMS er iflg professor Per Olof Berg at skabe et væksthuis for akademisk tænkning om især skandinavisk ledelse.

Forskere fra Lunds Universitet og Handelshøjskolen har sammen med et netværk af erhvervsvirksomheder på begge sider af Øresund etableret et akademi for skandinavisk ledelsesforskning.

Fremtidens Europa bliver ikke kun nationernes, men først og fremmest regionernes Europa. Det er baggrunden for etableringen af Scandinavian Academy for Management Studies (SAMS), som på samme tid bliver en fast akademisk forbindelse over Øresund og en forpost for nordeuropæisk management-tænkning.

- Det er vores ambition at skabe et væksthuis for akademisk tænkning om ledelse ved at føre folk sammen, som vi bedømmer er tankemæssigt langt fremme både i Danmark og i Sydsverige, siger direktøren for SAMS, professor Per Olof Berg fra Handelshøjskolen Institut for Erhvervsøkonomi og Ledelse.

Formålet med stiftelsen af SAMS i oktober 1992 har været at styrke den skandinaviske ledelsesforskning og føre den frem til en international position gennem videnskabelige publikationer af bøger og artikler i internationale tidsskrifter.

- Mens den skandinaviske ledelsesforskning indholdsmæssigt er af høj kvalitet og på nogle områder har en international førerposition, har forskerne i mindre grad været orienteret mod at kommunikere deres resultater til den øvrige verden, konstaterer Kristian Kreiner fra Handelshøjskolen Institut for Organisation og Arbejdssociologi, ansvarlig for et af SAMS' forskningsprogrammer.

For at råde bod herpå har kræfter inden for sydsvensk og dansk erhvervsliv slået sig sammen med Handelshøjskolen i København og Lunds Universitet om at etablere et akademi, hvor forskere fra hele regionen får lejlighed til at fordybe sig i en forskning fremme på fronten inden for rammerne af nogle udvalgte forskningsprogrammer. Med sin baggrund som forsker ved Lunds Universitet og nu professor i København har Per Olof Berg de bedste forudsætninger for at lede dette videnskabelige pionerarbejde, støttet af en bestyrelse med såvel akademiske som erhvervsmæssige medlemmer og med et internationalt videnskabeligt råd til løbende at evaluere programmerne og projekterne.

Knyttet til regionen

Internationaliseringen og nedbrydningen af de nationale grænser har givet de regionale problemstillinger fornyet aktualitet. Det er der i særlig grad grund til at forfølge i et område som den sydsjaskandinaviske region, der på mange måder har traditioner både inden for forskning og ledelsespraksis som afviger fra amerikansk eller sydeuropæisk management.

Ledelse er ikke kun en faglig disciplin for generalister, som kan ansues uden sammenhæng med branche, region eller kultur. Gennem at anlægge et regionalt perspektiv ønsker SAMS at udvikle og forberede de regionale aktører på de fremtidige betingelser. Og ved at skabe et tværvideenskabeligt samvirke mellem uafhængige forskere på begge sider af Øresund sikrer man en bedre udnyttelse af de videnskabelige ressourcer i tæt kontakt med et netværk af regionens bedste virksomheder.

Et nært forskermiljø

SAMS holder til i lokaler i Nyhavn 38 i København. Her er der etableret et nært miljø for en snes forskere og to sekretærer.

De skandinaviske forskere er ikke ansat ved SAMS, men har her et refugium, hvor de kan foretage den forskning, som de ellers ville udføre i deres hjem. Nogle beholder som Per Olof Berg, Kristian Kreiner og Agneta Karlsson arbejdet med administration og undervisning ved Handelshøjskolen eller Lunds Universitet, mens de anvender deres forskningstid ved SAMS. Andre har gennem forskningsbevillinger fra private eller offentlige fonde fået tilskud, som benyttes til at købe sig helt fri fra undervisning i den periode, hvor de fordyber sig i forskningsprojektet. Der er foreløbig sikret halvanden million svenske kroner årligt i tre år, mens der søges om et tilsvarende beløb.

Lokalerne i Nyhavn omfattes normalt ikke af bevillingerne fra forskningsrådene, men søges dækket på anden vis. Lokalerne indrettes af medarbejderne selv og møbleres med overskudsinventar fra forskernes hjemmekontorer eller gennem lån af møbler fra institutioner og virksomheder.

Tre forskningsprogrammer

I den indledende fase kommer forskningen ved SAMS til at koncentrere sig om tre hovedområder, med tæt tilknytning til den forskning, som allerede finder sted i såvel København som Lund.

Per Oluf Berg leder programområdet "strategisk design", som viderefører en skandinavisk forskningsretning inden for industrielt design, corporate communication og service management. Her arbejdes med projekter, som sammenknytter tre videnskabelige områder: virksomhedskultur, kommunikation og strategi.

Agneta Karlsson fra Lunds Universitet leder forskningsområdet regional strategisk brancheudvikling. Det sker ud fra den brancheglidning og omgruppering, der har fundet sted inden for erhvervsområderne. Inden for dette hovedtema vil man belyse emner som branche-kompetence og branchedemografi, med undersøgelser af hvorledes regionens befolkningssammensætning og -udvikling påvirker

er de enkelte brancher såvel som virksomhedernes strategi, systemer og forandringsevne.

Endelig leder Kristian Kreiner fra Handelshøjskolen i København det tredje arbejdsfelt, teknologi og regional erhvervsudvikling. I dette program analyseres de regionale forudsætninger for teknologisk konkurrence set i lyset af den skandinaviske ledelsestradition, idet teknologi ikke kun opfattes som produkterne og produktionsmetoderne, men også de ideer, mål og strategier som teknologien skal tjene, og de infra-strukturelle forudsætninger for teknologisk udvikling i organisationen og det omliggende samfund.

SAMS' bestyrelse består af flg. medlemmer:

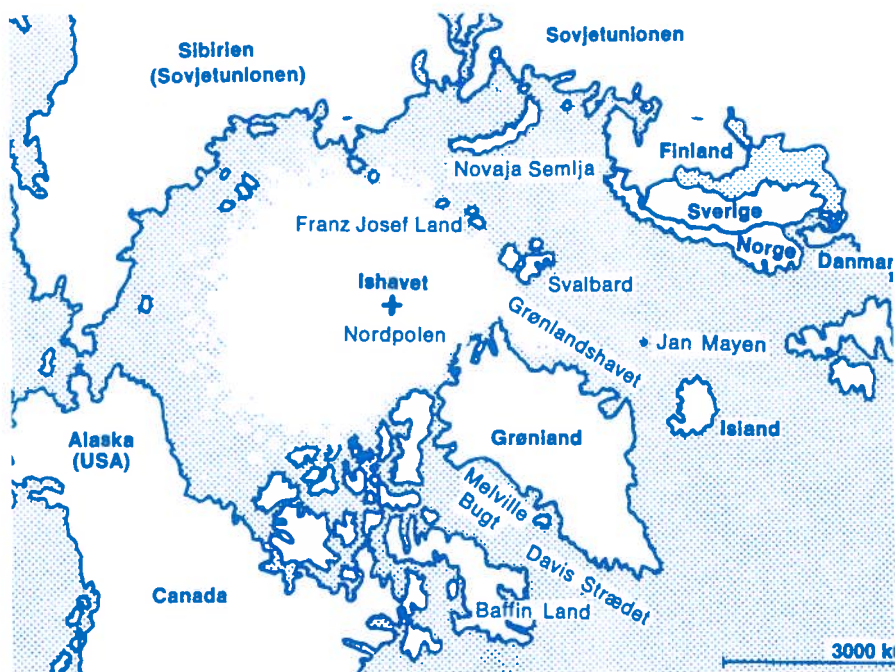
Professor Per Olof Berg,
Handelshøjskolen og SAMS
Ekon.dr.h.c. Hans Cavalli-Björkman,
Malmö Börshus
Rektor Finn Junge-Jensen,
Handelshøjskolen
Professor Curt Kihlstedt,
Lunds Universitet
Generalkonsul Per Lindblad, Det Kgl.
Danske Generalkonsulat, Malmö
Vicedirektør Ole Mortensen,
Dansk Industri
Direktør Klaus Olsen,
Chr. Olsen Holding A/S
VD Lennart Rohlin, MiL, Lund
Direktør Ole Wiberg, FUHU.

Rigtig mange mødte frem ved indvielsen af SAMS' nye lokaler i Nyhavn den 3. december. Her bliver virkelig mulighed for at forske i ledelse med udsigt.

Yderligere Information
Professor Per Olof Berg
Institut for Erhvervs-
økonomi og Ledelse
Rosenørns Allé 31, 2
1970 Frederiksberg C
Tlf: 3815 3630
Fax: 3815 3635

Arktis på Handelshøjskolens forskningskort

I de senere år er den internationale interesse for de samfundsmæssige aspekter af udviklingen i det arktiske område vokset kraftigt, hvilket har medført en stærkt øget forskningsindsats i arktiske problemstillinger. Lektor Lise Lyck fra Institut for Nationaløkonomi er forskningsmæssigt centralt placeret i denne udvikling.

I tiden efter Murens fald er udviklingen mod en egentlig arktisk region blevet intensiveret. Inden for samfundsvidenskaberne er afgrænsningen af den arktiske region ikke præcis, men den omfatter i de fleste sammenhænge Grønland, Island, Færøerne, de nordlige dele af Skandinavien, det meste af Rusland samt Alaska og størstedelen af Canada.

- Det karakteristiske for udviklingen hen imod en arktisk region er, at de tidligere nationale nord-syd relationer søges nedprioriteret, samtidig med at der sættes på en international udvik-

ling med øgede indbyrdes forbindelser mellem de arktiske områder, udtaler lektor Lise Lyck.

Blandt de områder, der især har politisk og økonomisk interesse, kan nævnes:

- En økonomisk udvikling baseret på egne naturressourcer, både reproducerbare og ikke-reproducerbare
- Tilførsel af udenlandske investeringer
- Miljøøkonomi og miljømæssige hensyn
- Samfundsudviklingen for de oprindelige folk, tilflyttere og midlertidig arbejdskraft
- Udviklingen af den offentlige sektor
- Autonomi-, minoritets- og menneskerettighedsspørgsmål.

Nyt nordisk forskernetværk dannet

- Flere nordiske forskere har som eksperter deltaget i forskningsprojekter i USA og Canada, men Norden har trods sin videnskabelige standard og

geopolitiske placering ikke har indtaget den forskningsmæssige placering, som man måtte forvente, fortsætter Lise Lyck.

- Specielt Danmark har på dette område både en national og international forpligtelse. Derfor har jeg i samarbejde med forskere fra AUC og RUC i 1991 dannet foreningen NARF (Nordic Arctic Research Forum) for at fremme forskningen i nutidige arktiske samfundsproblemstillinger. Kernen i foreningen er nordisk, men der er også tilknyttet forskere fra Europa - herunder Rusland samt Nordamerika.

Blandt konkrete resultater af arbejdet med arktisk samfundsforskning kan nævnes afholdelsen af et symposium i januar 1992 med deltagelse af 60 aktive forskere fra Norden og enkelte fra de øvrige arktiske områder. En bog med Lise Lyck som redaktør er under titlen "Nordic Arctic Research on Contemporary Arctic Problems" netop blevet udgivet. I januar 1993 afholdes et nyt symposium over emnet "Sustainable Growth in the Arctic".

Et væsentligt skridt fremad i forsøget på at udvide og koordinere den arktiske forskning internationalt er taget med dannelsen af paraplyorganisationen IASC (International Arctic Science Committee), hvori Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland er repræsenteret.

Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland, hvor Lise Lyck repræsenterer den samfundsvidenskabelige forskning har udarbejdet en strategiplan for polarforskning i årene 1993-97. Planen behandles nu i forskningsrådene og forskningspolitisk Råd. Forhåbentlig kommer der også en politisk afklaring af dansk polarforsknings organisatoriske og økonomiske rammer, således at den danske deltagelse i den arktiske forskning kan blive styrket fremover.

Yderligere oplysninger:

Lektor Lise Lyck
 Institut for Nationaløkonomi
 Nansensgade 19, 5.
 1366 København K
 Tlf: 3815 2575
 Fax: 3815 2576

Ny viden om brugervenlige edb-systemer

På institut for Informatik og Økonomistyring er der gennem de seneste år opstået en forskergruppe med speciale inden for menneske-maskin interaktion.

I takt med udbredelsen af edb-systemer stiger behovet for viden om den såkaldte menneske-maskin interaktion. Det dækker over den dialog, der foregår mellem edb-systemet og brugeren. Det, personen ser og arbejder med, betegnes ofte brugergrænsefladen.

Et af de store problemer i forbindelse med brugergrænseflader er, at udviklingen af dem er meget omkostningsfyldte. Flere undersøgelser viser, at mellem 40-80% af udviklingstiden benyttes til arbejdet med brugergrænsefladen.

Brugernes interesser tilgodeses ikke godt nok

Et andet stort problem er den manglende brugervenlighed i de edb-systemer, der udvikles. Det gælder administrative systemer, såsom tekstbehandling, økonomisystemer mv., men også elektroniske apparater, såsom videoafspillere, varmestyrings-systemer mv. Årsagen ligger tildels i, at mere brugervenlige edb-systemer kun kan opnås ved omfattende bruger-afprøvning. Og alle metoder hertil involverer repræsentanter for de personer, der efter endt udvikling skal arbejde med systemet.

På Institut for Informatik og Økonomistyring arbejder forskellige grupper med metoder og værktøjer, der resulterer i mere brugervenlige edb-systemer.

Bedre værktøjer til udvikling af brugergrænseflader

Professor Søren Lauesen og erhvervsforsker Morten Borup Harning har gennem en årrække arbejdet på et værktøj, der gør det muligt at reducere arbejdet med udviklingen af brugergrænseflader. Det sker ved i højere grad at genbruge de dele af edb-systemerne, der vedrører brugergrænsefladen. Projektet, der er gennemført med støtte fra Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd, er foreløbigt mundet ud i en ver-

Brugerne af edb-systemerne lades for ofte i stikken, mener forskere fra Institut for Informatik og Økonomistyring. De arbejder på at forbedre de såkaldte brugergrænseflader.

sion, der gør det muligt at udnytte projektets ideer til at udvikle applikationer, der kører under OS/2 med Presentation Manager.

Bedre metoder til udvikling af brugervenlige edb-systemer

Morten Borup Harning og Søren Lauesen har i de seneste par år også arbejdet med at omsætte erfaringerne med brug af begrebsmæssige modeller til en udviklingsmetode, der kan sikre mere forståelige og brugervenlige edb-systemer. Metoden sigter på at kunne virke som alternativ til udarbejdelse af prototyper og bruger-afprøvning. Målet er, at den skal kunne bruges af systemudviklere, der ikke selv er eksperter i evaluering af brugergrænseflader. Den skal selvfølgelig i praksis suppleres med bruger-afprøvning, men skulle blive langt bedre end den hidtidigt anvendte udvikling af prototyper. Projektet, hvis navn er "Operationel metode til design af menneske-maskin interaktion" er også støttet af Statens Teknisk - Videnskabelige Forskningsråd.

Bedre dokumentation

Søren Lauesen har siden 1985 udviklet metoder til at skrive brugervejledninger til edb-systemer og apparater.

Hvordan designer designere?

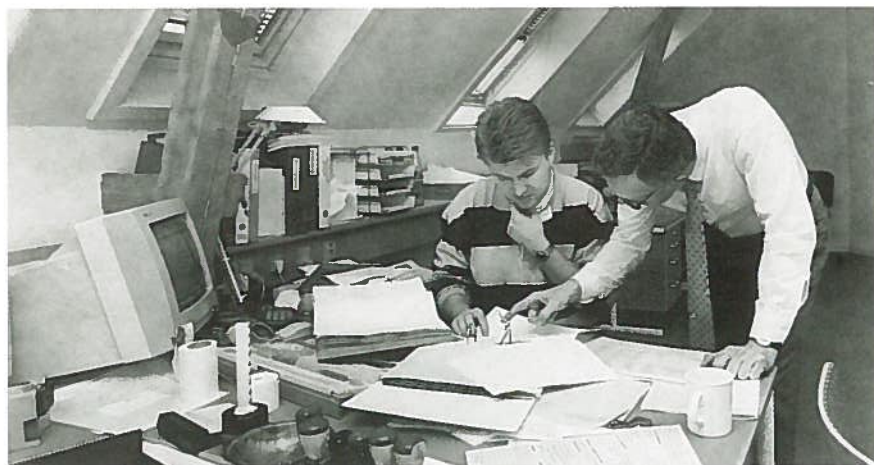
Lektor Janni Nielsen undersøger sammen med lektorerne Anker Helms Jørgensen og Annette Aboulaflia (begge er ph.d.-studerende fra Københavns Universitet), hvad gode designere gør, når de designer brugergrænseflader, bla. brugen af intuition og forestillingsevne (imagination) i forhold til mere analytiske arbejdsformer. Projektet, der i daglig tale hedder AMODEUS, støttes af EF gennem ESPRIT-programmet.

Janni Nielsen har i længere tid desuden beskæftiget sig med, hvordan dynamisk grafik påvirker tænkings- og læreprocesser, samt hvilken effekt integrationen af dynamisk grafik og tekst kan have.

Yderligere information:

Erhvervsforsker
Morten Borup Harning
Institut for Informatik
og Økonomistyring
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf: 3815 2431
Fax: 3815 2401

En organisations sociologisk analyse af informationsteknologien

Udviklingsopgaver og konsulentytelser tegner sig idag for den største del af edb-medarbejdernes beskæftigelse.

Social dynamics of the IT field - the case of Denmark. Under denne titel skjuler sig den afsluttende publikation fra et større forskningsprojekt. Studier af informationsteknologiens udvikling (IT) fokuserer normalt på de tekniske aspekter og analyser af udviklingen i form af generationer af teknologi. Denne bog har en organisations sociologisk indfaldsvinkel.

En forskergruppe bestående af lektor Finn Borum, lektor Mette Mønsted, adjunkt Jesper Strandgaard Pedersen og sekretær Marianne Risberg alle fra Handelshøjskolen samt associate professor Andrew Friedman (Bristol University) gennemførte i årene 1986-89 en historisk analyse af det danske IT-felts udvikling ud fra et organisations sociologisk perspektiv. Analysen omfattede både individer og virksomheder, der producerer, formidler og anvender informationsteknologiske produkter og serviceydelser.

En entydig edb-kultur findes ikke
Der blev i virksomhederne afdækket eksistensen af flere forskellige IT-samfund (communities) med ret forskelligartede værdisystemer. Man kan altså ikke tale om én edb-kultur. De samfund, der fremstod som centrale for den danske udvikling, er: IBM Danmark, Regnecentralen, Datacentralen, Kommunedata, Den finansielle sektors IT-enheder, IT-entreprenør-samfundet og Systemprogrammør-samfundet. Analyserne viser, at der er

tale om ret komplicerede relationer af samarbejde, indflydelse, imitation og konkurrence samfundene imellem. Analysen påviser også, at de nye faggrupper i IT-samfundet har skiftet sammensætning set over tid. Der er sket en markant forskydning fra drift af installationer og systemer til udviklingsopgaver og konsulentytelser, som idag tegner sig for langt størstedelen af beskæftigelsen.

Danske edb-folks profil er enestående

De informationsteknologiske medarbejdere har haft mulighed for at spille på flere strenge i deres karrierestrategi: Håndværksmæssig kunnen, fagforeningsmedlemsskab, professionalisering, ledelsesfunktioner, hyppige jobskift og selvstændig virksomhed.

- Resultatet heraf er en sammensætning af det danske edb-folk, der i en international sammenhæng er enestående med hensyn til bla. uddannelses- og kompetenceprofil, identitet og grad af faglig organisering, fortsætter Finn Borum.

Karakteristisk for det danske edb-folk er bla.:

- En meget varieret uddannelsesmæssig baggrund, hvor kun en tredjedel har en egentlig edb-uddannelse (fx edb-assistent, datalog ol.), mens over halvdelen er "selvlærte".
- En relativt bred kompetenceprofil, der er tilegnet gennem den daglige arbejdsituation.
- En faglig organisationsproces på ca. 75%.

- At der kun hos systemprogrammørerne hersker en egentlig "edb-kultur". De andre edb-medarbejdergrupper identificerer sig mere efter edb'ens anvendelsesområde, fx sektor, branche eller et specifikt funktionsområde.

Mens at IT tidligere var forbeholdt større virksomheder, er den i de senere år blevet teknisk og økonomisk tilgængelig for også de små danske virksomheder. Dette har ikke været helt problemfrit, viser analyser af spillet mellem IT-leverandører, brancheorganisationer og de små virksomheder. De af virksomhederne, der ved at anvende netværksrelationer har været i stand til at mobilisere rådgivning og støtte, har klaret sig bedst. Der er efter forskningsprojektets afslutning sket mange spændende og dramatiske hændelser inden for edb-verdenen. Dette får Finn Borum til at overveje muligheden for et opfølgningstudie.

"Social Dynamics of the IT-Field" er i 1992 udkommet på de Gruyter (Berlin-New York) i serien "Innovation, Technology and Organization". Bogen består af 4 dele: Information Technology Cultures; Actors, Networks and Organisations at the Edge of the IT-Field; The IT-People-Strategies, Skills and Careers; Data and Methods; Appendix.

Yderligere information:

Lektor Finn Borum
Adjunkt Jesper
Strandgaard Pedersen
Institut for Organisation
og Arbejdssociologi
Blågårdsgade 23 B
2200 København N
Tlf: 3815 2815
Fax: 3815 2828

Lektor Mette Mønsted
Erhvervsfremme- og
Iværksættergruppen
Nansensgade 19, 3.
1366 København K
Tlf: 3815 2662
Fax: 3815 2658

Internationalt konkurrencedygtigt forskningsmiljø i fagsprog

Handelshøjskolen leder stort projekt med mere end 30 forskere om oversættelse af fagsproglige tekster. Projektet viser, at samarbejde kan skabe internationale resultater.

Statens Humanistiske Forskningsråd udpegede i 1989 oversættelse af fagsprog som et område, hvor der var behov og basis for en særlig forskningsmæssig indsats. Hermed lykkedes det efter en årelang indsats, hvor især lektor Inge Gorm Hansen, Institut for Engelsk og professor Hans-Peder Kromann, Institut for Tysk har ydet et betydeligt bidrag, at få placeret erhvervsprog på det danske forskningslandkort.

Tværinstitutionelt samarbejde

Programmet blev placeret på Handelshøjskolen i København under navnet OFT-projektet (Oversættelse af Fagsproglige Tekster). De øvrige deltagere er: Center for Sprogteknologi (placeret ved Københavns Universitet), Danmarks Lærerhøjskole, Handelshøjskolen i Århus, Københavns og Århus universiteter. Projektleder er lektor Arnt Lykke Jakobsen fra Institut for Engelsk. Den samlede bevilling for perioden 1990-93 er på 4,7 mio. kr. og mere end 30 forskere er i kortere eller længere perioder tilknyttet projektet.

Hvordan skabes og videreformidles ekspertise?

Formålet er at skaffe ny viden om fagsproglig oversættelse, således at effektiviteten i erhvervslivets internationale kommunikation kan øges. Man undersøger, hvilke strategier en ekspertoversætter anvender under oversættelsen af fagsproglige tekster, hvor i oversætterens ekspertise består, og hvordan og i hvilket omfang ekspertviden kan indbygges i oversættelsesredskaber som bilingvale ordbøger og maskinoversættelsessystemer.

Indsigt og dialog skaber solidt dansk fundament

Arbejdet er organiseret i delprojekter ud fra et ønske om at bringe traditionelt adskilte forskningsmiljøer i en tættere dialog med hinanden om de problematikker, der kendetegner fagsproglig oversættelse.

- Tanken har været, at syntesen af indsigt og dialogen i forskningsgruppens arbejdsproces skulle give mulighed for en vidensopbygning og -udvikling, der ikke tidligere har været til rådighed i Danmark, forklarer projektlederen, lektor Arnt L. Jakobsen.

Projektet tager udgangspunkt i flg. fagområder: Oversættelsesteori, leksikografi, maskinoversættelse, kontrastiv lingvistik, terminologi og pragmatisk tekstteori. De omfattede sprog er foruden dansk også engelsk, tysk, fransk, russisk og spansk.

Fem delprojekter

Det første delprojekt er Fagsproglig oversættelsesteori i Vest- og Østeuropa 1970-90. Her arbejdes med de vigtigste europæiske skoler og retninger inden for oversættelsesteori med fagsproglig relevans. Det andet vedrører Oversættelsesteori i human oversættelse af fagsproglige tekster. Hovedformålet er at beskrive, hvad det er for tekstlige ækvivaleringsstrategier, en ekspertoversætter anvender i oversættelsesarbejdet. I det tredje delprojekt, Oversættelsesteori i maskinoversættelse, undersøges, hvordan ekspertviden kan anvendes ved maskinoversættelse. Det fjerde

delprojekt, Oversættelsesorienteret metafagleksikografi, beskriver, hvordan fagordbøger til oversættelsesbrug kan gøres bedre. Endelig udarbejdes der i det femte delprojekt en Kontrastiv fagsproglig grammatik til brug ved oversættelse af agroindustrielle tekster mellem dansk/engelsk og russisk.

Stor synergieffekt af samarbejdet

Samarbejdet har ikke været uproblematisk, men har allerede resulteret i et stærkere og mere internationalt konkurrencedygtigt forskningsmiljø.

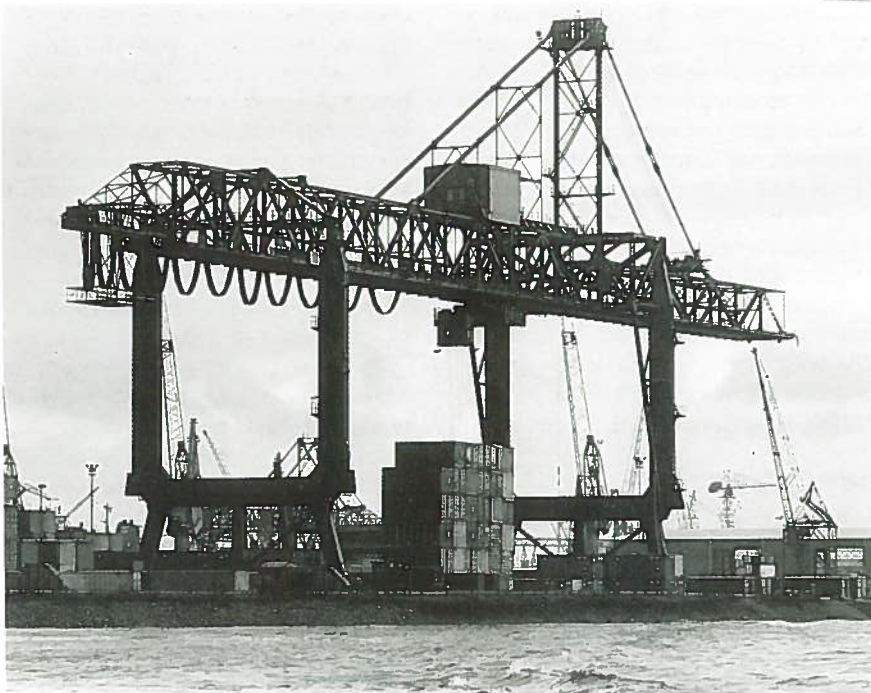
- Netop den foretagne projektorganisering af forskningsindsatsen har været af afgørende betydning for den internationale gennemslagskraft, projektet har givet os, slutter Arnt L. Jakobsen.

Yderligere information:
Lektor Arnt Lykke Jakobsen
Institut for Engelsk
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf: 3815 3815
Fax: 3815 3845

Lektor Arnt Lykke Jakobsen, der her ses under en projektfremleggelse, mener, at samarbejdet i forbindelse med projektet om Oversættelse af Fagsproglige Tekster allerede har resulteret i et stærkere og mere konkurrencedygtigt internationalt forskningsmiljø.

De Ph.d.-studerende forsker

Ph.d. Lanni Füssel mener, at containeriseringen af skibsfarten har svækket skibsdrederens karteller.

Også sproget bidrager til teknologiske forandringer

Vil man forklare, hvorfor indførelsen af en bestemt teknologi kan støde på stor modstand i ét land og ringe modstand i ét andet, kan man ikke nøjes med økonomiske forklaringer. Man må også se på, hvordan teknologien præsenteres og forklares, kort sagt hvordan den legitimeres over for befolkningen. Det er én af de konklusioner, som adjunkt, ph.d. Elsebeth Lange fra Institut for Fransk, drager i sin licentiatafhandling "En teknologisk udviklingshistorie om legitimitet og kulturel forankring", hvori hun analyserer indførelsen af informationsteknologi i hhv. Frankrig og Danmark.

Afhandlingen påviser, at den franske statsmagt bidrog væsentligt til at gøre informationsteknologien socialt acceptabel ved sprogligt at forankre teknologien i franskmændenes nationale bevidsthed. I Danmark blev der derimod ikke gjort forsøg på en tilsvarende overordnet kulturel forankring. Dette ser forfatteren som en væsentlig årsag til, at der her i landet opstod tvivl og usikkerhed i befolkningen om teknologiens indflydelse på den enkeltes hverdag. Den kulturelle forank-

ring kom senere, og i modsætning til Frankrig foregik den decentralt, bl.a. via teknologiaftaler.

- Ved at søge forklaringer i de kulturelt forankrede betydninger, som sproget formidler, inddrager man samtidig et mangetydigt univers, som ikke kan analyseres ud fra blot én sociologisk synsvinkel. Derfor har jeg kombineret den pragmatiske tekstanalyse med en tre-delt analysemodel baseret på hhv. Parsons, Webers og Habermas legitimeringsteori, siger Elsebeth Lange, der selv er cand.ling.merc. i fransk og engelsk.

- Kulturen og dermed kulturens vigtigste formidler, sproget, spiller en væsentlig rolle i forklaring af samfundsendringer. Der er derfor oplagte muligheder for et frugtbart samarbejde mellem sprogvidenskaberne og samfundsvidenskaberne.

Kan økonomien løse miljøproblemerne?

Adjunkt, ph.d. Susanne Georg fra institut for Trafik-, Turist- og Regionaløkonomi har i sin ph.d.-afhandling "Miljøregulering i et økonomisk perspektiv" fokuseret på økonomernes forslag til løsning af miljøproblemerne

i en tid, hvor disse har nået et sådant omfang, at de på længere sigt også vil udgøre en trussel mod den økonomiske udvikling.

Med udgangspunkt i en redegørelse for, hvordan økonomerne forsøger at forklare årsagerne til miljø- og forureningsproblemerne går der i afhandlingen i dybden med de forslag til regulering, som de forskellige økonomiske skoler anbefaler.

Iflg. Susanne Georg tegner der sig to hovedretninger. Den ene fløj mener, at de økonomiske aktører selv eller med minimal indblanding fra staten kan skabe de nødvendige løsninger på miljøproblemerne. Man vurderer, at spontane løsninger vil blive skabt efter forhandlinger mellem de berørte parter. De konkrete erfaringer med denne type løsninger behandles i afhandlingen både ud fra danske og internationale eksempler. Den anden fløj anser offentlige indgreb som nødvendige for at sikre den nødvendige koordination af de økonomiske aktiviteter og for at sikre beskyttelsen af miljøet. Staten udstikker altså reglerne. I fokus har Susanne Georg sat afgifter, subsidier og omsættelige forureningsrettigheder, og hun gennemgår i de enkelte tilfælde fordele, men også problemerne ved at anvende sådanne styringsinstrumenter. I konklusionen påpeges en række begrænsninger og kontroversielle forudsætninger i den økonomiske tilgang til miljøspørgsmål. Den måde, miljøproblemerne vurderes på i økonomisk teori kritiseres. Miljøproblemerne kan ikke betragtes som midlertidige forstyrrelser i økonomien, der nemt kan løses ved forhandlinger mellem de implicerede parter eller ved indførelse af økonomiske styringsmidler. Selvom de teoretiske argumenter herfor er stærke, illustrerer afhandlingen mange af de problemer, der opstår, når ideerne skal afprøves. Der er ofte langt fra teori til virkelighed.

Problemløsning som et planlægningsproblem

Planlægning kan bruges til så meget, bl.a. til konstruktion af datamatbaserede ekspertsystemer, mener ph.d. Kim Trans fra Institut for Anvendt Datalogi og Systemvidenskab. I sin ph.d.-afhandling "Automatisk problemløsning ved hjælp af planlægning" har han - som et hjørne af edb-forskningen -

arbejdet med planlægning som metode. Hans hovedkonklusion er, at det for det meste er muligt at betragte problemløsning som et planlægningsproblem, der kan løses med gode resultater. Blot kræves der tilstedeværelsen af generel viden om en given problemstilling, og at problemet har tidslig karakter.

Formålet med ph.d.-afhandlingen er iøvrigt at undersøge mulighederne for at udvide det eksisterende paradigme for konstruktion af ekspertsystemer til at løse problemer med en tidslig betinget struktur, herunder ekspertsystemer til proceskontrol og andre såkaldte real-timesystemer.

Når et ekspertsystem konsulteres, er problemet oftest givet ved et fast udgangspunkt, og der ønskes en løsning. Løsningen vil være en serie af passende operationer, der - hvis de udføres i den rigtige rækkefølge - vil kunne løse problemet. Til selve problemløsningen er anvendt hierarkisk planlægning, der bygger på det princip, at generalisering oftest er en fornuftig løsning - hvis ikke bedre haves! Metoden er anvendt på flg. typer af problemstillinger:

- Sprogforståelse, hvor det forsøges at identificere intentionen bag en sætning.
- Statisk planlægning, hvor det forsøges at få et ekspertsystem til at lære, hvordan brætspillet solitaire skal spilles.
- Selvtilpassende planlægning, hvor det forsøges at få et ekspertsystem til at lære, hvordan computerspillet nethack skal spilles.

Anvendelse af nye teorier i industriøkonomisk forskning

Med udgangspunkt i den linjebundne skibsfarts historie afprøver ph.d. Lanni Füssel fra Institut for Trafik-, Turist- og Regionaløkonomi de nye "theories of the firm".

Rederne i den linjebundne skibsfart har med succes kunnet oprette og vedligeholde karteller - såkaldte konferencer - til prisregulering og regulering af tilgangen på de enkelte ruter. Men containeriseringen har svækket kartellerne og skabt væsentlige strukturændringer i branchen, herunder ændret rederiernes status til at blive integrerede transportvirksomheder.

Rederne er altså delvist gået på land og tilbyder nu totale transportløsninger (fra dør til dør).

Lanni Füssel analyserer disse forandringer i sin afhandling. Et af hovedformålene er at diskutere hovedkontroversen i kartellernes historie, nemlig om conferencesystemet er en faktisk - konkurrencehæmmende - monopolistisk organisationsform eller den eneste mulige pga. af de særlige forhold, der gælder inden for branchen. Analysen gennemføres ved anvendelse af ny-institutionel økonomisk teori inden for det industriøkonomiske paradigme.

- Det væsentligste resultat af afhandlingen er faktisk en påpegning af, at industriøkonomisk forskning med fordel kan anvende disse teorier, udtaler Lanni Füssel. - Teorierne giver bedre muligheder for at forstå og forklare virksomheders vækstmønstre og branchers strukturudvikling.

Samarbejdsformer ved produktudvikling

Innovationsforskningen har frejdt hævdet, at efterspørgslen har en stor indflydelse på hvilke og hvor mange nye produkter, der bliver udviklet. Men man har manglet et begreb for den efterspørgsel, der retter sig mod endnu ikke udviklede produkter. Det traditionelle økonomiske efterspørgselsbegreb udtrykker sammenhængen mellem ønsket mængde og pris for et givet produkt. Men da nye produkter ikke eksisterer på det tidspunkt, hvor påvirkningen foregår, kan det traditionelle efterspørgselsbegreb ikke anvendes.

Adjunkt, ph.d. Peter Lotz fra Institut for Erhvervs- og Samfundsforskning har i sin ph.d.-afhandling med titlen "Demand-side effects on product innovation" undersøgt, hvorledes efterspørgselssignaler kan påvirke udviklingen af nye produkter ud fra en teoretisk analyse af selve efterspørgselsbegrebet. Resultatet af undersøgelsen viser, at efterspørgsel er et fænomen, der må deles op i en behovsmæssig og økonomisk del.

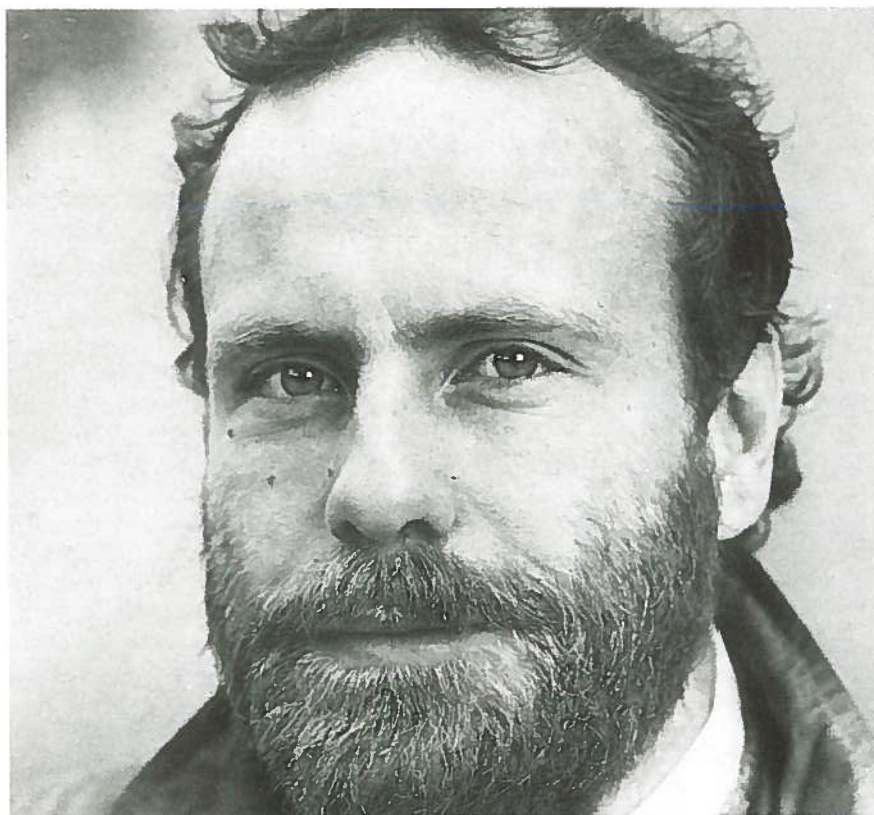
Ud fra disse resultater har Peter Lotz gennemført en analyse af virksomheders muligheder for at få adgang til behovsoplysninger, herunder muligheden for et samarbejde mellem

den produktudviklende virksomhed og dens kunder.

På et overordnet plan ser Peter Lotz nærmere på, hvorledes de enkelte brancher i den danske erhvervsstruktur leverer dels til hinanden dels til det endelige forbrug og hvilke former for kontakt, de har til brugerne under produktudviklingen. Der blev konstateret store forskelle i såvel kontaktformer som styrke i kontakterne. Dette forklarer Peter Lotz med de forskellige interesser og kompetencer, der er tilstede hos både producent og bruger. En virksomhed, der fx anvender en specialmaskine i sin produktion, kan have en stor konkurrencemæssig fordel ved at bidrage til udviklingen af maskinen i samarbejde med leverandøren. Den private forbruger deltager derimod sjældent i udviklingen af fx hårde hvidevarer, da deltagelse heri ikke kan honoreres ved fordelene af adgang til brug af produktet. Dertil kommer, at forbrugeren ikke har den fornødne tekniske ekspertise til at kunne bidrage konstruktivt til udviklingen.

Peter Lotz lægger dog vægt på, at der mellem disse yderpunkter findes en række interessante tilfælde, hvor samarbejdet også afhænger af forskellige strategiske overvejelser hos begge parter.

Dvæрге på lerfødder

Lektor, dr.merc. Peter Maskell.

”Tidspunktet er kommet til at gøre noget ved arbejdsløsheden”. Sådan har alle de politiske partier sagt ganske længe. Kun de anbefalede virkemidler til indfrielse af denne overordnede målsætning har jævnlige ændret sig undervejs.

For få år siden gav udviklingen i serviceerhvervene anledning til store forhåbninger. Meget af væksten viste sig imidlertid at bestå af rene omfordelinger af jobs fra de øvrige erhverv: Når ISS overtager rengøringsopgaver, vokser servicesektoren. Men der skabes ingen reel ny beskæftigelse.

De store industrivirksomheder skaber ikke flere jobs

Senest er fokus i stigende grad blevet rettet mod industriens dvæрге: de små og de nystartede virksomheder. Herved er Danmark i fuld overensstemmelse med en bred international strømning, der de senere år har spredt sig fra USA til resten af den vestlige verden. Den bagvedliggende tankegang er i korthed, at de store, gamle

industrivirksomheder ikke længere kan løfte rollen som jobskabere. Investeringerne i ny teknologi øger de store firmaers output, men denne vækst finder ofte sted uden nye beskæftigede. Til tider er produktivitetsevinsterne endda så store, at beskæftigelsen falder samtidigt med, at produktionen stiger. Og hvor de store firmaers vækst rent faktisk er ledsaget af flere jobs, er de i mange tilfælde placeret efter en global strategi, der kun sjældent favouriserer de små lande.

Endelig peger den fremherskende koncernfilosofi idag på en samling af aktiviteterne om udvalgte kerneområder, hvor firmaet antages at have særlige komparative konkurrencemæssige fordele. Frynserne sælges eller nedlægges. Den samlede koncerns organisation harmoniseres og strømlinjes.

Den slanke linie slår også igennem i de overordnede styrings- og koordineringsfunktioner, hvor eksempelvis det schweizisk-svenske Asea Brown Boveri har vist vejen ved at reducere hoved-

organisationen med 95% til 150 personer. Den amerikanske managementguru Tom Peters taler ligefrem om ”the rule of five”: 5 stabsansatte pr. omsat milliard - i dollar vel at mærke.

Blikket flyttes i stedet til mindre virksomheder

Der er således grunde nok til at flyttet blikket fra de store firmaer til jobskabelsen i de små og mellemstore virksomheder, som Danmark har over gennemsnitligt mange af: Kun 10 % af industriens virksomheder har således over 100 beskæftigede.

Hidtil har vi imidlertid ikke haft mulighed for at bedømme i hvilket omfang, de små firmaer faktisk bidrog til jobskabelsen i Danmark. Først i forbindelse med arbejdet til min disputats lykkedes det at tilvejebringe et totaldækkende og pålideligt datamateriale over vækstmønstrene i industrien.

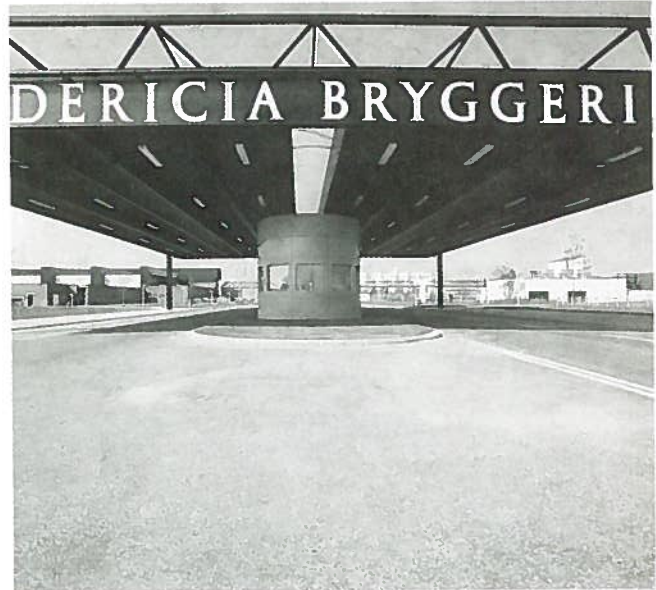
Næsten alle nye firmaer forbliver små

Det viser sig, at realiteterne ikke helt svarer til forhåbningerne. De høje vækstrater i firmaets første år flader hurtigt ud og afløses af en beskæftigelsesmæssig stagnation. Efter at have eksisteret i op til tyve år har 60 % af firmaerne fortsat under en snes beskæftigede, og 80 % har under 35 ansatte. Stort set samtlige nye firmaer forbliver simpelthen små.

Det er der flere grunde til. Vigtigst er nok, at de små firmaers effektivitet falder, hvis de vokser sig større, end hvad firmastarteren selv kan overskue. Manglen på mulighed for fortsat detaljprioritering af ressourceanvendelsen og løbende kontrol med alle aspekter af firmaets liv leder til et fald i den gennemsnitlige produktivitet pr. beskæftiget. Løsningen er naturligvis ansættelse af funktionschefer, som kan få uddelegeret et beslutningsansvar. Men uddelegering nødvendigvis løbende koordinering, og nye chefer skal indlæres. Begge dele kræver ressourcer, som det lille firma sjældent råder over, og som det hidtil har været vanskeligt at tilvejebringe hos pengeinstitutterne som følge af den ringe sikkerhed og de ofte dårligt dokumenterede udviklingsplaner. Den nye statslige ”Vækstfond” er næppe heller egnet til løsning af denne opgave.

Peter Maskells store datamateriale over vækstmønstrene i industrien dokumenterer, at heller ikke de etablerede små virksomheder øger den danske nettobeskæftigelse. Billedet viser SH Industrirør ApS i Mørkøv, der fremstiller nippelrør til VVS-branchen.

Man har haft forventninger til, at store virksomheder vil kunne øge beskæftigelsen. I de senere år har tendensen snarere været, at de har afskediget medarbejdere. Billedet viser indgangen til Fredericia Bryggeri, der ejes af Carlsberg A/S.

Stabilt virksomhedsantal

For den samlede beskæftigelse er det imidlertid uden betydning, at det enkelte firma bevarer sin beskedne størrelse fra etableringsårene, blot der kommer stadigt flere af dem. Med internationaliseringen er der ikke længere nogen national overgrænse for antallet af eksportrettede firmaer, ligesom det ikke er naturgivent, at danske virksomheder idag sidder på store dele af verdensmarkedet for så forskellige produkter som vindmøller og småkager.

Ikke desto mindre er antallet af virksomheder overordentligt stabilt med udsving over de sidste tyve år på maksimalt 15%.

Et svagt øget antal oprettelser under højkonjunkturår modsvarer simpelthen af en tilsvarende svag øgning i antallet af nedlæggelser, når konjunkturerne vender nogle år senere. Da de store firmaer som nævnt samtidig er under slankning, er den beskæftigelsesmæssige nettoeffekt negativ. De tre tusind nye firmaer, der er oprettet siden 1972, har således tilsammen skabt små 4.000 nye arbejdspladser om året. Beskæftigelsestab ved lukning af virksomheder mv. er imidlertid mere end dobbelt så stort.

Små firmaer i højrisikogruppe

Ydermere er nedlæggelsesraten stærkt stigende, jo mindre størrelsesgruppen firmaet befinder sig i. Størsteparten af de danske virksomheder er altså ikke alene små. De står samtidig på lerfodder. Den lave vækst i de små firmaer bidrager til at fastholde dem i en højrisikogruppe. Og det er ikke blot manglende internationale afsætningsmuligheder og risikovillig kapital, der stiller sig hindrende i vejen. Der er også interne vækstbarrierer. Ønsket om at være sin egen herre udgør eksempelvis i mange tilfælde en langt vigtigere beæggrund for start af et nyt firma end ønsket om fremtidig storhed. Og selve vækstprocessen vil ofte undergrave firmastarterens direkte indflydelse og mulighed for personlig at bestemme i de daglige forhold. I sådanne tilfælde forudsætter vækst udover en vis størrelse simpelthen, at firmastarteren købes ud og erstattes af en mere professionel ledelse. En sådan udskiftning er der endnu ikke tradition for i Danmark. I USA er det derimod langt fra ualmindeligt. Og den "udkøbte" firmastarter nyttiggør så ofte sine særlige evner og erfaringer ved at gå igang med endnu en etablering af et nyt firma. Med pro-

cessen gives således et tilskud til bestanden af firmastartere, som kunne være nyttigt også i Danmark. Men så længe den fortsatte vækst i de små firmaer støder på de nævnte eksterne og interne barrierer lader opståede muligheder sig ikke omsætte i øget nettobeskæftigelse. Og en reduktion af disse barrierer kræver en betydelig, målrettet offentlig indsats, der bryder radikalt med flere års erhvervspolitisk tilbageholdenhed. Gad vist om vi derfor ikke i stedet bliver præsenteret for endnu et nyt virkemiddel, næste gang "tidspunktet er kommet til at gøre noget ved arbejdsløsheden". Turisme måske?

Lektor Peter Maskell
 Institut for Trafik-,
 Turist- og Regionaløkonomi
 Blågårdsgade 23 B
 2200 København N
 Tlf: 3815 2875
 Fax: 3815 2865

Sprogets samspil med virkeligheden

Lita Lundquist vil i sit nye professorat forsøge at styrke den erhvervsproglige forskning på tværs af enkeltspregene.

Med udnævnelsen af Lita Lundquist har Handelshøjskolen fået sin anden kvindelige professor og et professorat i erhvervsproglig forskning og undervisning på tværs af sprogrænserne.

Forskning og undervisning i erhvervsprog har fælles problemer, som går på tværs af de traditionelle grænser mellem de enkelte sprog. Med udnævnelsen den 1. juni 1992 af Lita Lundquist til professor har Handelshøjskolen i København fået en internationalt anerkendt forsker til som noget helt nyt at varetage den overordnede koordinering af forskningen og udviklingen på dette vigtige område.

Med en basisuddannelse fra Handelshøjskolen som tresproglig korrespondent og ED i fransk, efterfulgt af en uddannelse som cand.phil. i fransk ved Københavns Universitet har Lita Lundquist introduceret tekstlingvistik som en ny disciplin på Handelshøjskolen. Hun fik i 1979 Foreningen til Unge Handelsmænds guldmedalje, Tietgenprisen, for sin afhandling "La cohérence textuelle", en model til analyse af teksttyper. Den er udgivet som bog af Handelshøjskolens Forlag og anvendes i mange lande. Den blev i 1983

fulgt op med en lærebog i tekstanalyse med titlen "L'analyse Textuelle".

Sprog i brug

Tekstlingvistikken er den gren af sprogvidenskaben, som beskæftiger sig med tekster, deres struktur og deres funktion. Den er dermed noget tættere på sprogets daglige brug end de dele, som koncentrerer sig om syntaks og semantik. Og det er Lita Lundquists hensigt at medvirke til at styrke pragmatikken inden for sprogforskningen, d.v.s. studiet af sprog i brug. - Jeg har hele tiden søgt at nærme forskningen til virkeligheden. Men det betyder ikke, at det bliver den rene empiri; det er vigtigt at opstille abstrakte modeller til at give struktur til forskning og undervisning, understreger Lita Lundquist.

De fleste fagsproglige projekter har indtil nu især handlet om terminologi og leksikografi inden for fagsproglige specialer som jura, teknologi og så videre. Lita Lundquist vil i sit nye professorat arbejde for andre projekter med et udvidet omfang. Hun har en række idéer til, hvorledes hun i sin nye stilling kan medvirke til erhvervsprogligt forsknings- og udviklingssamarbejde på tværs af enkeltspregene og institutterne. Hun forestiller sig for eksempel fælles kurser for licentiatstu-

derende og etablering af fælles projekter, som kan skabe sammenhæng på hele området.

Internationalt

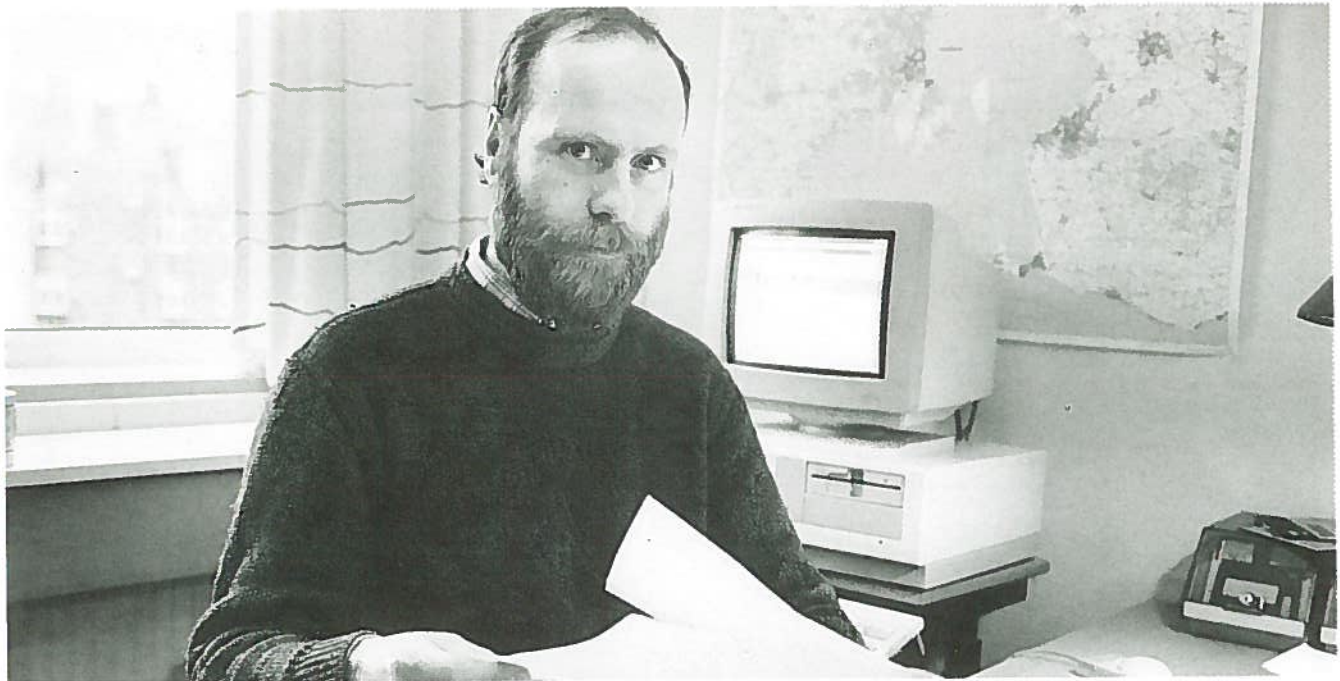
En sådan sammenhæng er Lita Lundquist også med til at skabe i international forbindelse. Hun har været med til at grundlægge den nordiske forskergruppe Nordtext og er i Paris medlem af det socialpsykologiske projekt Groupe de la recherche sur la parole. Hun er tillige deltager i et projekt under Nordisk Råd om Læseprocessen, hvor man gennemfører psykolingvistiske eksperimenter for at undersøge, hvordan læsere bearbejder de sproglige fænomener i teksterne, blandt andet afprøves hendes egne teorier om argumentation i tekster.

Lita Lundquist prøver som noget nyt nu også at inddrage den automatiske tekstbehandling i tekstanalysen. Det sker ved et ophold som gæsteprofessor ved Université du Québec, Montréal, hvor hun er tilknyttet forskningscentret Centre d'ATO (Analyse Textuelle sur Ordinateurs) indtil august 1993. Her skal hun udover gæsteforelæsnings udelukkende beskæftige sig med forskning på dette nye felt. Ud over sine faglige interesser, som hun har forfulgt ved gæsteforelæsnings overalt i verden, har Lita Lundquist vist sit engagement i samfundsudviklingen som bestyrelsesmedlem i Akademiet for Anvendt Filosofi. Her har hun været en af hovedkræfterne bag akademiets succesrige Liva-saloner, hvor hun som arrangør og ordstyrer har forestået en række debatmøder om etik, miljø og samfundsproblemer.

Lita Lundquist har to voksne børn, som bor i Paris. Hendes mand er professor i psykolingvistik ved Université de Montréal.

**Yderligere information:
Professor Lita Lundquist
Institut for Fransk
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf: 3815 3815
Fax: 3815 3865**

Forskning med gennemslagskraft

Lektor, dr.merc. Peter Maskell har gennem sin mangeårige erfaring i danske og internationale forskningsråd fået et stort indblik i den danske forsknings styrker og svagheder.

Peter Maskell er aktiv i såvel danske som internationale forskerkredse. Hans doktorafhandling om industriens nyetableringer har præget debatten om dansk industris udvikling i EF.

Det er ikke enhver doktorafhandling givet at vække genlyd i medierne. Men det lykkedes lektor Peter Maskells undersøgelse af "Nyetableringer i industrien - og industristrukturens udvikling", som siden er udgivet som bog på Handelshøjskolens Forlag. Heri påviser han at tilvæksten af nye virksomheder siden Danmarks indtræden i EF kun har erstattet frafaldet af gamle, næsten uden at højne det teknologiske niveau, og med en samlet reduktion i arbejdsstyrken til følge. Siden Peter Maskell kom til Handelshøjskolen i 1977 som universitetsuddannet cand. scient. med speciale i økonomisk geografi, har han virket aktivt for at placere sit institut i forhold til udviklingen i samfundet. Institutets navneskift fra Trafik-, Turist- og Beliggenhedsforskning til Trafik-, Turist- og Regionaløkonomi markerede den større vægt på de overordnede økonomiske forhold. Infrastrukturens

indflydelse på den økonomiske udvikling, Nord-syd problematik, "det skæve Danmark" har været emner, som har beskæftiget ham stærkt.

Ud over forskning og undervisning ved Handelshøjskolen har Peter Maskell optrådt som gæstelærer i Uppsala og gennem Erasmus-aftaler i Pavia i Italien og Porto i Portugal, og han har et tæt forskningssamarbejde med britiske kolleger. De mange internationale kontakter har han også anvendt til at hente gæsteprofessorer til Institutet.

- Jeg vil understrege, at internationaliseringen for mig ikke er et mål i sig selv, men et virkemiddel til at højne kvaliteten i forskningen, erklærer han. Peter Maskell har været formand for Forskningens Initiativudvalg og for det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, og er repræsentant for Danmark i European Science Foundation. Det har givet ham et spændende indblik i den danske forsknings styrker og svagheder, set i et større internationalt perspektiv.

I international sammenhæng arbejder han stærkt på at sikre placeringen af den samfundsvidenskabelige forskning. For efterhånden som større

dele af midlerne til forskning kommer via internationale organisationer, risikerer man at prioriteringen af midlerne ellers vil favorisere naturvidenskab og teknik.

- Den samfundsvidenskabelige forskning er højere prioriteret i Danmark end i det øvrige Europa. EF-Kommissionen taler meget om, at forskningen skal styrke Europas konkurrenceevne, men det går meget på at modsvare den japanske tekniske kunnen, hvormod bidragene fra den samfundsvidenskabelige forskning helt overses, siger Peter Maskell.

Peter Maskell blev iøvrigt i november tildelt en pris på 150.000 kr. af Jorchs Fond for sin forskningsmæssige indsats.

Yderligere information:
Lektor Peter Maskell
Institut for Turist-,
Trafik- og Regionaløkonomi
Blågårdsgade 23B
2200 København N
Tlf: 3815 2875
Fax: 3815 2865

Markedsføring af professionelle servicevirksomheder

Lektor Flemming Poulfeldt mener, at konsulentfirmaerne markedsfører sig selv for uprofessionelt.

Flemming Poulfeldt har modtaget international anerkendelse for sine forskningsresultater om markedsføring af konsulentfirmaer.

Mange konsulentvirksomheder er ved at blive store service-leverandører med et betydeligt antal medarbejdere. Men hvor deres rådgivning af andre som regel er i top, er deres markedsføring af egne ydelser ofte kendetegnet ved en mindre grad af professionalisme.

Det viser et internationalt forskningsprojekt, som lektor Flemming Poulfeldt fra Handelshøjskolen har gennemført sammen med Adrian Payne fra Cranfield School of Management. Adrian Payne er professor i marketing, mens Flemming Poulfeldt er tilknyttet Institut for Erhvervsøkonomi og Ledelse, hvor han blandt andet har hovedansvaret for cand.merc.-linien IMM's (International Marketing and Management) konsulentfag og fag om ledelse af servicevirksomheder. Resultaterne har Flemming Poulfeldt præsenteret for det internationale anerkendte Academy of Management ved årsmødet i Las Vegas i august 1992. Her blev indlægget tildelt "Best Paper Award" inden for The Managerial Consultation Division.

Undersøgelsen viser, at en væsentlig årsag til den svage markedsføring er, at mange kompetente fagfolk betragter det som noget, det er under deres værdighed at beskæftige sig med.

Imidlertid kan der konstateres en vis ændring i retning af en mere progressiv markedsføringsattitude.

Der hersker en vis uoverensstemmelse mellem udtalte intentioner og udvist adfærd. Således hævder mange konsulentfirmaer, at brochurer, breve og direkte henvendelser er virkningsløse og ikke værd at anvende. Samtidig er det imidlertid en kendsgerning, at mange ledere modtager et væld af brochurer og henvendelser fra konsulentfirmaer.

- Konsulentfirmaerne er ved at blive store i lighed med advokat- og revisionsfirmaerne. Vi ser virksomheder med over tusinde ansatte. Markedsføring har de kun beskæftiget sig med i ringe omfang, og når de ansætter en marketingmand, får det sjældent den ønskede effekt; han opnår ingen gennemslagskraft eller autoritet i organisationen, forklarer Flemming Poulfeldt.

I konsulentverdenen har markedsføring hidtil drejet sig om brochurer, annoncering og salg. Markedsanalyser har man kun i sjældne tilfælde fore-

taget. Fokus har primært været på at generere nye kunder, mens markedsføringen har haft et utilstrækkeligt strategisk perspektiv. Det viser undersøgelsen, som også peger på nødvendigheden af at ændre markedsføringens forankring i virksomheden og opbygge en marketingstrategi, rettet mod mere langvarige relationer til omverdenen og kunderne snarere end mod enkeltstående transaktioner. Nøgleordet fremover er derfor "relationship marketing" ud fra en bredere markedsopfattelse.

- Det er en inspirerende oplevelse at få lov til at præsentere sin forskning og modtage en sådan professionel respons, erklærer Flemming Poulfeldt.

**Yderligere information:
Lektor Flemming Poulfeldt
Institut for Erhvervs-
økonomi og Ledelse
Rosenørns Allé 31, 3
1970 Frederiksberg C
Tlf: 3815 3630
Fax: 3815 3635**

Et godt år for Juridisk Institut

Lektor Ruth Nielsen blev dr.jur. på en afhandling om arbejdsgivernes ledelsesret set i EF-retlig belysning.

Adjunkt Henrik Gram får her overrakt Gads Juristpris af højesteretsdommer Peter Blok som belønning for sin forfattervirksomhed.

Juridisk Instituts 14 forskere har i løbet af 1992 fået udgivet ca. 30 bøger samt et stort antal artikler. To af instituttets forskere har i årets løb fået tildelt en særlig hæder.

Doktorafhandling om arbejdsgiverens ledelsesret i EF-retlig belysning

Lektor Ruth Nielsen forsvarede den 4. december 1992 sin disputats om "Arbejdsgiverens ledelsesret i EF-retlig belysning - studier i EF-rettens integration i dansk arbejdsret" for den juridiske doktorgrad ved Københavns Universitet.

Hovedtesen i Ruth Nielsens afhandling er, at der kan udledes et generelt saglighedskrav af EF-retten, som også skal respekteres af de danske arbejdsgivere. Afhandlingen undersøger EF-retten frem til tiden lige før vedtagelsen af Maastricht-aftalen i slutningen af 1991. Den omhandler således konsekvenserne for den danske arbejdsret af de første 20 år af det danske EF-medlemskab. Et hovedsynspunkt i afhandlingen er, at EF-rettens integration i dansk arbejdsret har stillet denne over for et paradigmeskift på en række indbyrdes sammenhængende planer, dels hvad angår retskildestruktur (lovregulering contra kollektiv overenskomst), dels hvad angår konflikt-

løsning (domstolsafgørelser contra fagretlig behandling) dels mht. spørgsmålet om individuelle contra kollektive rettigheder.

Ruth Nielsen har arbejdet på denne afhandling siden sin ansættelse ved instituttet i 1986, og den er kronen på en længere række værker om såvel arbejdsret som EF-ret.

Havet kan stadig være vejen til ros og magt

Den 11. juni 1992 modtog adjunkt Henrik Gam ved en stilfuld reception på G.E.C. Gads Forlag i København den fornemme Gads Juristpris på 40.000 kr. Prisen, der er øremærket til en studierejse, tildeles højest en gang om året til en yngre jurist som en anerkendelse for den pågældendes virksomhed som forfatter.

Bedømmelsesudvalget tildelte Henrik Gam prisen som en anerkendelse af hans afhandling med titlen "Ansvarssubjektet ved godsbeskadigelse under søtransport". Afhandlingen, der også har givet Henrik Gam ph.d.-graden, giver en samlet teoretisk og praktisk relevant fremstilling af en række indbyrdes sammenhængende og komplekse spørgsmål inden for såvel nordisk som engelsk søret.

Under overrækkelsestalen gav højesteretsdommer Peter Blok udtryk for,

at afhandlingen var af stor lødighed, og at det var en særlig glæde at kunne tildele prisen til en medarbejder ved Juridisk Institut på Handelshøjskolen, som har udviklet sig så markant i de senere år.

I sin takketale kom Henrik Gam ind på de muligheder, instituttet har givet ham for i mere end én forstand at bevæge sig ud på de store have. Ved modtagelsen af denne pris mente han at have modbevist påstanden fra Admiralsens Vise om, at kun den, der aldrig står til søs, får kors og bånd og stjerner på.

Henrik Gam har en administrativ karriere bag sig, inden han i 1985 kom til Juridisk Institut som kandidatstipendiat og senere adjunkt. Hans forskningsinteresser ligger især inden for kontraktret, transportret, skatteret og komparativ ret.

Yderligere oplysninger:
Professor Børge Dahl
Juridisk Institut
Nansensgade 19,2
1366 København K
Tlf: 3815 2626
Fax: 3815 2610

Vi kopierer ikke men viser vejen

Mange erhvervsfolk følger med stor interesse den forskning og undervisning, der foregår om etik og miljø på Handelshøjskolen. Fra rundbordssamtalen om disse emner ses fra venstre stipendiat Kathrine Kirk, professor Peter Pruzan og lektor Lise Drewes.

Banebrydende forskning og undervisning supplerer økonomi med helhedstænkning om etik og miljø. Denne rundbordssamtale peger på, hvorledes vort internationale forspring kan udbygges yderligere.

Den forskning og undervisning inden for etik og miljø, der finder sted på Handelshøjskolen, har vakt international opmærksomhed. "Det, I foretager jer med udviklingen af det etiske regnskab, er lysår foran," sagde en Harvard-professor til sin tidligere landsmand, professor Peter Pruzan fra Handelshøjskolen i København. Denne udvikling har indtil nu fundet sted ved etableringen af nye fag. Men det forspring, som herved er skabt, kan udbygges yderligere ved at bryde faggrænserne, så etiske og miljømæssige tankegange trænger ind som en naturlig del af ethvert fag. Det er der enighed om blandt de tre deltagere i denne rundbordssamtale om etik, miljø og økonomi: professor, dr. polit. Peter Pruzan, Institut for Anvendt Datalogi og Systemvidenskab;

Katrine Kirk, kandidatstipendiat ved Institut for Informatik og Økonomistyring; og lektor, mag. scient. soc. Lise Drewes, Institut for Trafik-, Turist- og Regionaløkonomi.

Varme emner

Såvel etik som miljø er centrale emner i debatten inden for politik, erhvervsliv og uddannelse verden over. Der etableres ikke mindst i USA et stort antal etikkurser, hvori også miljühensynet inddrages. Men de er i udpræget grad rettet mod den enkelte som individ, ikke mod virksomheden og dens interesser: medarbejdere, ledelse, ejere, kunder og lokalsamfund.

Denne konflikt mellem individets og virksomhedens værdier har også ledere i større europæiske virksomheder oplevet på dramatisk måde, når Handelshøjskolens filosoffer har fået dem til at formulere deres personlige værdier og sammenholde dem med deres forretningsmæssige praksis.

Årsagen er ikke mindst at størrelsen af de amerikanske virksomheder, hvis erfaringer ligger til grund for det meste af managementlitteraturen, næsten

nødvendiggør at alt reduceres til nøgletal og systemer. Det billede, litteraturen tegner, bliver dermed misvisende i forhold til ledelse i Danmark, hvor erhvervsstrukturen med de mange små og mellemstore virksomheder, gør det væsentlig lettere at inddrage disse kvalitative kriterier gennem samtale og direkte kontakt mellem mennesker.

Efterhånden som samfundsdebatten medfører at såvel politikerne som virksomhedernes medarbejdere, kunderne og lokalsamfundet skærper kravene, betyder det at det danske erhvervsliv lettere registrerer denne udvikling og reagerer på den.

- Det giver os en utrolig fordel, mener Peter Pruzan.

Mere end økonomi

Indførelsen af de nye fag og ansættelsen af lærere med andre uddannelser end de økonomiske har udvidet perspektiverne for Handelshøjskolens forskning og undervisning.

- Når man ansætter medarbejdere med baggrund i filosofi og sociologi, bliver det økonomiske perspektiv bre-

dere, vi bliver nødt til at arbejde tværdisciplinært, og det er en gevaldig styrke, siger Lise Drewes.

Når miljø indgår i Handelshøjskolens undervisning betyder det, at fremtidens erhvervsøkonomer lærer at tage miljøhensyn på lige fod med økonomiske hensyn, når beslutningerne træffes ude i virksomhederne.

Miljø-management viser desuden, hvorledes man ikke alene kan styre de tekniske sider af miljøhensynet, men også opnå besparelser eller økonomisk gevinst, for eksempel gennem ressourcebesparende lønsystemer. Det undersøges, hvorledes der kan sættes mere realistiske priser på, hvad miljø koster, medens for eksempel udgifter der skyldes nedslidning af medarbejderne, hidtil ikke er taget i betragtning, fordi de havnede i en anden kasse.

Da Handelshøjskolen tilbød sit første miljø-kursus ved cand.merc. studiet, oplevede man at deltagelsen blev større og større, mens det modsatte er det normale. Og et HA-kursus i "netværksstrategi for små og mellemstore virksomheder i et teknologisk og miljøøkonomisk perspektiv", som fik 40 deltagere det første år, har andet år 115 tilmeldte.

- Det er spændende at medvirke til at ændre de studerendes holdninger og se stadig flere økonomer tænke i disse perspektiver, siger Lise Drewes.

Vi går foran

Mange akademikere har opdaget, at det er på Handelshøjskolen, der sker noget nyt. Og mange erhvervsfolk har fået stor respekt for de foreløbige resultater, selv om der også er andre, der er kritiske, og hævder at erhvervslivet må begrænse sig til at følge regler, som det er politikernes opgave at fastsætte.

- Det er et problem at man i mange sammenhænge ser "etik" reduceret til blot endnu en handlingsparameter, hvorved etik bliver et ledelsesinstrument med en økonomisk bytteværdi. I forhold til erhvervslivet bør Handelshøjskolen gå lidt foran. Hvis ikke vi tager stilling til det vi underviser i og viser nye veje, har vi ingen berettigelse som forskningsinstitution, mener Katrine Kirk.

De tre forskere er enige om, at Handelshøjskolens vigtigste målgruppe ik-

ke er erhvervslivet, men de studerende selv. Det er deres viden, kunnen og holdninger, som skal være med til at præge den fremtidige udvikling i erhvervslivet i Danmark. Derfor bør der lægges yderligere vægt på den forskningsbaserede undervisning.

- Vi mener at udviklingen bedst kan påvirkes gennem de studerende. Det er en eminent ressource, tænk på hvor mange der er, udbryder Lise Drewes. En god forretning vil i fremtiden ikke kun betyde en forretning, som er økonomisk god, men også moralsk god. Det behøver der ikke være nogen modsætning i; i det lange løb vil de virksomheder, som tager de etiske og miljømæssige hensyn alvorligt og står ved dem udadtil, også være dem der økonomisk har de bedste resultater. Men vi må ikke være blinde for, at vi i øjeblikket har et efterslæb. Vi skylder fremtiden en oprydning, som vil koste både virksomheder og produkter livet før denne transformation har fundet sted. Og miljø vil stå på dagsordenen i lige så mange år frem som informationsteknologien har gjort det hidtil.

Store opgaver

Der er opnået store resultater inden for de enkelte fag og på de enkelte

institutter, hvor etik og miljø er taget op som specialer. Men hvis Handelshøjskolen for alvor vil cementere sit forspring, bør den sørge for at disse emner ikke alene udbydes enkeltvis, men at de indgår som elementer i enhver form for undervisning.

Det kan næppe ske ved ændring af fagenes pensum. Det må primært ske gennem undervisningen.

Her bliver det en opgave for skolen at øge forståelsen for disse emner hos kollegerne ved de øvrige fagdiscipliner. Det kan for eksempel ske i forbindelse med efteruddannelse af lærerne, og ved afholdelse af seminarer med deltagelse af internationale kapaciteter.

I forholdet til sit internationale samarbejde og i konkurrencen med andre business schools skal Handelshøjskolen i København holde fast ved sin baggrund i skandinavisk management og danske erhvervsforhold.

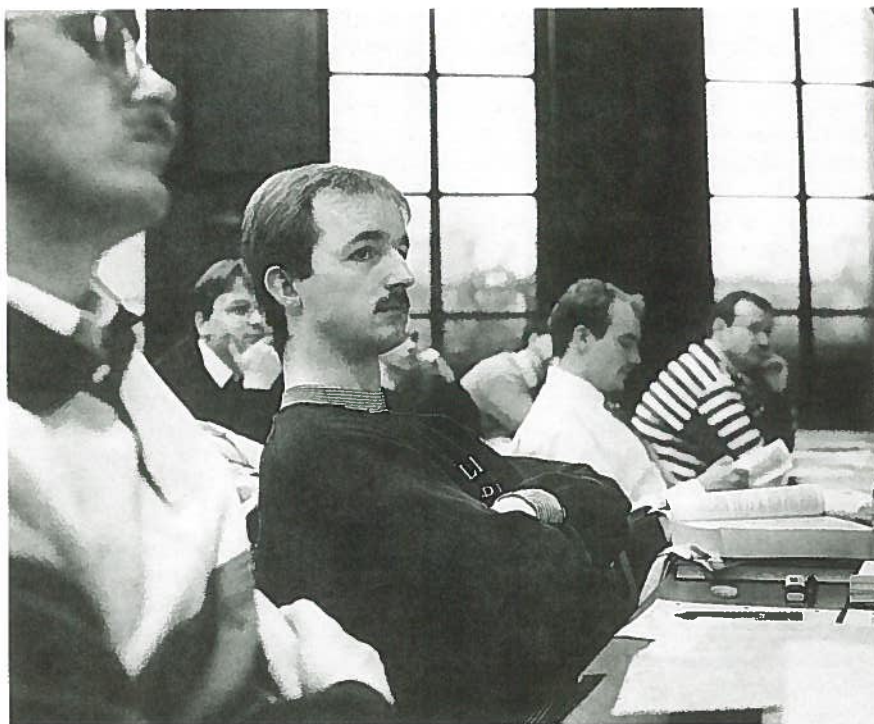
Internationalisering betyder ikke at vi skal kopiere udlandet, men vi skal lære af dem, og ikke mindst vise dem hvad vi er gode til, siger de tre forskere.

- Vi er hverken tyskere, amerikanere eller japanere, og i en verden der bliver stadig mere bevidst om miljø og etik har vi meget at byde de andre lande.

Der er stigende tilstrømning til miljøkurserne på både HA og cand.merc.

Nye tider - nye linjer

De 9 cand.merc.-linjer har hver især et niveau, der kan måle sig med den internationale standard, Højskolen gerne vil måles med.

Det gamle på cand.merc.-studium forsvinder til fordel for en linjestructur, hvor de studerende kun kan forsyne sig inden for et specialområde. Dette vil øge kvaliteten væsentligt.

Der er lagt masser af arbejdstid fra de økonomiske institutters og cand.merc.-studienævnets side gennem de sidste par år for at bygge et helt nyt linjebaseret cand.merc.-studium op. Eksterne samarbejdspartnere har også været involveret i dette projekt, der på afgørende vis bryder med mange års studietilrettelæggelse. Resultatet af arbejdet er blevet et studium med foreløbig 9 linjer, som de ca. 700 studerende i efterårssemestret 1992 kunne vælge sig ind på.

Mere entydig dimittendprofil også fordel for erhvervslivet

Det tværfaglige studium, hvor flere institutter samarbejder om de enkelte linjer, skaber en klarere og mere entydig studie- og dimittendprofil, vurderer studienævnets formanden, docent Søren Heede.

Både Søren Heede og de øvrige medarbejdere, der har været involveret i det store planlægningsarbejde, ønsker

en styrket, løbende dialog med aftagergrupperne.

- Vi ser gerne, at hver linje etablerer et advisory board med repræsentanter fra erhvervslivet for også på denne måde at sikre, at den enkelte linje hele tiden udvikler sig takt med ændringer i behovene ude hos aftagerne, fortsætter Søren Heede.

Også skarp intern kvalitetskontrol

Det erhvervsøkonomiske Fakultet har bevilget et større beløb til evaluering. Der er allerede taget en temperatur på indslusningsforløbet, som i sig selv er en nyskabelse for at ryste de studerende bedre sammen fagligt og socialt. Den viste, at de studerende er glade for at være omgærdet af så megen opmærksomhed, og at man lytter til dem. Derudover er der nedsat en intern kvalitetsgruppe med lektor Peter Maskell som formand.

- Vi ønsker at markere over for både studerende og aftagere, at uddannelsen bygger på progression i studieforløbet, udtaler formanden for Linjeudvalget, lektor Flemming Poulfelt. - Der skal ske en faglig tilvækst undervejs, hvilket er muligt med den mere homogene studentermasse, vi får under

den nye struktur. Tidligere var det svært for den enkelte at få forløbet til at hænge sammen, både kvalitativt og niveaumæssigt set med de mange forskellige valgmuligheder og de meget forskellige forudsætninger, de studerende mødte frem med. Det var jo sådan, at en 1.semester-studerende kunne gå sammen med en 3.semester-studerende. Det er slut nu.

Øgede krav til de studerende

De 9 linjer repræsenterer hver især et niveau, der kan måle sig med den internationale standard, Højskolen gerne vil sammenlignes med.

To af linjerne, nemlig International Business og International Marketing and Management er rent engelsksprogede linjer. De skal også fungere som et tilbud til de udvekslingstuderende, Højskolen modtager via CEMS-samarbejdet og som led i andre aftaler.

De studerende kommer til at præstere en stor arbejdsindsats under de to år, studiet stadig er normeret til. Der bliver tale om en indsats svarende til 3400 arbejdstimer. De ca. 1700 timer på 1.studieår er afsat til linjespecifikke fag og en metodeblok, mens timerne på 2.år er afsat til valgfri fag på 800 timer, der evt. kan gennemføres i udlandet samt 800 timer til kandidatafhandlingen.

- Der bliver tale om et fuldtidsstudium med tryk under fuldtids, siger Søren Heede og Flemming Poulfelt med eftertryk. - Vi råder over dem 40 timer om ugen, og det kan de ligeså godt planlægge deres tid efter!

Overgangsordning for øvrige cand.merc.-studerende

For de studerende, der allerede er igang med et forløb, har Studienævnet etableret en overgangsordning, der kører gennem hele 1992 og 93, men så er det slut!

- Der bliver nok lidt færre fag end tidligere, men vi har ikke ladet denne gruppe af studerende i stikken. I efteråret begynder vi med de valgfrie fag til linjerne, og her vil de øvrige cand.merc.-studerende også kunne melde sig til, slutter Flemming Poulfelt.

Sådan ser de nye cand.merc.-linjeprofiler ud:

Human Resource Management

Human Resource Management-linjen (HRM) beskæftiger sig med udvikling af arbejdslivets mennesker, jobs og organisationer. Den anskuer udvikling af menneskelige ressourcer som en strategisk nøglefaktor.

HRM-linjen rummer en indføring i centrale personalemæssige, arbejdspsykologiske og pædagogiske problemstillinger. Her udnyttes lærernes forskellige indfaldsvinkler til det fælles tema, nemlig udvikling af mennesker, jobs og organisationer.

Blandt de temaer, der tages op, er:

- Personalestrategi og kompetenceudvikling
- Arbejdslivets pædagogik
- Engagement og motivation
- Personalepolitiske indsatsområder
- Arbejdsmarkedsforhold og jura
- Teknologi, jobdesign og læring
- Internationalisering
- Interkulturel kompetence
- Erhvervsøkonomi og psykologi.

To dage om ugen er de studerende samlet om faglige og pædagogiske aktiviteter. Forelæsninger og gruppediskussioner veksler med projekter, gæsteindslag og video. En ugentlig seance - "oasen" - er forbeholdt faglige aktiviteter, der tilrettelægges af de studerende selv. Der gennemføres derudover studieture, formidlingskursus og metode-workshop.

Som noget nyt er alle studerende i to måneders praktik i en virksomhed, der beskæftiger sig professionelt med HRM. De studerende løser ikke kun konkrete opgaver i og for virksomheden, men perspektiverer også deres praktiske erfaringer i forhold til relevant teori på området. Fordelen ved praktikopholdet er, at de studerende får mulighed for at prøve kræfter med den praktiske virkelighed, og virksomheden får løst konkrete opgaver af en person med en fagligt opdateret viden om HRM.

Linjen er ikke tænkt som en rugekasse for fuldblods-personalechefer. De studerende kvalificeres primært til at indgå i udviklingsjobs af enhver type. Disse jobs forudsætter nemlig, at man er i stand til at samtænke organisatoriske og menneskelige forhold med teknologiske og markedsmæssige rammevilkår. Selvom undervisningen betoner de psykologiske processer i en

virksomhed, ses disse i et samspil med de øvrige strategiske faktorer. Desuden forsøger man at styrke de studerendes muligheder for at påtage sig ledelsesmæssige opgaver som led i egen uddannelses- og karriereplanlægning.

Finansiering og regnskabsvæsen

Fremskaffelse af ressourcer samt fordelingen af disse er væsentlig for enhver virksomheds aktiviteter. Fremskaffelsen af den nødvendige kapital indebærer overvejelser om porteføljernes sammensætning ud fra fx afkast efter skat, risiko, handelsomkostninger mv. Anvendelsen af ressourcer må ske med det nødvendige hensyn til de begrænsninger i ressourcefremskaffelsen, som kapitalknaphed og finansieringsmuligheder udgør. Disse temaer behandles på linjen i Finansiering og Kreditvæsen i lyset af kreditgiveres, investorers og virksomhedslederens beslutningssituation.

Studiets formål er at give de studerende en solid viden om finansiel teori og eksternt regnskabsvæsen samt institutionelle forhold på kapitalmarkedet i Danmark og udlandet. Der lægges også vægt på at give de studerende kompetence til at kunne arbej-

de praktisk med virksomhedens økonomiske, finansielle og regnskabsanalytiske problemer set fra virksomhedsinterne, ejer- og andre finansielle aktørers synsvinkler.

De væsentligste fagområder er finansieringsteori og regnskabsanalyse samt juridiske fag, hvor bla. beskatning af selskaber og værdipapirer gennemgås sammen med selskabsret mv.

Kandidater fra linjen Finansiering og regnskabsvæsen forventes for de flestes vedkommende at finde jobs inden for den finansielle sektor i kredit-, fonds- og merchant bankfunktioner samt i virksomheder med en finansfunktion.

Økonomistyring

Cand.merc.-linjen i økonomistyring har til formål at uddanne kandidater, som er i stand til at løse arbejdsopgaver, der knytter sig til den økonomiske styring i private og offentlige virksomheder.

For at sikre opfyldelsen af dette formål er der ved linjens opbygning lagt vægt på tværfaglighed som en fortsat faglig progression gennem undervisningsforløbet. Dette sikres ved en deling af linjen i en linjeblok, der falder i studiets 1. semester og en metodeblok, der er placeret i 2. semester.

En evaluering af indslusningsforløbet på de nye cand.merc.-linjer har klart vist en mere positiv holdning til studiet.

Linjeblokken er opbygget ud fra ønsket om at give en bred indføring i anvendelsen af økonomiske analyse-, budget- og kalkulemodeller i virksomheders og organisationers drift og udvikling. Dette sker dels med udgangspunkt i en behandling af økonomistyringens centrale værktøjer og teknikker, dels ved at trække på tilgrænsende områder såsom organisationsteori, sociologi og økonomisk teori.

Metodeblokkens formål er at give en grundig indføring i de mere kvantitative og kvalitative metodeaspekter af økonomistyring. Som eksempler på elementer i den kvantitative metodeundervisning kan nævnes behandlingen af metoder til registrering og sammenstilling af økonomiske data, herunder brugen af forskellige statistiske teknikker. Som eksempel på den mere kvalitative metodeundervisning kan nævnes en analyse af forskellige teoretiske skoler inden for økonomistyring.

Indlæringen sker gennem dialogforelæsninger, løsning og præsentation af projekter, cases og øvelsesopgaver. Der lægges stor vægt på, at den indlærte teori og metode diskuteres og afprøves i tæt dialog med praksis. Dette sker bla. ved foredrag af praktikere og ved besøg på udvalgte virksomheder. Valget af indlæringsform, hvor

der lægges stor vægt på varieret undervisning med aktiv deltagelse fra de studerende, er medvirkende til, at der er skabt et aktivt studiemiljø.

Kandidater fra linjen i økonomistyring vil typisk finde jobs i en virksomheds eller organisations økonomifunktion og vil kunne løse funktionens regnskabs-, styrings- og likviditetsopgaver. Men da linjen er tværfagligt opbygget, vil kandidaterne også kunne indgå i samarbejde med de øvrige funktioner i virksomheden om løsning af tværgående opgaver.

Strategi, Organisation og Ledelse

Virksomheder konfronteres idag med ændrede interne og eksterne krav, der har gjort aktiv udvikling til en afgørende konkurrencefaktor.

Linjen Strategi, Organisation og Ledelse er oprettet for at imødekomme virksomhedernes behov for tilpasning, omstilling og udvikling. Linjen integrerer eksisterende fagdiscipliner og arbejdsmetoder.

Uddannelsen er bred i den forstand, at virksomheden og dens omgivelser betragtes ud fra mange perspektiver og teorier hentet fra forskellige erhvervsøkonomiske fagområder. Den er specifik således forstået, at analyserne har fokus rettet mod udviklings-

og ændringsprocesser inden for og mellem virksomhed/organisation og dennes omverden.

Set i et internationalt uddannelsesperspektiv rummer linjen, hvad der svarer til kurser i Policy, Organizational Behavior og General Management.

De studerende skal tilegne sig kvalifikationer, der sætter dem i stand til at:

- Analysere virksomheder og deres omverden
- Analysere handlings- og udviklingsmuligheder i bla. et ledelsesperspektiv
- Planlægge og gennemføre ændringer i organisationer mere generelt.

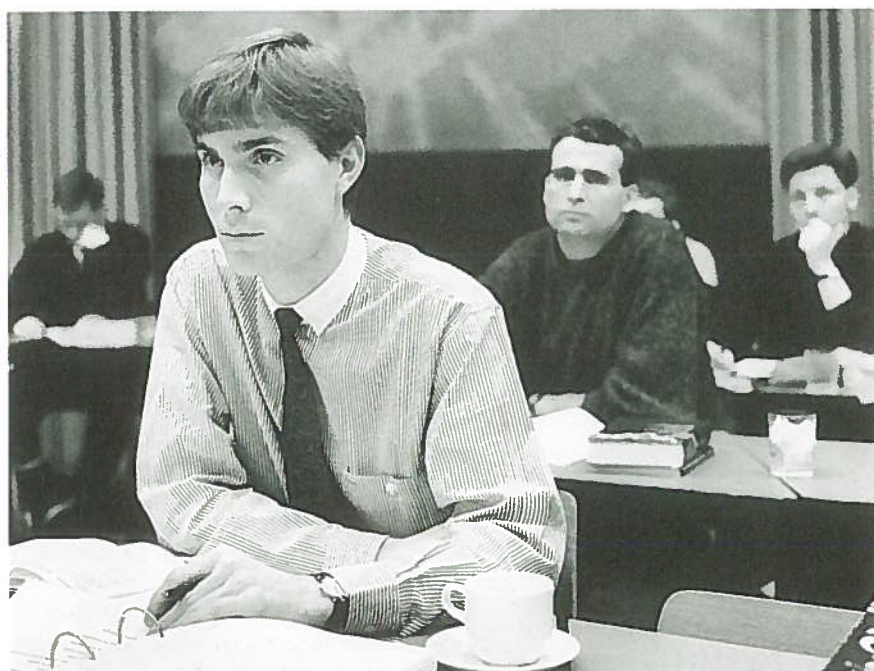
Dette indebærer, at den studerende skal tilegne sig viden og færdigheder inden for et bredt felt. Igennem studieforløbet får de studerende en teoretisk og praktisk forståelse for de strukturer og processer, der er karakteristiske for virksomhederne og verden omkring dem. Denne forståelse skabes gennem arbejdet med integrationsfaget - der består af fagene strategi, organisation og ledelse -, en seminarrække, et projektarbejde, en række valgfrie fag samt arbejdet med kandidatafhandlingen.

Som færdigtuddannede kandidater kan de studerende indgå som ledende medarbejdere eller konsulenter (interne eller eksterne), projektledere, direktionssekretærer, stabsmedarbejdere, ansatte i personaleadministrative afdelinger eller strategiske planlægningsafdelinger mv. Jobbene vil typisk være at finde i det private erhvervsliv, men også i interesseorganisationer og den offentlige sektor.

Corporate Design

Corporate design er en tværfaglig linje, der integrerer fag og viden fra afsætningsøkonomi, organisation, strategi og ledelse. Corporate design er den internationale samlende betegnelse for de strategier (kommunikation, produktdesign, virksomhedsorganisering, visuel identitet etc.), en virksomhed benytter sig af for at kommunikere til omverden, forbrugere og ansatte om sine produktkoncepter, sin strategi, sin kultur, sine mål og grundlæggende værdier.

I takt med, at produkterne bliver mere og mere funktionelt og teknologisk ens, øges kravene til markedsdifferen-

Den nye studiestruktur har skabt en klarere og mere entydig studie- og dimittendprofil

tering gennem produktdesign, virksomhedsorganisering og kommunikation. Disse områder er kernefeltet for Corporate Design, hvor man sigter på at træne de studerende i analytiske, metodiske og teoretiske færdigheder på højt niveau, således at de kan foretage selvstændige analyser af strategiske design-, organisations- og kommunikationsspørgsmål.

De studerende får et indgående kendskab til den nyeste viden inden for kommunikation, virksomhedsøkonomi og markedsføring, således at kandidaterne kommer på omgangshøjde med de internationale skoler, Højskolen sammenligner sig med.

Færdighederne skal sætte kandidaterne i stand til at varetager funktioner som fx produktchef, marketingmedarbejder, kommunikationsanalytiker, organisationskonsulent mv. Herudover skaber linjen mulighed for at tilegne sig særlige kvalifikationer, der retter sig mod nye jobområder som bla. design management, kommunikationsledelse og strategisk rådgivning.

Teknologi og virksomhedsudvikling - Management of Technology

Fremtidens konkurrenceevne er ikke kun bestemt af teknik i form af nye maskiner eller programmer, som alle i princippet kan anskaffe sig. Konkurrencen handler i stigende omfang om, hvem der bedst magter udviklingen af ny viden, og hvem der hurtigst kan kommercialisere denne viden i nye produkter og serviceydelser. Dette stiller igen store krav til den enkelte virksomheds måde at håndtere finansiering, afsætning, organisation og styringsmetoder på.

Linjen Teknologi og virksomhedsudvikling er designet til at give de studerende speciel kompetence i at analysere og udvikle virksomhedens forskellige funktionsområder med udgangspunkt i nye teknologiske muligheder og de betingelser, der er knyttet til at få det bedst mulige udbytte af den nye teknik.

Den viden, der skal til for at udnytte teknologien som en central konkurrenceparameter, tilegner de studerende sig bla. gennem de 6 obligatoriske linjefag, som er: Virksomhedens

Linjerne International Business og International Marketing and Management er rent engelsksprogede linjer, der også fungerer som et tilbud til vore udvekslingsstudende.

vidensressourcer; Den teknologi-intensive organisation; Finansiering af højteknologi; økonomistyring i teknologi-intensive virksomheder; Hightech-marketing; Teknologistrategi. De studerende kan med baggrund i disse fag specialisere sig på 3. semester. En cand.merc. med speciale i teknologi og virksomhedsudvikling har udviklet en kompetence, der kan tilføre samtlige af virksomhedens funktionsområder ny viden og har de nødvendige forudsætninger for at omsætte den ny teknologi til helt nye muligheder for virksomheden.

Uddannelse viser, hvordan teknologi på væsentlige punkter ændrer de generelle betingelser for virksomhedsdrift. Ingen branche og ingen jobfunktion vil være uberørt, og linjens specielle kvalifikation vil være relevant i enhver fremtidig kandidats jobprofil. For den enkelte kandidat rummer linjen også gode muligheder for en mere traditionel specialisering i forhold til bestemte jobfunktioner, dog altid med teknologi som en ekstra kvalifikationsdimension.

International Marketing and Management (engelsksproget)

Reduktionen i den indenlandske efterspørgsel har tvunget en lang række danske virksomheder til at internationalisere sig på et tidspunkt, hvor det internationale samfund er underkastet en række strukturelle ændringer forårsaget af nye institutionelle vilkår. Linjen i International Marketing and Management fokuserer på disse strukturelle ændringer og udfordringer, som forskellige brancher og størrelser af virksomheder må forholde sig aktivt til. Udgangspunktet tages i danske virksomheders situation. Al undervisning samt udarbejdelse af projektopgaver foregår på engelsk.

Linjen er derfor også et tilbud til Højskolens udvekslingsstudende, hvilket er med til at skabe en international atmosfære. Det forventes også, at en stor del af linjens danske studerende vil gennemføre 3. semester i udlandet. Studiet er opdelt i en række fag: International economics, international business strategy og international marketing, managing international operations og information theory.

Derudover skal de studerende gennemføre såvel internationalt som et strategisk projekt, deltage i en række valgfag mm. Projekterne udarbejdes i samarbejde med virksomheder og organisationer.

Der er tale om en funktionsorienteret linje, der tager udgangspunkt i den erkendelse, at Højskolens kandidater - for at kunne komme igang med en relevant karriere - skal kunne udfylde en stilling som assistent til en funktionschef allerede fra tiltrædelsesdagen, et konsulentjob eller i en stabsfunktion i typisk en større virksomhed eller organisation.

Ved afslutningen af uddannelsen vil de studerende have erhvervet en kompetence, der sætter dem i stand til:

- At tænke internationalt i økonomi, marketing og management
- At være i stand til i praksis at gennemføre internationale analyser af konkrete markeder på såvel udbuds- som efterspørgselsiden
- At anvende de opnåede færdigheder til strategiske overvejelser og beslutninger.

Økonomisk markedsføring

De studerende på linjen økonomisk markedsføring beskæftiger sig med de økonomiske og markedsføringsmæssige problemer, der optræder i forbindelse med udvikling og markedsføring af produkter og serviceydelser på såvel konsumentmarkedet som det industrielle marked. Blandt disse problemer kan nævnes: Strategisk markedsføringsplanlægning; tilrettelæggelse af marketingmix; vurdering af potentialet for nye og eksisterende produkter; indsamling, analyse og anvendelse af markedsdata; vurdering af de økonomiske og juridiske konsekvenser af virksomhedens markedsføringsmæssige handlinger.

Linjens formål er at give de studerende en baggrund, der gør dem i stand til at kombinere markedsføringens teoriområder til løsning af afsætningsmæssige problemer.

I 1. og 2. semester arbejder de studerende bla. med flg. fag: Markedsanalyse, Marketingmodeller, Erhvervsøkonomisk analyse, Forbrugeradfærd og økonomisk psykologi, Strategisk markedsføringsplanlægning, Økono-

mistyring i markedsføringen. Arbejdet præges i høj grad af tværfaglighed, bla. deltager alle studerende i to af fagene på 2.semester i det avancerede og professionelle virksomhedsspil "MARKSTRAT", hvor teorier inden for strategisk markedsføringsplanlægning og økonomistyring anvendes til praktisk problemløsning i en virkelighedstro situation.

3. semester består af en blok af valgfrie fag, hvor de studerende kan vælge at specialisere sig efter interesser og jobmuligheder. Fagudbuddet sigter specielt på 4 hovedområder: Product management, Advertising management, Marketing research, Generel markedsføring og økonomistyring. Kandidaterne er kvalificerede til stillinger som fx analysekonsulent, analysechef, produktchef, marketingchef, salgchef, reklamechef, mediachef, stabsmedarbejder.

International Business (engelsksproget)

På linjen International Business beskæftiger de studerende sig med virksomhedernes internationale aktiviteter, fx eksport, oprettelse og styring af datterselskaber i udlandet, internationale branche- og konjunkturanalyser, forholdet til udenlandske myndigheder, internationaliseringsstrategier mv.

Karakteristisk for linjen er, at al undervisning foregår på engelsk af interna-

tionalt orienterede lærere, og at deltagerne for ca. 20% vedkommende er udenlandske studerende. At studiemiljøet er så internationalt præget, giver et højt ambitionsniveau, der igen stiller store krav til såvel studerendes som læreres arbejdsindsats.

De centrale emner er: International økonomi, EF, international finansiering, styring af internationale datterselskaber, internationale brancheanalyser, virksomhedsteori og virksomhedsstrategi.

De studerende forventes efter afsluttet studium at kunne:

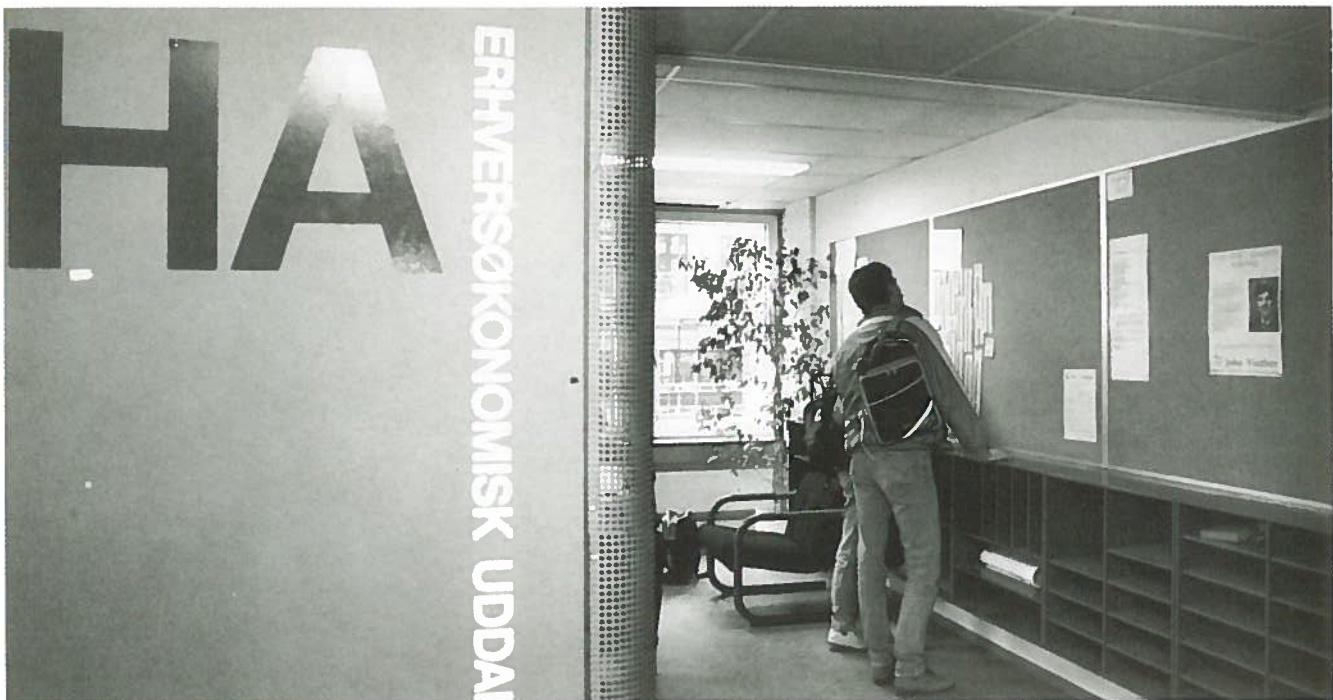
- Analysere de virksomhedsøkonomiske konsekvenser af makroforhold som konjunkturer, valutakurser eller udviklingen i EF
- Analysere en branches udvikling og udarbejde strategioplæg
- Understøtte planer med ideer til styring af datterselskaber og international finansiering.

Kandidaterne stiler mod jobs i internationalt orienterede virksomheder eller virksomheder, der er i færd med at blive internationale. Mulige jobfunktioner kunne være planlægning, analyse, internt og eksternt konsulentarbejde, kontakt til offentlige myndigheder i udlandet mv. Men netop fordi de studerende lærer at se problemer og muligheder i et bredt perspektiv, kan de bestride jobs, der kræver økonomisk og planlægningsmæssig indsigt på højt niveau.

De studerende kommer til at præstere en stor studieindsats i de to år, cand.merc. er normeret til. Et godt studieresultat kræver en indsats på fuld tid.

Markant forbedrede resultater på HA-studiet

HA-studiet, Handelshøjskolens største grundstudium, er inde i en positiv udvikling.

HA-studiet er grundstenen i Handelshøjskolens produktion af erhvervsøkonomiske dimittender på bachelor- og kandidatniveau. I de senere år har HA-studienævnet arbejdet på at få udviklet studiet, der er Højskolens største grundstudium.

Der har ikke været så stor opmærksomhed om de ændringer, der i de senere år har fundet sted på Handelshøjskolens HA-studium. Opmærksomheden på både Højskolen og i samfundet udenfor har i stedet været koncentreret om udviklingen af de nye integrerede økonomiuddannelser som erhvervsprog-erhvervsøkonomi (ESA, kaldet SPRØK), erhvervsøkonomi-datalogi, (HA-dat.), erhvervsøkonomi-jura (HA-jur.), og erhvervsøkonomi-matematik (HA-mat.) samt cand.merc.-reformen, der trådte i kraft her i efteråret 1992.

Nye studiefacetter

HA-studienævnet deltager også i Højskolens internationale engagement for at imødekomme de HA-studerendes interesse for at gennemføre dele af studieforløbet i udlandet og få

flere engelsksprogede fag integreret i studiet. Derved har man også her fået etableret et internationalt studiemiljø, som både virker forberedende på de HA-studerendes muligheder for senere internationale studier og en erhvervskarriere med et internationalt islæt. Miljøet er også blevet gearret til at modtage udenlandske studerende fra fx ECTS-programmet (European Credit Transfer System).

HA-studerende, der har prøvet kræfter med et studieophold i udlandet, fremhæver mødet med en anden studiekultur, det forbedrede sprogkendskab samt deraf følgende forbedrede jobmuligheder som de væsentligste fordele. Men de finder dog også ud af, at trygheden og servicen her på Højskolen er på et højere niveau.

Bedre sammenhæng i undervisningen

Fra og med dimittendårgang 1992 afsluttes HA-studiet nu med en uddybende erhvervsøkonomisk undervisning og et større tværfagligt projekt, der enten udarbejdes individuelt eller i små grupper på 2-3 studerende. Formålet er at træne de studerende i

at etablere en sammenhængende erhvervsøkonomisk referenceramme til belysning af et konkret problemfelt, men også til at anvende denne ramme til løsning af mere specifikke problemer. Det er HA-studienævnets opfattelse, at denne studieaktivitet stiller de studerende fagligt og metodisk stærkere, hvadenten de vælger at fortsætte studierne eller søge direkte ud i erhvervslivet.

Stigende studentertilfredshed med studiet

Efter at have foretaget pilotevalueringer i 1990 og 1991 gennemfører studienævnet nu faste årlige evalueringer. Formålet er at skaffe et kvantitativt og kvalitativt datagrundlag til det videre arbejde med undervisningsfaglige og pædagogiske indhold på alle niveauer. Dvs på både underviser-, fagkoordinator- og studienævnetsniveau.

- Evalueringen her i 1992 har været en succes, og vi kan med baggrund i de indsamlede data tilrettelægge en række tiltag fra undervisningsåret 1993/94, der gerne skal medføre en forbedret undervisning, udtaler formanden for HA-Studienævnet, lektor Jørgen Meyer.

Foretager man en sammenligning med pilotevalueringerne fra 1990 og 1991 ses i 1992-undersøgelsen en stigende grad af tilfredshed fra de studerendes side.

Faglig/pædagogisk evaluering	
godt	19%
middel	69%
dårligt	12%

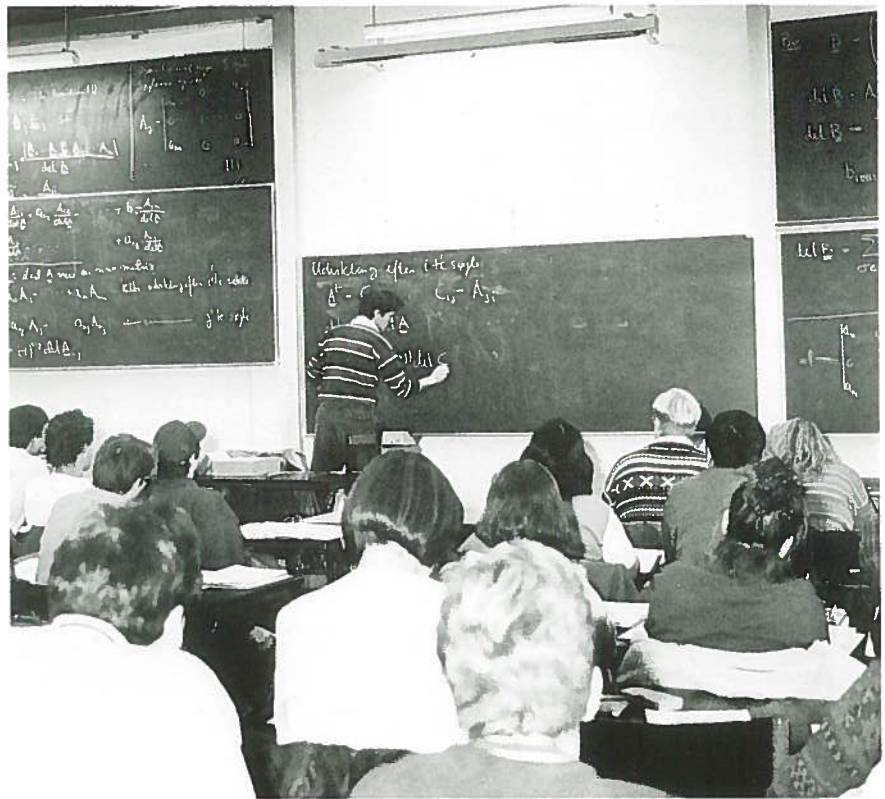
- Ikke nogen dårlig tilbagemelding, men vi er sikre på, at den igangsatte kvalitetsstyring også fremover vil kunne forbedre kvaliteten og give endnu bedre tilbagemeldinger, vurderer Jørgen Meyer.

HA-dimittendprofilen ændrer sig

Både HA'ere, der læser videre eller går ud i erhvervslivet, og erhvervsrepræsentanter er nogenlunde enige om, hvilke kvalifikationer uddannelsen giver den studerende. HA'erne er generalister, hvis styrke især er en bred viden inden for de erhvervsøkonomiske fagområder kombineret med en analytisk arbejdsmetodik. De er uddannede til at indgå i udviklingsprojekter sammen med andre typer af medarbejdere og kan på en systematisk måde indsamle og bearbejde den nødvendige viden til det konkrete arbejde med problemstillingerne. Det er ligeledes en almindelig gjort erfaring, at HA'eren efterhånden må skaffe sig en mere specialiseret viden inden for de sagsområder, der hen ad vejen bliver aktuelle. Mange søger at specialisere sig på forhånd via cand.merc.-studiet, mens andre vælger at vende tilbage til Højskolen som HD 2.dels-studerende eller uddanne sig på anden måde, når behovet opstår.

Mere internationalisering og stigende faglige krav gennem studieforløbet fremover

Den igangværende udvikling af HA-studiet vil blive fortsat dels med udgangspunkt i de årlige evalueringer, hvor Studienævnet især vil fokusere på de pædagogiske forhold, dels ved faglige revisioner, der fortsat skal styr-

De HA-studerende mener selv, at der sker løbende forbedringer af deres studium.

ke koordinationen fagene imellem samt øge internationaliseringen og sværhedsgraden op gennem studieforløbet. Studienævnet forventer, at netop Handelshøjskolens forskningsbaserede undervisning vil sikre, at den igangsatte og planlagte udvikling vil give et kvalitativt styrket HA-studium.

Yderligere information:
 Lektor Jørgen Meyer
 Institut for Informatik og
 Økonomistyring
 Howitzvej 60
 2000 Frederiksberg
 Tlf: 3815 2411
 Fax: 3815 2401

Ny bachelorgrad i erhvervsprog

Korrespondentuddannelsen i to sprog afløses nu af en 3-årig BA i erhvervsprog. Dette vil højne studiets kvalitet og give de studerende mulighed for en øget grad af specialisering.

Den kendte to-sproglige korrespondentuddannelse afløses fra efteråret 1993 af en 3-årig bacheloruddannelse i erhvervsprog. Dermed imødekommes et længe næret ønske fra Handelshøjskolen.

Handelshøjskolens erhvervsproglige Fakultet kan efter flere års hårdt arbejde nu igangsætte en ændret studiestruktur. Dermed kommer de erhvervsproglige uddannelser ind under den 3-5-8-struktur, der er indført de fleste steder herhjemme. Korrespondentuddannelsen i to sprog afløses af en 3-årig BA, mens at overbygningsuddannelsen - cand.ling.merc. - reduceres fra 2 1/2 til 2 år.

Den nye uddannelses opbygning

Den nye BA-uddannelse bygger på de bedste elementer i den gamle korrespondentuddannelse. Der vil også fremover være tale om et to-sprogligt studium med en række suppleringsfag, først og fremmest økonomi og erhvervsret. Men med forlængelsen på 1/2 år får de studerende mulighed for at specialisere sig i én af tre linjer. Studiet er bygget op af en basisdel på 2 1/2 såkaldte studenterårsværk og en linjedel på 1/2 årsværk. I basisdelen læses de to valgte sprog samt suppleringsfag. De studerende kan vælge mellem flg. fremmedsprog: Engelsk, fransk, italiensk, russisk, spansk og tysk.

Linjedelen er placeret i 3.studieår. Her fortsætter undervisningen i de valgte sprog samtidig med, at de studerende specialiserer sig i den valgte linje. I sprogundervisningen lægges hovedvægten på mundtlig og skriftlig sprogproduktion i meget forskellige kommunikationssituationer. Men også sprogområdernes kultur- og samfundsforhold spiller en central rolle i undervisningen.

Linjernes indhold

Sproglinjen

Denne giver de studerende mulighed for at specialisere sig i ét af de sprog, de studerer i basisdelen. Hovedindholdet i sproglinjen vil være oversættelsesteori og metode med særligt henblik på juridisk og teknisk sprog. Studerende, der ønsker at fortsætte på overbygningsuddannelsen - cand.ling.merc. - skal vælge sproglinjen.

Økonomilinjen

Her får de studerende mulighed for at supplere økonomiundervisningen i basisdelen med yderligere 1/2 års studier i økonomi. De studerende opnår et niveau, der nærmer sig HD 1.del. Man undersøger pt. forskellige overbygningsmuligheder, bla. muligheden for at de studerende kan fortsætte på HD 2.del.

Datatingvistiklinjen

De studerende, der vælger denne lin-

je, kan specialisere sig inden for sprogteknologi, databaser mv. Gennemførelse af denne linje giver adgang til cand.ling.merc.-studiet i datatingvistik.

Studieophold i udlandet

For at tilgodese de studerendes ønske om at tilbringe et semester i udlandet, er BA-studiet tilrettelagt således, at dette er muligt uden studietidsoverskridelse. Det vil typisk være sådan, at interesserede studerende vil kunne tage til udlandet i 5.semester.

Jobprofil - generalister med specialprofil

Fremtidens BA'ere vil være i stand til at udføre de samme arbejdsopgaver som korrespondenterne, nemlig at løse fremmedsproglige kommunikationsopgaver i erhvervslivet. Der bliver tale om en solid generalistuddannelse i de to fremmedsprog med kendskab til økonomi og jura kombineret med en specialisering i den valgte linje. BA'erne vil være velegnede til at løse de fremmedsproglige kommunikationsopgaver, som især mange mindre og mellemstore virksomheder har behov for at få løst.

- I de senere år har der været trængsel på den del af uddannelsesmarkedet, der udbyder sproguddannelser kombineret med andre fagområder. Jeg er overbevist om, at vore BA'ere vil klare sig flot i denne konkurrence, udtaler dekan Ole Helmersen. - For det første vil kombinationen af to fremmedsprog på et højt niveau sammen med suppleringsfag og linjespecialiseringen gøre dem særdeles fleksible. For det andet vil uddannelsens forankring i fakultetets stærke forskningsmiljø sikre kvaliteten i uddannelsen. Endelig er hensigten med det pædagogiske udviklingsarbejde, der er igangsat, at de studerende opnår stor selvstændighed i deres studieforløb.

Yderligere information:

Dekan Ole Helmersen
Det erhvervsproglige Fakultet
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf: 3815 3815
Fax: 3815 3830

Netværk øger kvaliteten i forskeruddannelserne

Der gøres et stort arbejde på Handelshøjskolen for at gøre forskeruddannelserne bedre. Et væsentligt led heri er opbygningen af netværk med andre højere læreanstalter i ind- og udland.

I de senere år er der sket en ganske betragtelig udvikling på forskeruddannelsesområdet her på Handelshøjskolen. Forskeruddannelsesudvalget har været en væsentlig drivkraft bag de mange nye tiltag, der er gennemført for at øge kvaliteten i uddannelsen, men også mange andre seniorforskeres engagement har været medvirkende til de positive resultater. Blandt vigtige tiltag kan nævnes obligatoriske forskerkurser, bedre vejledning og ikke mindst deltagelse i internationale forskeruddannelsesnetværk. Her skal omtales tre forskellige initiativer, hvor netop dannelsen af netværk har givet et ekstra løft. Et tilsvarende initiativ, Danish Summer Research Institute, er beskrevet på ss 8-11.

Europæisk samarbejde om forskeruddannelser inden for økonomi

Siden 1990 har en række førende europæiske business schools samarbejdet om forskellige aspekter vedr. forskeruddannelserne. Samarbejdet finder sted inden for rammerne af European Doctoral Programmes Association in Management and Business Administration - EDAMBA.

Docent Hans Siggard Jensen fra Institut for Anvendt Datalogi og Systemvidenskab har fra starten af været medlem af EDAMBA's Executive Committee og er ansvarlig for EDAMBA's forbindelser til EF's forskellige forskningsprogrammer. Han forestår på Handelshøjskolens vegne såvel udformningen af ansøgningerne som administrationen af de bevilgede midler, som indtil videre udgør ca. 3,75 mio. kr.

Sommerskoler og eurokonferencer

Med støtte fra Stimulation Programme in Economics har Hans Siggard for EDAMBA afholdt en sommerskole for europæiske ph.d.-studerende i emnet "European Research Paradigms in Business Studies" i Leuven i juli 1992. Arrangementet følges op af yderligere en sommerskole i 1993.

Fra EF's store og ambitiøse program for støtte til europæiske forskeruddannelser, Human Capital and Mobility Programme, har EDAMBA fået tildelt støtte til at afholde en række såkaldte euroconferences som en fortsættelse af sommerskolerne. En af disse konferencer skal behandle samspillet mellem forskning inden for feltet management and business administration og den erhvervs- og samfundsmæssige udvikling i Europa.

Forsøg på udvikling af en særlig europæisk forskningsidentitet

Fra samme EF-program er modtaget støtte til udveksling af 17 ph.d.-studerende og yngre forskere på postgradualt niveau. Dette muliggør dannelse af et egentligt netværk for forskeruddannelserne, som kan supplere de fælles kurser og styrke mere fagspecifikke netværksdannelser.

- En styrkelse af det forskningsmæssige samarbejde mellem business schools i Europa er væsentligt, hvis der skal udvikles et stærkt forskningspotentiale med en særlig europæisk identitet. Den europæiske dimension bliver væsentligere i det indre marked og i den kommende europæiske union, mener Hans Siggard.

De førende europæiske business schools har traditionelt efterlignet de bedste amerikanske skoler som fx Harvard, Stanford, Kellogg.

Hans Siggard mener, at der er stærke europæiske traditioner inden for samfundsvidenskab og økonomi, som næsten er ukendte i USA. Forskeruddannelserne i Europa organiserer sig på utroligt mange forskellige måder og skal ikke blot ses som efterligninger af den typiske amerikanske Graduate School. Netop flerheden af traditioner, herunder de kulturelle forskelle, som også slår igennem i erhvervslivet og inden for højere uddannelse og forskning bør præge et fælles europæisk forskningsparadigme.

Samarbejde om kursus i kvalitativ metode og case-metodik

På basis af en bevilling fra Forskerakademiet, som blev givet i 1990 til at udvikle metodekurser for ph.d.-studerende, har tre institutioner fundet sammen om et kursus i kvalitative metoder og case-metodik. Det er Handelshøjskolen i København ved lektor Finn Borum samt kolleger fra Handelshøjskolen i Århus og Aalborg Universitetscenter. Netværket har med betydelig succes udbudt kurset i 1991 og 92 og vil indtil videre udbyde det årligt. Hovedansvaret og arbejdsbyrden går på skift institutionerne imellem.

Kursisterne er 1.års ph.d.-studerende fra højere læreanstalter og forskningsinstitutioner i Skandinavien. Sidste år var 11 institutioner repræsenteret.

Deltagerne i EDAMBA's sommerskole i juli 1992 i Leuven, Belgien stillede op til fotografering. Forrest ses - knælende - docent Hans Siggard-Jensen. Fra Højskolen deltog desuden sekretæren for Forskeruddannelsesudvalget, fuldmægtig Annelise Klüver, som ses i forreste række yderst til højre.

- Kursisterne plejer at få et stort udbytte af kurset. Men efter seks intensive dage føler de sig ligeså sønder-skudte som de nærliggende Dybbøl Skanser. Krydsilden mellem substantielle indlæg om case-forskningsmetoden og gruppediskussioner af eget forskningsprojekt plejer at være overvældende. Hertil kommer de vigtige sociale aktiviteter, der heldigvis ofte medfører dannelse af netværksrelationer af betydning for forsknings- og uddannelsessystemets fremtid, vurderer lektor Finn Borum, Institut for Organisation og Arbejdssociologi.

Metode er videregivelse af erfaringer

Et væsentligt mål med forskerkurserne er at videregive erfaringer af tidligere, etableret forskning. Dette sikres her på kurset på tre måder. Først ved generelle metodeindlæg. Dernæst ved at seniorforskere eksemplificerer og problematiserer metode med udgangspunkt i egne projekter. For det tredje ved de kommentarer, seniorforskerne lader tilflyde kursisters projektplaner under de løbende diskussioner. Men kurset har også afdækket huller i den etablerede metodelitteratur, mener Finn Borum. Der har vist sig behov for at supplere de traditionelle designorienterede lærebøger med mere procesorienterede, der tager udgangspunkt i de problemer og kriser, som er et af case-studiets særpræg. En forskergruppe ved Institut for Organisation og Arbejdssociologi har med bogen "Om Kunsten at bedrive feltstudier - en erfaringsbaseret forskningsmetodik" forsøgt at dække de værste huller.

- Det er således ikke kun de studerende, der får udbytte af sådanne kurser, slutter Finn Borum.

Netværk forbedrer forskningsmiljøet på feltet entrepreneurship og små virksomheder

Handelshøjskolen har gennem flere år deltaget i et netværk af europæiske universiteter under navnet European Council for Small Business. Netværket tilbyder bla. et program for europæiske ph.d.-studerende indeholdende et halvt års engelsksproget kursus, hvor der gennemgås en række relevante temaer samt metode til støtte for den

enkeltes studerendes videre arbejde. Programmet udbydes et par år af gangen hvert sted. I 1992 og 93 kører et dansk-svensk program, hvor Handelshøjskolen indgår sammen med Roskilde Universitetscenter, Lunds Universitet og Högskolan i Växjö.

- Forskningsemnet Entrepreneurship og mindre virksomheder er præget af praksisorientering, også i forsknings- og udredningsprojekterne, fortæller den danske koordinator, lektor Mette Mønsted fra Erhvervsfremme- og Iværksættergruppen.

Netværket har derfor også været optaget af at forbedre forskningen både teoretisk og empirisk inden for feltet. Da forskningsmiljøerne inden for dette område er særdeles små i de fleste lande, har det været vigtigt for de yngre forskere at få opbygget et netværk og få adgang til andre forskningsmiljøer via kurset.

Erfaringerne fra kurset her i 1992 var bla., at de ph.d.-studerende var meget svage i forskningsmetodik.

- Der var ellers lagt megen vægt på metodeundervisningen, men vi udbygger den i 1993, fortsætter Mette Mønsted. Metodeundervisningen dækkes både i forelæsninger og i principielle diskussioner, ligesom de metodiske perspektiver inddrages i teori og empiri. Derudover afholdes seminarer omkring ph.d.-projekterne, hvor der

lægges stor vægt på metodeevaluering.

For at styrke de studerende metodebevidsthed tildeles de en bivejleder samt en opponert i forbindelse med de seminarer, der afholdes undervejs i forløbet.

Yderligere information:
Docent Hans Siggaard Jensen
Institut for Anvendt
Datalogi og Systemvidenskab
Rosenørns Allé 31, 4
1970 Frederiksberg C
Tlf: 3815 3777
Fax: 3815 3773

Lektor Finn Borum
Institut for Organisation
og Arbejdssociologi
Blågårdsgade 23 B
2200 København N
Tlf: 3815 2815
Fax: 3815 2828

Lektor Mette Mønsted
Erhvervsfremme- og
Iværksættergruppen
Nansensgade 19, 3
1366 København K
Tlf: 3815 2662
Fax: 3815 2658

Det er nu obligatorisk for alle ph.d.-studerende at deltage i forskerkurser.

Efteruddannelsescenter mere end lever op til forventninger

I løbet af sin halvandenårige levetid er det lykkedes for Handelshøjskolens Efteruddannelsescenter at skabe en solid basis for sit fortsatte virke.

Ved indgangen til 1992 afsluttede Handelshøjskolens Efteruddannelsescenter (HHE) sit første regnskabsår. Fra stiftelsen i maj 1991 til årets udgang havde HHE søsat 15 projekter. Omsætningen på 1,3 mill. kr. samt et overskud i nærheden af 100.000 kr. udtrykte et godt afsæt for HHE. Udviklingen i 1992 er fortsat i denne positive retning. Det foreløbige regnskab for 1992 udviser et overskud på godt 200.000 kr. ud af en omsætning på 3,4 mill. kr. I alt 40 større og mindre projekter er afviklet eller er under afvikling i HHE-regi.

HHEs formål er at udbyde efteruddannelse samt forsknings- og udredningsopgaver inden for Højskolens fagområder på markedsmæssige vilkår.

- På den måde kan man på den ene side imødekomme et eksternt behov for Højskolens ekspertise i den henseende, og på den anden side opfylde et internt behov for en passende organisatorisk ramme til at håndtere denne efterspørgsel, udtaler forretningsfører Peter Stolt.

Det er meningen, at overskuddet i HHE skal anvendes til at støtte udviklingen af Højskolens fagområder, herunder udvikling af nye projekter.

- Det overordnede udbytte af aktiviteterne i HHE ses dog klart i samspillet mellem den almindelige undervisning og forskning på Handelshøjskolen og de konkrete, virksomhedsnære aktiviteter i HHE. Pædagogiske nyskabelser og casemateriale udviklet i HHE-regi har allerede fundet anvendelse i Højskolens undervisning, fortsætter Peter Stolt.

I 1992 har HHE haft knap 100 medarbejdere på lønningslisten som projektledere, undervisere, sekretærer og studentermedhjælpere, hvilket er et flot perspektiv med henblik på at opnå kendskab til de forskellige krav og forventninger, der stilles i henholdsvis Højskolens ordinære virksomhed og blandt HHEs kunder, slutter Peter Stolt, - jo flere der involveres begge steder, jo bedre!

Team Danmark og Dansk Idræts Forbund har indgået en aftale med HHE om at opbygge et idrættens lederakademi for at professionalisere idrættens topledere. Billedet er fra DIF's årsmøde 1992.

Lederudvikling i idrætsorganisationerne

Med de mange forskellige opgaver HHE har haft i 1992, kan der naturligvis kun fremhæves et fåtal, som til gengæld gerne skulle dokumentere spændvidden i opgaveporteføljen.

HHE har indgået en aftale med TEAM DANMARK og Dansk Idræts Forbund om at opbygge "Idrættens lederakademi". Det er et strategisk ønske fra TEAM DANMARK og DIF, at man på uddannelsesområdet nu tager et kvantespring, når det gælder nuværende og kommende topledere. Det er en erkendelse af, at selv om idrætsorganisationerne i hovedsagen er karakteriseret ved frivilligt arbejde, er det et professionelt job at være topleder. Det er således målet med lederakademiets 24 kursusdøgn, at idrættens topledere bla. sikres generel ledelsesmæssig kompetence, et fælles sprog, evner som forandringskaber og stimuleres til netværksdannelse.

- Det er et stort projekt, udtaler projektleder, lektor Jan Molin fra Institut for Organisation og Arbejds sociologi. Der er flere hundrede potentielle kursister til lederakademiet. Det er sjældent, at store forgrenede virksomheder tager hele toppen på tværs gennem et fælles kursusforløb. Det er et forsøg på et lederudviklingsprogram, som samtidig er en del af en organisationsudvikling.

- Det stiller særlige krav at undervise frivillige organisationer, ligesom vi er tvunget til at integrere nogle fagområder, som varetages af forskellige institutter på Højskolen, slutter Jan Molin.

Kontakter med østeuropa

SOFIATRIN er navnet på et større udviklings- og uddannelsesprojekt i Bulgarien, hvor Handelshøjskolen i samarbejde med en række af sine CEMS-partnere har vundet en licitation udbudt af PHARE (OECD-landenes hjælpeprogram til Central- og Østeuropa) med Bocconi Universitetet i Milano som hovedkontraktør.

Kundekredsen er Bulgariens Industri- og Handelsministerium, det nyoprettede Privatization Agency og bulgarske erhvervsvirksomheder generelt. HHE skal levere to moduler ud af tolv, herunder et modul i Human Resource Management for Privatization Agency og et modul i Organizational Design and Development med henblik på generel ledelse i industrivirksomheder.

Formålet er at definere og udvikle specifikke uddannelsesprogrammer, afholde målrettede og "actionorienterede" kurser samt sikre et fremtidigt, kontinuerligt træningsforløb ved at uddanne og støtte en lokal uddannelseskapaцитet.

HHE, Hærens Sprogskole og Higher Commercial Management School i Moskva har afholdt et kursus for erhvervsfolk i kommunikation, interkulturel kompetence mv. om østslaviske forhold.

- Det er bestemt mit indtryk, at det meget tætte og formaliserede samarbejde mellem CEMS-institutionerne har været udslagsgivende for PHAREs vurdering af hvilke konsortier, der har kunnet magte opgaven, vurderer projektleder, lektor Harald Vestergaard, Institut for International Økonomi og Virksomhedsledelse.

Integrationen mellem Øst- og Vesteuropa er også et af de implicitte mål med kurset "Kontakt til Rusland", som er et 65 lektioners kursus i kommunikation, interkulturel kompetence og markedskundskab for så vidt angår de østslaviske markeder. Kurset er udarbejdet i samarbejde med Hærens Specialskole og Higher Commercial Management School i Moskva.

- I kurset indgik der et 1-uges ophold ved HCMS i Moskva, hvor den allersejeste udvikling kunne formidles, og hvor besøg på relevante virksomheder og institutioner kunne lette det konkrete salgsarbejde. Kursisterne var imidlertid ikke interesserede heri, så det sløjfede vi, udtaler lektor Per Durst-Andersen, Handelshøjskolens Afdeling for Russisk. - Hvad vi troede var en særlig gevinst ved kurset, viste sig at være i overkanten af, hvad de ret travle kursister kunne afsætte tidsmæssigt, fortsætter Per Durst-Andersen,

men, - men derudover udtrykker kursisterne stor tilfredshed med kurset.

- Hærens Specialskole og vi har også været lovlig ambitiøse med hensyn til hvilket sprogligt niveau, der er nødvendigt. Vi reducerer derfor noget i sprogtræningen, og tilbyder et internatkursus, hvilket giver flere potentielle kursister mulighed for at deltage.

Investering i erhvervslejlighed

I 1992 har bestyrelsen for HHE købt en erhvervslejlighed i Nyhavn 38 og indgået en flerårig lejekontrakt med Scandinavian Academy of Management Science (SAMS), (læs om SAMS andetsteds i årsberetningen). På den måde har HHE på én og samme gang støttet et perspektivrigt fagligt miljø udsprunget af Handelshøjskolen og placeret en pæn del af sin egenkapital fornuftigt.

Lejligheden har ydermere den fordel, at den rummer et gæsteværelse, således at også gæsteprofessorer på kortvarige ophold ved Højskolen kan indlogeres i Nyhavn efter nærmere aftale med SAMS.

Ændringer i bestyrelsen

Der har i 1992 været tre udskiftninger i bestyrelsen. Direktør Steen Hemmingsen udtrådte af bestyrelsen d. 1.6.92 efter aftale, da han alene havde ønsket at bistå ved opbygningen af HHE. Ligeledes trådte docent Hans Siggaard Jensen ud pr. 1.6.92 med ønsket om at give plads til en stærkere repræsentation af Højskolens centrale undervisnings- og forskningsområder i bestyrelsen. Endelig trådte direktør Asger Aamund ud pr. 1.12.92 som følge af den generelle afvikling af sit engagement på Højskolen. De blev afløst af hhv. direktør Hans Paaschburg, docent Søren Christensen og direktør Niels Kjeldsen.

Yderligere oplysninger:
Forretningsfører Peter Stolt
Handelshøjskolens
Efteruddannelsescenter
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 38 15 20 12
Fax: 38 15 20 15

Hele verden som arbejdsplads

Muligheden for en international karriere indgår i stadig flere kandidaters overvejelser ved studieafslutningen. De kandidater, der får ansættelse i udlandet, klarer sig tilsyneladende godt i det fremmede.

Der er i løbet af de sidste 3-4 år sket et næsten lavineagtigt skred i de studerendes holdninger til at starte deres erhvervskarriere efter studiet i udlandet. Der er selvfølgelig ingen tvivl om, at de begrænsede muligheder herhjemme for gode og spændende jobs svarende til interesser og kvalifikationer spiller ind. Men samtaler med studerende og resultaterne af forskellige mindre spørgeskemaundersøgelser viser også et billede præget af seriøse, velkvalificerede og meget internationalt bevidste unge mennesker, der har både lyst og den fornødne disciplin til at begynde deres karriere i udlandet.

Interrail-generationen sætter kursen mod de store studiebyer

Det er for Handelshøjskolen yderst tilfredsstillende at kunne konstatere, at internationaliseringsstrategien har fået så godt fat i de studerende, at de faktisk overhaler den indenom. Interessen for studieophold i udlandet er nu så stor, at Højskolens administrative apparat dårligt kan følge med. Den mere bevidste studieplanlægning med mulighed for udlandsophold, engelsksprogede og internationalt ori-

enterede fag giver i sig selv de interesserede et bedre fundament for at springe på det internationale jobtog. Den øgede selvbevidsthed gør, at stadig flere tør vove springet.

Identifikationen spiller stor rolle

Man skal ikke undervurdere værdien af den indflydelse, som pionererne har på andre studerendes lyst til at prøve, om vingerne kan bære. De bedste ambassadører er sandsynligvis de kandidater, der ca. et års tid efter studieafslutningen kommer på besøg på deres gamle skole og fortæller om, hvordan de fik deres job, og hvad de egentlig går og laver. De kendes af mange andre studerende og virker derfor troværdige. Hvis man selv har kendt nogle af de pågældende, forbløffes man hver gang over den forandring, der er sket med dem. Blot et års praktisk oplæring kan gøre fantastiske ting ved folk, som har baggrunden og viljen til at ville tage imod. Deres fremtoning og beskrivelser er i virkeligheden nok den egentlige inspiration for deres medstuderende. De kan se, at det kan nytte, og de kan se, at de kan slå til ude i det ukendte.

Hele verden som arbejdsplads

Karakteristisk for de af Handelshøjskolens kandidater, der får job i udlandet, er både den geografiske spredning og de meget forskellige jobs, de havner i første gang. Dette understreges i de profiler, der beskrives neden for.

Et hurtigt karriereforløb

Tina Schneidermann blev cand.merc. int. i 1990 og fik, allerede mens hun skrev på sin specialeafhandling, job som conferenceproducer i Institute for International Researchs danske afdeling. Inden hun nåede så langt, troede hun selv, at hun ville ende i hotelbranchen, måske i en international kæde.

Men det skulle gå helt anderledes. Efter ca. 15 måneders ansættelse fik hun tilbudt stillingen som administrerende direktør i den danske afdeling og kom på træningskursus i hovedsædet i San Fransisco. Som direktør har hun det overordnede ansvar for budgetter og resultater. Hun udvælger emner og følger conferenceproducenternes arbejde med emnerne, overvåger og deltager i markedsføringen af konferencerne samt ansætter og træner personalet.

Siden juli 1992 har Tina Schneidermann været direktør i det sydafrikanske søsterselskab med de samme funktioner som i Danmark, men selvfølgelig under helt andre kulturelle betingelser.

Uddannelsen slår til

- Min uddannelse fra Handelshøjskolen har indtil videre slået ganske godt til, udtaler Tina Schneidermann. Jeg var ganske tryk ved at rejse ud og arbejde i et fremmed land, da jeg følte, at mine faglige og sproglige kvalifikationer slog til. Jeg vidste selvfølgelig ikke så meget om de mere konkrete kulturelle forhold på stedet, men selve bevidstheden om, at jeg var dansk og mine medarbejdere og markedet ikke var det, har sikkert sparet mig for de mest elementære faldgrupper. Jeg har forsøgt at etablere mig i lokalsamfundet ved at melde mig ind i lokale foreninger, følge med i massemedierne osv.

Udlandet trækker hårdt

- Jeg bliver formentlig hernede et år ialt og vil på sin vis gerne hjem til Danmark igen. Men jeg vil helt sikkert rejse ud igen, fordi udfordringen ved nye markeder og at lede medarbejdere i andre kulturer ganske simpelt er for spændende, slutter Tina Schneidermann.

Højskolen afholder hvert efterår i samarbejde med FDC-Yngre Civiløkonomer "Copenhagen International Career Symposium" for at øge de studerendes kendskab til internationale karrieremuligheder. Internationalt orienterede erhvervsledere inviteres til at videregive erfaringer og gode råd.

Tidligere studerende fra Højskolen har en høj sandhedsværdi, når de kommer og fortæller om deres erfaringer som ansat i en udenlandsk virksomhed. Her ses financial analyst Morten Glarborg fra Morgan Stanley.

Cand.merc. Thorbjørn Machholm mener, at Frankrig er et svært, men altfor uopdyrket marked for danske virksomheder.

Uddannelse og arbejde i tæt parløb

Thorbjørn Machholm er HD'er og har netop afsluttet sin cand.merc.-uddannelse. Han har i de sidste måneder befundet sig i Paris hos Handelskammeret og i Marseille på det danske generalkonsulat som led i et kombineret uddannelses- og arbejdsophold. Formålet med opholdet er at få et godt indblik i franske erhvervsøkonomiske problemstillinger, erhvervsretlige forhold, politik og erhvervsstruktur. Et godt grundlag for en fortsat forbliven i Frankrig. I Marseille fungerer han som FUUH-voluntør og arbejder bla. med handelssager. Derudover har han lavet en analyse af stordistribution i Frankrig med fokus på branchespecialiserede hypermarkeder.

De tillærte arbejdsformer spiller stor rolle

- Set i bakspejlet har de mange læreår på Handelshøjskolen med de næsten uhyrligt mange opgaver, seminarer, projekter og hovedopgave givet mig en arbejdsform, der endnu ikke har svigtet, mener Thorbjørn Machholm. Jeg er ofte blevet overrasket over, i hvor høj grad denne arbejdsform er et kendetegn for gode civiløkonomer.

Ønsker bedre kobling af teori og praksis i studiet

Teori gør det dog ikke alene. Thorbjørn Machholm mener, at studierne på Højskolen først for alvor gav ham indhold og arbejdsglæde, da de blev koblet på praktiske problemstillinger. - Det er efter min bedste overbevisning ikke muligt at tilegne sig dybden i teorien uden den praktiske perspektivering. Men Thorbjørn Machholm mener ikke, at Højskolens uddannelser skal være mindre teoretiske af den grund. - Handelshøjskolens styrke og berettigelse er netop at præsentere en undervisning, der er forankret i forskningen. Dette indebærer, at de studerende lærer om både det erhvervsøkonomiske arvegods og en ordentlig analytisk/metodisk arbejdsform. Dog bør den praktiske perspektivering i højere grad integreres i undervisningen for at sikre en sammenhæng i den efter studiet følgende professionelle hverdag.

Livet er andet end økonomiske kalkyler

Thorbjørn Machholm mener, at handelshøjskolemiljøet præger de stude-

rende for meget i en økonomisk-rational retning. For mange studerende ved for lidt om den danske kultur, både kunst, historie og filosofi. - I udlandet har jeg truffet mange studerende, der har en større almen viden end en dansk gennemsnitsstuderende. Fornylig blev jeg under et foredrag på en handelsskole i Marseille konfronteret med elevernes store interesse for at få besvaret spørgsmål om dansk litteratur, teater, musik og kunst.

Tilfældet har rådet

Thorbjørn Machholm havde i studietiden ingen konkrete ideer om, hvad han ville bagefter. - Men Frankrig var et helt bevidst valg. Jeg ønsker en international karriere og vil ikke være tilfreds med de muligheder, der i øjeblikket er i Danmark. Frankrig er i alle henseender et interessant land og et svært, men altfor uopdyrket marked for danske virksomheder. - Karrieremuligheder efter dette projekt? Det er min risiko! Men jeg tror, at der er muligheder i det her. Under alle omstændigheder ønsker jeg at blive i udlandet nogle år endnu, helst i Fran-

Malene Sihm fik nærmest ved et tilfælde en stilling som business development manager hos Wolff Olins. Hendes erfaring er, at international jobsøgning kræver disciplin, tid og held.

krig! At finde en virksomhedskultur og en person, man kan lære af, det er udfordringen, slutter Thorbjørn Machholm.

International jobsøgning kræver tid, præcision, stædighed og held!

Malene Sihm valgte efter sin 3-årige SPRØK-uddannelse at fortsætte på cand.merc-studiet, som hun afsluttede i efteråret 1992. Hun tilrettelagde studiet således, at hun kunne få en international profil. Fx ved at vælge APIM-linjen på cand.merc. og ved at gennemføre et case-arbejde for en spansk MBA-skole. Som supplement hertil tog hun endvidere på studieophold i udlandet.

Kort tid før studieafslutningen fik Malene Sihm en stilling som business development manager hos Europas førrende corporate designvirksomhed, Wolff Olins. Hun arbejder på skift i København og i London. Hendes arbejdsopgaver består i at markedsføre Wolff Olins i Norden og at fungere som konsulent på projekter både her og i det øvrige Europa.

Hård konkurrence om jobbene

- Jeg begyndte i god tid inden studieafslutningen at planlægge den internationale jobsøgning og sendte en hel del uopfordrede ansøgninger til firmaer i især England og USA. Tilbagemeldingen var ikke ubetinget positiv, og jeg følte tydeligt konkurrencen fra de store MBA-skoler, siger Malene Sihm.- Ja, til tider følte jeg min jobsøgning næsten ørkesløs, og den krævede utrolig meget tid, præcision og ikke mindst stædighed.

Heldig timing

Det var nærmest ved et tilfælde, at Malene Sihm kom i kontakt med Wolff Olins. Det skete i forbindelse med researcharbejdet til hovedopgaven, hvor hun blev opfordret til at sende en ansøgning. Efter flere interviewrunder i Danmark blev hun ansat efter et uddybende interview i England.

- Egentlig tror jeg ikke, at min eksamen her fra Højskolen har været afgørende for min ansættelse, men den fungerede som en blåstempling på lige fod med de øvrige ansattes diplomer fra fx INSEAD og London Business School,

fortsætter Malene Sihm. I forbindelse med min ansættelse sagde grundlæggeren Wally Olins: - You are terrible green, but you happen to be the right person in the right place at the right time!

Malene Sihm er klar over, at hun har meget at lære om arbejdsgangen og mentaliteten, som adskiller sig meget fra danske forhold. Det forventes, at man arbejder engageret og disciplineret på et niveau af kompromisløs professionalisme.

Yderligere information:
Informationsmedarbejder
Finn Kjerulff Hansen
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf: 3815 2006
Fax: 3815 2015

Legatregn over handelshøjskolestuderende

Olga og Esper Boels Fond gav ved en lille højtidelighed i domicilet i Nyhavn den 22. maj ti studerende fra Handelshøjskolen mulighed for et studieophold i udlandet.

Olga og Esper Boels Fond støtter via uddelinger af Esper Boels Legat kandidater og studerende fra Handelshøjskolen i København, der ønsker at uddanne sig i udlandet, og som på længere sigt kan hjælpe dansk erhvervsliv med at skabe nye markeder i udlandet. Rektor Finn Junge-Jensen var på Handelshøjskolens vegne både glad og stolt over, at Fondet havde betænkt så mange af Højskolens studerende med

legater og rettede en varm tak til fondsbestyrelsen.

- Med de mange ændringer vi vil opleve i de kommende år, vil vi få brug for al mulig støtte til at internationalisere vores uddannelser. I denne forbindelse er fonde som Olga og Esper Boels af stor betydning. Også i 1993 håber vi, at Esper Boels Legat vil kunne foretage uddelinger til Handelshøjskolens studerende og kandidater.

De ti legater gik til tre MBA-studerende, der hver fik 100.000 kr. til et studieophold ved anerkendte MBA-skoler i Europa og til syv studerende, der som led i deres CEMS-uddannelse skal deltage i et halvt års undervisning på en af de business schools eller universi-

teter, som er med i CEMS-samarbejdet. De syv studerende fik hver 15.000 kr.

Ved udvælgelsen af de heldige og dygtige studerende havde man lagt vægt på en bred vifte af faglige og personlige kvalifikationer. I bedømmelsen indgik bla. studiepræstationer, sprogkundskaber, jobs før og under studietiden samt iderigdom og kreativitet i forbindelse med skrivningen af ansøgningen. De begrundelser, der blev lagt til grund for udvælgelsen, viste med al tydelighed, at der blandt Højskolens studerende findes gode ressourcer, som vi senere kan vente os meget af i dansk erhvervsliv.

Her er de heldige, der fik et legat fra Olga og Esper Boels Fond. Fra venstre ses: Håkon Taule, Kristian Wendelboe, Lars Mouritszen, Martin Lemche, Henrik Hammer, Marianne Gylling Pedersen, Thomas Wiberg, Karen Østergaard Sørensen, fru Olga Boel, Daniel Christian Hansen og Torben Lotsow.

Bedømmere på hård opgave

En række partnere i revisionsfirmaet Schøbel & Marholt har gennem de sidste 4 år brugt en del af deres ferie og ledige stunder i sensommeren på at læse hovedopgaver fra cand.merc. og cand.merc.-aud.-studerende for at finde frem til de opgaver, der burde præmieres med et rejselegat fra Schøbel & Marholt Fondet. Bedømmelsesudvalget lægger især vægt på hvilke opgaver, der bedst og mest inspirerende anvender teorien på praktisk orienterede problemstillinger. Der uddeles ét rejselegat til fortsatte studier i udlandet på 25.000 kr. samt 5 rejselegater 8.000 kr.

Baggrunden for indstiftelsen af prisen skal ses i lyset af, at Schøbel & Marholt som en stor aftager af kandidater fra Handelshøjskolen føler en forpligtelse

til at medvirke i og understøtte Højskolens arbejde med at højne kvaliteten i uddannelserne samt en interesse i at animere revisorfirmaets og det øvrige danske erhvervslivs kommende råstof til fortsat dygtiggørelse.

- Forårets offentlige diskussion om Handelshøjskolen kunne have punkteret vores ambitiøse forhåbninger til Højskolens fortsatte kvalitative udvikling, hvis netop ikke de til dette års prisindstillede hovedopgaver så massivt har bevist noget andet, udtaler Ole Ferbing, statsautoriseret revisor fra Schøbel & Marholt.

- Opgaverne var alle, set under ét ekstraordinære, fordi de var kompromisløse i niveau, behandlingsdybde og fremskaffelse af datamateriale. De var samtidig et flot udstillingsvindue for

en ubestridelig stor viden inden for de felter, de hver især behandlede. Ingen af opgavelæserne har følt det som en sur pligt at læse og vurdere opgaverne, snarere tværtimod. Opgaverne blev nærmest læst af ren interesse. Meget rammende for kvaliteten af de afleverede opgaver kan jeg citere en ekstern censors indstilling til en af opgaverne. "Når jeg ikke i mine 25 år som censor ved Handelshøjskolen har læst en bedre opgave, må denne fortjene et 13-tal". I bedømmelsesudvalget var vi endda enige om, at to af opgaverne var bedre end den, som censoren roste så højt, fortsætter Ole Ferbing.

- Vi kan derfor kun ønske Handelshøjskolen lykke til i det videre arbejde med at servicere dansk erhvervsliv med kvalificerede, engagerede og vidende kandidater!

Betalingsuddannelser kræver administrativ nytænkning

Indførelsen af deltagergebyr har medført et stigende krav om bedre service. HD 1. dells sekretariatet skal bla servicere ca. 2000 studerende. Fra venstre ses Merethe Krøll Nielsen, Betina Krøll Therkildsen og Lars Caroc.

Større krav til markedsorientering om Åben Uddannelse medfører styringsmæssig og administrativ omstilling.

For 3 år siden blev Handelshøjskolens deltidsuddannelser, HD, korrespondent i ét sprog og ED overført til reglerne om Åben Uddannelse. De studerende skal nu selv betale en del af udgifterne, og uddannelserne udbydes på et marked, der er præget af stigende konkurrence. Dermed stiger også de studerendes krav til uddannelserne og deres tilrettelæggelse. Højskolen har udover den almindelige udvikling af undervisningen måttet gennemføre omlægninger i styringen og administrationen af de åbne uddannelser.

Større lokalt råderum

For at kunne leve op til de styringsmæssige betingelser på et markedsorienteret uddannelsesområde har Handelshøjskolen oprettet en fælles bestyrelse for Åben Uddannelse. Bestyrelsen har valgt at give de enkelte studienævne en fast procentdel af de indkomne beløb, og studienævne har fået mulighed for at opkræve særlige gebyrer til specielle udgifter. At de enkelte studienævne frit kan råde over en del af indbetalingerne har skabt basis for, at man lokalt i højere grad end tidligere kan tilrettelægge uddannelsen efter de ønsker og behov, der er karakteristiske for den enkelte studieretning. Der lyttes også mere til de studerendes ofte ret kon-

tante krav og forslag til forbedringer af studiemiljøet. Dette har de fleste steder medført en mærkbar forbedring af servicen over for den enkelte studerende. Informationsniveauet er højnet, og klassekvotienterne i visse tilfælde sat ned. Flere steder er der sat udviklingsopgaver i gang for at skabe bedre studier på lidt længere sigt. Ændringen af styringen til et system med øget vægt på decentralisering giver bestyrelsen mulighed for at koncentrere sig om den overordnede strategiudvikling. På det økonomiske område beskæftiger bestyrelsen sig nu kun med de generelle budgetprincipper og den helt overordnede økonomistyring.

Fra arkivkasser til moderne edb-udstyr

Betalingsstudier stiller helt andre krav til administrationen end tidligere. Der er derfor foretaget en helt ny arbejdsdeling mellem fællesadministrationen og de lokale administrative enheder, der har den daglige kontakt med de betalende studerende. For at håndtere de mange tusinde enkeltindbetalinger har Højskolens økonomifunktion måttet udstyres med et edb-program (OASE), som også anvendes i mange private virksomheder. Og Højskolen har måttet udvikle en speciel facilitet, så dette system kan kobles op til de systemer, der registrerer tilmeldinger til studier, holdsammensætninger mv. Tidligere foregik indbetalingsregistreringen manuelt og flere steder på én gang. En diskus-

sion om et betalings spørgsmål kunne under de vilkår måske først afsluttes efter gennembladning af flere arkivkasser med mange tusinde girokort.

Nyt studieadministrativt system udviklet sammen med brugerne

Indførelsen af Åben Uddannelse gav også dødsstødet til Højskolens forældede studieadministrative edb-system. I august 1992 gik Handelshøjskolens nye studieadministrative system - HSAS - i luften efter mere end et års ihærdigt udviklingsarbejde. Hermed har Højskolen fået et up-to-date studieadministrativt edb-system, der forener kravene til et fælles informationssystem og fordelene ved en decentral studieadministrativ struktur. Systemet indeholder både ajourførte studiemæssige og betalingsmæssige oplysninger, giver væsentligt forbedrede muligheder for at servicere den enkelte studerende, letter den daglige administration og kan samtidig fungere som et ledelsesværktøj, da der kan trækkes et væld af informationer ud til det fortsatte strategiudviklingsarbejde på Højskolen. HSAS er udviklet af administrationens edb-medarbejdere i tæt samarbejde med brugerne, som er de studieadministrative medarbejdere. Derved har man sikret, at systemet er tilpasset brugernes behov for præcis og hurtig informationsøgning. Systembrugerne i de afdelinger, der varetager administrationen af Åben Uddannelse, mener, at de godt nok har fået mere arbejde, da de selv skal forestå inddateringen af nye studiemæssige oplysninger. Til gengæld giver HSAS helt nye muligheder i den daglige arbejdstilrettelæggelse og i serviceringen af de studerende. Systemet er også væsentligt hurtigere at arbejde med og den direkte adgang til inddatering har formindsket fejlmulighederne ganske betragteligt.

Yderligere information:
Administrationschef
Jakob Voltelen
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf: 38 15 38 15
Fax: 38 15 20 15

Service i frontlinjen

En stor del af Handelshøjskolens administrative medarbejdere har til opgave at yde service overfor både interne brugere og henvendelser udefra. De fleste servicemedarbejdere er placeret i de studieadministrative enheder, hvor de udover information beskæftiger sig med at servicere de ca. 16.000 studerende. Alene antallet af eksaminer løber op i ca. 150.000 om året. Andre er ansat som studievejledere, skolebetjente, medarbejdere på studiekontorer eller i telefonomstillingen. Den væsentligste fællesnævner for disse medarbejdere er, at de ofte meget direkte tegner Højskolens ansigt udaf, og at de beskæftiger sig med information og vejledning.

Studiekontoret i Dalgas Have er bygningens informative hovedpulsåre. Herfra betjenes studerende og lærere.

Selvom Handelshøjskolen fysisk er placeret i en række forskellige bygninger omkring Sørerne og på Frederiksberg forsøger Højskolen at opretholde et højt og ensartet serviceniveau, således at brugerne kan få en god betjening, uanset hvor de henvender sig. Her omtales nogle få af de mange afdelinger i Højskolens bygninger i Dalgas Have og Nansensgade, hvis væsentligste opgave er service og kommunikation.

Centralnervesystemet i Dalgas Have

Studiekontoret i Dalgas Have er bygningens centralnervesystem. Herfra betjenes mange grupper. Udover de ansatte og studerende kommer der løbende henvendelser udefra, hvor folk skal have information om vore uddannelser, om emner, de har læst i dagspressen mv. Samtidigt fungerer studiekontoret som visitation til fx matrikel- og eksamenskontoret, studievejledningen, SU-kontoret og administrationen på institutterne. Så der er i hele åbningstiden en ganske livlig trafik.

De studerende møder op dagligt for at få besked om eventuelle aflysninger af undervisningen, om holdtilmeldinger og eksamensforhold. Her udleveres tilmeldings- og framelingspapirer, studiehåndbøger og andre studiematerialer. Unge, der er interesseret i vore uddannelser samt erhvervsaktive, der vil have information om fx Åben Uddannelse eller efteruddan-

nelsescentrets tilbud, hører også til de store kundegrupper.

I eksamenstiden møder eksaminatorer og censorer frem for at hente eksamenslister og senere for at aflevere karakterlister.

Assistent Hanne Gregersen, der som ældst i gårde fungerer som kontorets krumtap, er glad for jobbet og de mange kontakter, det giver.

- Der er kun noget ved jobbet, hvis man kan gøre en tilfredsstillende indsats, altså løse de problemer, som brugerne kommer med. Det kræver, at man selv er velorienteret om, hvad der foregår på Højskolen. Det værste jeg ved, er, når en person henvender sig om et emne, som vedkommende enten har hørt eller læst om og ikke kan huske hvor. På studiekontoret er vi derfor meget afhængige af, at andre, der sætter aktiviteter i gang, også meddeler os det. Ellers kan vi ikke hjælpe folk. Og det er karakteristisk, at mange følger med i Højskolens aktiviteter og gerne vil have supplerende oplysninger. Vi er godt mediestof. Det kræver til gengæld et højt informationsniveau her hos os.

Det sjoveste sted at arbejde her på Handelshøjskolen

Alle medarbejdere fra de to internationale kontorer blev samlet i Dalgas Have i februar 1992.

Det er et engageret team, der bemandet det internationale kontor, og der er almindelig enighed om, at det er

den sjoveste og mest spændende arbejdsplads på Højskolen. For at kunne lide arbejdet kræves udover en stor faglig indsigt i udenlandske uddannelses- og kulturforhold også lyst til at informere og servicere studerende. Evne til at kunne arbejde med korte tidsfrister og til at improvisere løsninger på akutte problemer er også vigtige egenskaber.

- De studerende og andre, der interesserer sig for internationale forhold, er uhyre imødekomende og entusiastiske, hvilket altid skaber en positiv udgangssituation, når vi skal hjælpe dem, udtaler fuldmægtig Charlotte Solovej.

I kontorets officielle åbningstid kommer dagligt ca. 30-40 studerende og beder om hjælp. Mange andre ringer ind for at få informationer, løst problemer, prøvet ideer af osv.

Der er altid meget at lave på kontoret, der også fungerer som samlingsmiljø for de udenlandske studerende, der læser på Højskolen. Men her - som andre steder - er der også perioder med spidsbelastning, hvor alle kræfter sættes ind.

Der afholdes fx informationsmøder for Højskolens egne studerende om udvekslingsmulighederne i oktober. Det medfører en lind strøm af henvendelser til langt ind i november. Strømmen er stigende, og det er i øjeblikket umuligt at imødekomme alle studerendes ønsker om et studieophold i udlandet. De studerende har for alvor fået øje

på de mange muligheder, et studieophold i et fremmed land kan give dem fagligt og personligt. Der arbejdes derfor på, at flere kan få et udlandsophold som en del af deres uddannelsesforløb her på højskolen.

- Vi er altid på kikk efter nye aftalemuligheder, udtaler Charlotte Solovej, men dels skal vi finde de institutioner, der bedst matcher vores profil, dels skal man jo være opmærksom på, at vi her på Højskolen også skal være gearret til at kunne modtage tilsvarende flere udenlandske studerende.

I september og januar har man modtagelsen af de udenlandske studerende, der skal igennem et indslusningsforløb, inden de slippes løs på de enkelte hold. De ca. 180 studerende, man modtager årligt, kræver mange kræfter og et fantastisk improvisationstalant.

Samtidig skal kontoret sikre kontakten til de ca. 200 af Højskolens studerende, der er på uddannelsesophold i udlandet i løbet af et år. Bla. beder man dem om at udarbejde en slags midtvejsrapport om deres oplevelser og erfaringer. Rigtig mange følger denne opfordring.

- Mange af rapporterne er fantastiske velskrevne og giver os masser af information om de enkelte universiteter og business schools rundt om i verden. De forøger vores fond af viden ganske betragteligt, vurderer Charlotte Solovej.

Det er iøvrigt det almindelige indtryk, at Højskolens studerende klarer sig rigtigt godt i udlandet. De får ofte høje karakterer. Men ligeså væsentligt er det, at alle får lagt en eller flere dimensioner til deres tilværelse. De lærer noget om at tilrettelægge, improvisere sig frem og selv løse deres problemer.

Torveinformation i Dalgas Have

Der kommer hele tiden mennesker ind til betjentstuen på Centertorvet i Dalgas Have. Den centrale placering ved hovedindgangen indbyder også hertil. En stor del af skolebetjentenes tid går med at tale med og informere de mange folk, der henvender sig ved informationslugen. Folk skal have ordentlig og venlig besked, så de kan få løst deres problem. Betjentene spiller en vigtig rolle som dem, mange brugere af bygningen først kommer i kontakt med. De bliver det første ansigt, udefrakommende sætter på Højsko-

len. De skal derfor være velinformerede, kunne afhjælpe problemer på stedet eller visitere folk de rigtige steder hen. Udover at have praktisk håndlag, skal betjentene udvise hjælpsomhed og konduite. Man skulle kunne lide at have med levende mennesker at gøre.

Betjentstuerne rundt om i Højskolens bygninger varetager også mange andre interne serviceopgaver. Der er tale om alt fra at skifte pærer ud, åbne aflåste lokaler, kontrollere lokalernes tilstand, sørge for den interne postfordeling, fotokopiere for medarbejderne til at tage mod varer etc. Ja, faktisk alle de store og små ting, der får det hele til at køre og arbejdspladsen til at leve.

Studiesekretariatet - de studerendes faste holdepunkt

Handelshøjskolen er som nævnt en stor organisme spredt rundt om i mange bygninger. De studerende modtager ofte undervisning i flere forskellige bygninger. Det kan være forvirrende. Derfor spiller studiesekretariatet en stor rolle som de studerendes faste midtpunkt. Her kan de få informationer om fx aflysninger, tilmeldings- og afmeldingsforhold, holdsammensætninger, lokaler og om mange andre små og store problemer. I Nansensgade på 1. sal holder en række af studiesekretariatet for de økonomiske uddannelser til, bla. HA-sekretariatet.

De 5 medarbejdere skal servicere ca. 1600-1700 HA-studerende, hvoraf der hvert år er ca. 700 helt nye, der skal tilpasse sig et miljø, der kan virke uoverskueligt alene pga. størrelsen. Udover de ting, som er nævnt ovenfor, er der hver dag mange henvendelser om fortolkninger af studieordningen, om muligheder for orlov eller meritoverførelser, om at få dokumentation af, at man er studieaktiv til brug for SU eller kollegiebestyrelser. I eksamenstiden er det selvfølgelig især datoerne for karakteropslag, der spørges til.

Der er løbende mange henvendelser fra gymnasieelever og lignende, der vil have informationer om HA-studiet til brug for beslutningen om deres uddannelsesvalg.

Medarbejderne i HA-sekretariatet forsøger at løse de studerendes problemer på stedet eller hurtigst muligt. Visse studerende visiteres videre til

studievejledningen, hvis man vurderer, at HA-studievejlederen bedre kan hjælpe dem. Mange studerende, herunder HA-studerende, finder selv vejen ned til Studieinformationen, som på skift passes af medarbejdere fra studiesekretariatet i Nansensgade. De fleste studerende, der henvender sig, betragtes som søde og rare. Enkelte kan dog lade deres frustrationer over studiet gå udover personalet. Sekretariatet modtager af og til klager over bla. eksamen, fx svære opgaver, karaktergivning eller over undervisningslokalernes størrelse, tilrettelæggelsen af tidspunkterne for undervisningen, stramme tidsfrister og regler for valgfrie fag.

- De vil jo gerne have, at vi giver dem ret i deres klager. Det har de også af og til, men i andre sammenhænge må de forstå, at vi administrerer nogle regler, der gælder for alle og som er nødvendige, hvis vi skal kunne styre et så stort studium, udtaler assistent Lis Lund.

- En række af misforståelserne kunne undgås, hvis de studerende var lidt flinkere til at konsultere deres studiehåndbog og deres opslagstavler, så de ikke tror, at krav og frister er noget, vi egenhændigt fastsætter, supplerer overassistent Bente Christensen.

At være ansat i et studiesekretariat kræver udover flair for kundebetjening og konduite også en god portion tålmodighed, planlægningsevne og overblik, da man skal kunne holde flere ting i gang samtidigt. Selvom arbejdet kan være stressende, er det afvekslende og giver gode kontakter.

- Der er store forskelle på hvilke grupper af HA-studerende, der trækker mest på vores service. En del er gengangere, som vi efterhånden kender ved navn, men langt de fleste ser vi enten aldrig eller kun få gange. De fleste er 1.årsstuderende, der lige skal vænne sig til de nye forhold, udtaler assistent Lise-Lotte Jensen.

Der er almindelig enighed om, at langt de fleste studerende efterhånden lærer at klare sig selv bla. ved at trække på de netværk, de får opbygget på de forskellige hold.

- Der sker en markant ændring, når de først kommer i gang med seminar- og gruppearbejdet og derved kan trække på studiekammeraternes erfaringer, slutter assistent Henrik Vaarby.

En epoke slutter

Fremtidsperspektiver

En generation af professorer, som i årevis har præget Handelshøjskolen udvikling, har givet faklen videre. Fem af dem giver her deres bud på den fremtidige udvikling, helt for egen regning.

Professor Torben Agersnap

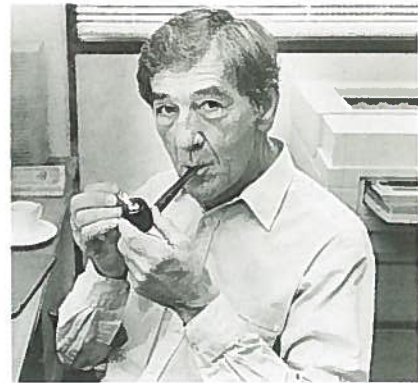
Stå vagt om lederopgavens menneskelige aspekter

Torben Agersnap: *Handelshøjskolen må fastholde de menneskelige aspekter så den ikke udklækker teknokrater.*

”Unge mand, det er nu Deres opgave at indføre den menneskelige faktor ved Handelshøjskolen i København!” Med de ord sluttede den ansættelses-samtale, som var starten på Torben Agersnaps karriere ved Handelshøjskolen i 1953, samtidig med etableringen af IOA, Institut for Organisation og Arbejdssociologi. Siden har udviklingen i samfundet gjort det naturligt at tage den menneskelige faktor i betragtning, og IOA og Torben Agersnap har gennem skolens dimittender ydet deres bidrag til at ledelse er blevet noget mere end en teknologi. Den udvikling bør styrkes, specielt med henblik på samspillet under nedskæringer og ved fusioner, mener han.

Professor, cand. oecon. Torben Agersnap har efter sin afgang fra Handelshøjskolen arbejdet på at reorganisere sociologistudiet ved Københavns Universitet. Han er sikker på at et samarbejde mellem de to uddannelsesinstitutioner burde kunne berige dem begge - hvis de kan overvinde de store kulturforskelle.

- Netop fordi de er så forskellige kunne de tilføre hinanden mere positive værdier end et samarbejde mellem Handelshøjskolen og Danmarks tekniske Højskole, som jeg frygter kan styrke tendenser i en mere teknokratisk retning, siger Torben Agersnap.

Tidligere afdelingsleder
Orla Brandt Jensen

Fra dybdeboring til grænseoverskridelse

Orla Brandt Jensen: *Integrering over faggrænserne kan tilpasse uddannelserne til den komplekse virkelighed.*

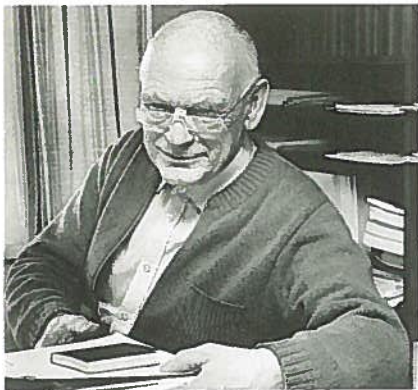
Beslutningen om en ny uddannelse sker med en lige så lang tidshorizont som en Storebæltsbro: de første kandidater er i reglen først ude i praksis en halv snes år senere.

Derfor må nye uddannelser foregribe en stadig mere kompleks virkelighed ved at nedbryde faggrænserne. Den dybtgående specialisering, som i halvtredserne, tresserne og halvfjerdsnerne svarede udmærket til vilkårene i erhvervsliv og samfund, er ikke længere tilstrækkelig.

Afdelingsleder Orla Brandt Jensen, som siden halvfjerdsnerne har arbejdet med udvikling af uddannelserne ved Handelshøjskolen, anbefaler derfor at man fortsætter den begyndende integrering, som er sket i en række nye uddannelser.

Det vil blandt andet kunne foregå gennem en vidtstrakt brug af projektarbejde, hvor problemerne ikke afgrænses inden for afsætning, organisation eller driftsøkonomi, men hænger sammen lige som i virkeligheden. Desuden bør man udnytte den faglige kunnen fra andre uddannelser, således at humanister, jurister, ingeniører, pharmaceuter osv. kan arbejde med projekter, hvor deres fagspecifikke problemer integreres med de økonomiske og organisatoriske tankegange.

- Det er vigtigt at vi ikke får for stive uddannelsessystemer. Det afgørende er, at de studerende lærer at studere, at problembehandling, og at anvende og udvikle teori sammen med ny viden, understreger Orla Brandt Jensen.

Professor Poul Milhøj

Handelshøjskolen må ikke blive sig selv nok

Nationaløkonomen Poul Milhøj efterlyser samarbejde og eventuelt integration af den forskning, som finder sted spredt ud i landet.

Nationaløkonomi er et fag, som lærer de studerende på Handelshøjskolen at arbejde med teoretiske modeller og metoder. Men som fag er og bliver det en hjælpedisciplin.

Det hindrer ikke at der er udviklet et forskningsmiljø på højt niveau. Men det betyder, at studerende, der på cand.merc.- eller licentiatniveau ønsker at fordybe sig i bestemte emner, kan blive ladt i stikken.

- Det er ikke et problem specielt for Handelshøjskolen, men gælder universiteter og lærestalter i øvrigt, understreger Poul Milhøj, pensioneret professor i Nationaløkonomi. Derfor føler han sympati for den tanke, der har været luftet et par gange om at samle institutter inden for økonomi, teknik og sprog ved Danmarks tekniske Højskole som et modstykke til MIT i USA.

Med den store spredning kan man ikke komme i dybden inden for alt, over alt. En studerende, som vil fordybe sig teoretisk burde tilbringe dele af sit studium ved flere institutioner. Hvis man vil undgå at jage de studerende fra sted til sted må forskning og undervisning integreres i langt højere grad end nu.

- Jeg er betænkelig ved at Handelshøjskolen i København absolut vil profilere sig som sig selv, med særligt firmalogo og så videre. Jeg tror at vi kan gøre skade ved at tage for givet at den til enhver tid skal bestå som Handelshøjskolen i København. Jeg er bange for udvandinger på de mange lærestalter med fuldt sortiment, siger Poul Milhøj.

Professor Ole Lando

Udbyg forspringsretten inden for International jura og EF-ret

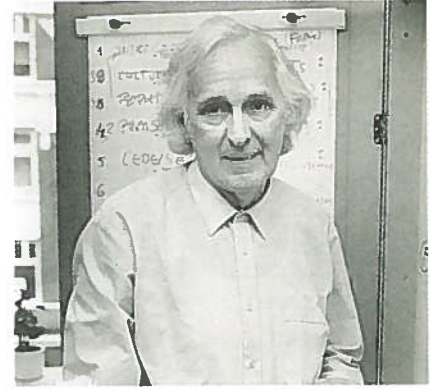
Ole Lando: Juridisk Institut står stærkt inden for international jura, et speciale som kan udbygges yderligere på centrale områder.

Allerede før Danmarks indtræden i EF tog Handelshøjskolen fat på forskningen i EF-ret. Det har givet Juridisk Institut et forspring, som blandt andet viser sig i at instituttet har frembragt ikke færre end tre doktorer i EF-ret. Institutet har allerede opbygget en bred viden om international jura.

- Dette forspring skal udbygges. Der er stadig forskningsområder, vi håber at komme til at beskæftige os mere indgående med, siger professor Ole Lando. Ole Lando er fratrådt sit professorat, men arbejder fortsat videre, især med EFs internationale privatret og komparativ kontraktret. Han er formand for Commission of European Contract Law, og har i det internationale handelskammer medvirket ved udarbejdelsen af en modelkontrakt for agenter og en endnu ikke færdiggjort for eneforhandlere.

Andre emner, som instituttet med fordel kan udbygge og uddybe er EFs miljøret og skatteret.

- Jeg er imponeret over de studerende, deres brede horisont, livserfaring og sprogkundskaber. Jeg ville dog ønske, at vi også kunne anvende materialer på fransk og tysk. Tysk og fransk ret står os i mange henseender nærmere end engelsk ret. Men som gymnasieundervisningen er indrettet, lader det sig ikke gøre, siger Ole Lando.

Professor Bjarke Fog

På tide at udvikle en virkelighedsnær pristeori

Bjarke Fog: Pristeorien er en nødvendig, men virkelighedsfjern forenkling. Der er brug for en "anden del", som afspejler virkeligheden.

Efter et livs arbejde inden for erhvervsøkonomi og ledelse, især med detailhandelsundersøgelser og pristeori er professor Bjarke Fog endnu ikke tilfreds med resultatet.

- Vi giver de studerende første del af pristeorien. Den anden halvdel får de ikke. Det svarer til, at de lægestuderende lærte om den menneskelige anatomi, men ikke om konkrete sygdomme, siger han.

Pristeorien hører hjemme på flere institutter ved Handelshøjskolen: i nationaløkonomien, som grundlag for prisdannelsen i samfundet; i afsætningsøkonomien som redskab for markedsføringen. Men en videreudvikling af anvendt pristeori bør foregå ved Institut for Erhvervsøkonomi og Ledelse.

Pristeorien af i dag bygger på et deterministisk billede af virksomheden, med fuld viden, profitmaksimering, uden offentlige indgreb, med én og kun én beslutningstager, hvor andre forhold lades ude af betragtning. En god teori lærer de studerende at ræsonnere konsekvent og ikke kun henholde sig til tilfældige praktiske erfaringer. Men der er brug for en videreførelse, hvor man beskriver hvad der sker, når man fjerner de urealistiske forudsætninger.

- Teorien er nødvendig til indøvelse af de grundlæggende principper. Men de studerende kritiserer selv den teori de lærer som urealistisk, understreger Bjarke Fog.

Handelshøjskolen fyldte 75 år

Formanden for Foreningen til Unge Handelsmænds Uddannelse - FUHU, direktør Steen Madsen overrækker rektor Finn Junge-Jensen en check på en halv mio. til brug for opførelse af kollegieboliger.

Ved en lang række aktiviteter fra tidlig morgen til sen nat blev Handelshøjskolens 75 års jubilæum markeret den 2. oktober.

Dagens mange begivenheder blev indledt med en seminar om "Udfordringer til dansk erhvervsliv i 90'erne", hvor en lang række tidligere dimitterede og nuværende ledere i dansk erhvervs- og organisationsliv hver især forholdt sig til et udstukket emne. Seminaret blev sluttet af med udnævnelse af professor Hans Brems, direktør Knud Overø og professor Arthur Stonehill til æresdoktorer.

Om eftermiddagen var Frederiksberg kommune ved borgmester Jens Winther vært ved en reception på rådhuset. Godt 200 mennesker overværede taler af borgmesteren og formanden for FUHU, direktør Steen Madsen samt rektor Finn Junge-Jensens takketale til Frederiksberg og FUHU, der begge har betydet meget for Handelshøjskolen, og stadigvæk vil gøre det fremover.

Jubilæet sluttede med en fest i bygningen i Dalgas Have med mere end 900 deltagere. Programmet bød udover en fin middag på underholdning, dans og en revy opført af De Studerendes Råd.

Efter uddelingen af beviserne stillede de 3 nyudnævnte æresdoktorer op til fotografering. Fra venstre ses: Rektor Finn Junge-Jensen, æresdoktorerne professor Hans Brems, professor Arthur Stonehill, direktør Knud Overø samt dekan Hans Engstrøm, Det erhvervsøkonomiske Fakultet.

Fra jubilæumsreceptionen på Frederiksberg Rådhus ses fra venstre: Formanden for FUHU, direktør Steen Madsen, rektor Finn Junge-Jensen og borgmester John Winther.

Også dimittendorganisationerne havde checks med til Handelshøjskolen. Her ses forbundsformand for Erhvervsprogligt Forbund, Jeanette Ørsted og rektor Finn Junge-Jensen.

De studerendes Råd - DSR havde instrueret en jubilæumsrevy, der omhandlede temaer fra Højskolens for- og nutid samt nogle fremtidsbilleder.

Ca. 300 overværede formiddagens seminar om "Udfordringer til dansk erhvervsliv i 90'erne". Alle oplægsholdene var tidligere dimittender fra Handelshøjskolen. Direktør Per W. Nielsen fra Microtronic taler om, hvordan man opnår og fastholder en dominerende position på verdensmarkedet.

Ca. 900 gæster deltog i jubilæumsmiddagen om aftenen i Dalgas Have.

Efter den mere officielle modtagelse på Rådhuset var Frederiksberg Kommune vært ved en buffet for de mere end 200 gæster.

International vurdering af Handelshøjskolens Bibliotek

Også Handelshøjskolens Bibliotek har følt behov for at evaluere sine aktiviteter. Evalueringen har bla. givet et bedre indtryk af servicekvaliteten og de enkelte brugeres låneadfærd.

Hvor godt betjener Biblioteket sine lænere? Og hvor effektivt anvender Biblioteket sine ressourcer? Dette var hovedemnerne for den evaluering, Biblioteket har ladet foretage her i 1992.

Evalueringen blev foretaget som en såkaldt pilotundersøgelse, der skal tjene som udgangspunkt for en fremtidig mere permanent evalueringsprocedure.

Bedre tilpasning til behovene

- Baggrunden for evalueringen skal især ses i vores generelle ønske om at udvikle vores service, sådan at den i videst mulige omfang er tilpasset lænernes behov. Men også Bibliotekets ressourcemæssige situation gør det til en permanent nødvendighed at prioritere opgaverne. Dette gælder også, selvom Bibliotekets personalestab i de senere år har fået en kærdkommen udvidelse, udtaler overbibliotikar Michael Cotta-Schønberg.

Projektorganisationen har omfattet en intern projektgruppe (der forestod selve gennemførelsen af undersøgelsen), en ekstern projektgruppe bestående af overordnede medarbejdere ved en række danske biblioteksinstitutioner samt en international konsulent, Maurice B. Line, tidligere leder af det engelske nationalbiblioteks Lending Library.

Stort undersøgelsesarbejde

Det blev besluttet at anvende både kvantitative og kvalitative metoder i projektforløbet, som bestod af flg. fire dele: 1) en statistisk undersøgelse, 2) en spørgeskemaundersøgelse i tre dele rettet mod hhv. de studerende, lærerne samt ikke-brugere, dvs. studerende, der ikke benytter Bibliotekets faciliteter og service, 3) en undersøgelse af lånernes benyttelse af onlinekatalogen, 4) en serie telefoninterviews med ikke-brugere for at uddybe emner fra spørgeskemaet.

Bibliotekets faciliteter er udnyttet til det yderste, og det kræver god planlægning at kunne servicere de mange brugere.

Resultaterne foreligger nu i en samlet rapport med titlen "Evaluering af Handelshøjskolens Bibliotek 1992" på dansk og engelsk aht. konsulenten, der mente, at den kunne have interesse i udenlandske bibliotekskredse. Derudover foreligger resultaterne af den gennemførte spørgeskemaundersøgelse i en særlig rapport. Nedenfor uddrages nogle af undersøgelsens hovedkonklusioner.

Stigende udlån skaber problemer

Bibliotekets udlån er steget meget hurtigt i de senere år, i perioden 1989-91 fra 129.000 til 234.000 og er nu det højeste af samtlige højere læreanstalters biblioteker.

Men på den anden side er det blevet dokumenteret, at man ikke råder over tilstrækkelig mange eksemplarer af den mest benyttede litteratur. Følgen er lange lånerkøer, at lånerne opgiver at foretage reservering eller først får bøgerne, når de ikke længere har brug for dem.

Studerendes biblioteksadfærd overrasker

Handelshøjskolens lærere og studenter benytter i stort omfang andre biblioteker. Især Det kongelige Bibliotek, men også fx Danmarks Statistiks Bibliotek og folkebibliotekerne. Men undersøgelsen viser også en overraskende høj benyttelsesgrad blandt studerende fra andre højere læreanstalter og skoler. Ca. en tredjedel af samtlige lån ydes til denne gruppe, hvoraf de fleste kommer fra Københavns Universitet, Roskilde Universitetscenter og handelsskolerne. Den typiske ikke-bruger blandt Højskolens egne studerende er en HD-studerende på 1.del. Ikke-brugerne findes dog på samtlige studieretninger og studietrin.

- Det er klart, at det må give anledning til overvejelser, at vore lærere og studerende i så stort et omfang benytter andre biblioteker, og at en del studerende slet ikke bruger os, fortsætter Michael Cotta-Schønberg. Årsagen hertil må undersøges nærmere, såle-

Evalueringen dokumenterer problemet med de lange ventelister til den mest benyttede litteratur. Det stiller store krav til reservationssystemet.

des at vi kan få afklaret, om studerende i København frit frekventerer alle relevante biblioteker, eller om vores service her på stedet lider af mangler og svagheder, som kan udbedres.

Onlinekatalogen bruges ikke rigtigt
Livsnerven i benyttelsen af Biblioteket er onlinekatalogen. De fleste brugere mener, at den er let at anvende, men en særlig undersøgelse viste, at lånerne langt fra er i stand til at udnytte systemet optimalt. Konsekvensen bliver, at de ofte ikke finder frem til den relevante litteratur.

Intensiv ressourceudnyttelse
Det er vanskeligt vha data fra et enkelt år og et enkelt bibliotek at kunne fastslå noget entydigt om effektiviteten af ressourceudnyttelsen.
- Men sammelnigning med tilsvarende aktiviteter ved tilsvarende biblioteker tyder dog på en særdeles intensiv udnyttelse af personaleresourcer og bogbestand, vurderer Michael Cotta-

Schønberg. - Vi udlånte i 1991 6494 bøger pr. medarbejder, hvor andre biblioteker udlånte under 3000 bøger.

Undersøgelsen rejser nye spørgsmål
Det omfattende materiale har givet Biblioteket svar på mange spørgsmål, men selvfølgelig også rejst nye spørgsmål. Fx hvad de mange handelshøjskolestuderende, der bruger andre biblioteker, egentlig bruger disse til?
- Nogle af disse spørgsmål burde man have tænkt på under planlægningen, men det er jo tilladt at blive klogere, fortsætter Michael Cotta-Schønberg. Andre emner kunne ikke belyses pga mangel på relevante data. Fx kunne vi ønske informationer om, hvorvidt vi køber de rigtige bøger i forhold til brugernes behov. Et nyt statistikprogram, vi tager i brug ved årsskiftet 92/93 vil forhåbentligt kunne give os sådanne data.

Rigeligt pengene værd
Undersøgelsen for 1992 anslås samlet

at have kostet ca. 200.000 kr., hvoraf Undervisningsministeriet har bevilget de 100.000 kr.

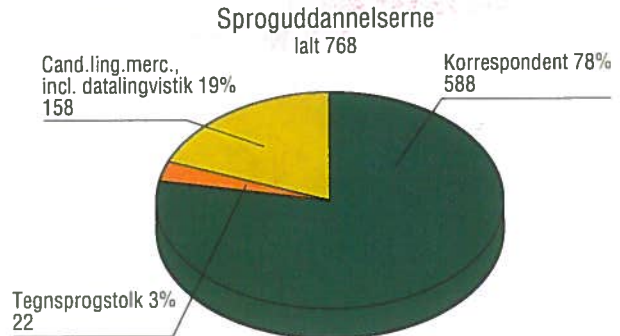
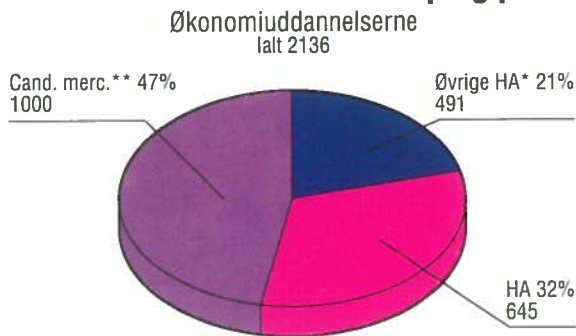
- Selvom fremtidige undersøgelser ikke vil koste ligeså meget, mener vi, at bare det at have indledt en kontinuerlig evalueringsproces, der tilbagevendende giver os tilbagemelding om kvaliteten af vores service og effektiviteten i ressourceanvendelsen, rigeligt er de brugte penge værd, mener Michael Cotta-Schønberg.

Skabt grundlag for nye tiltag

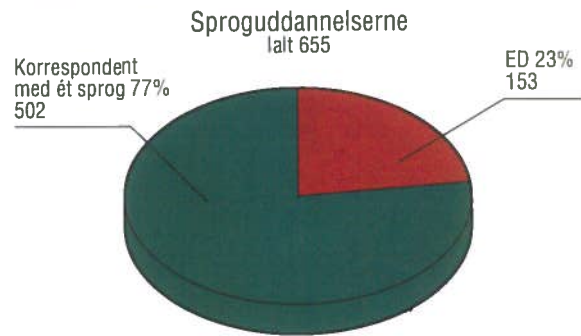
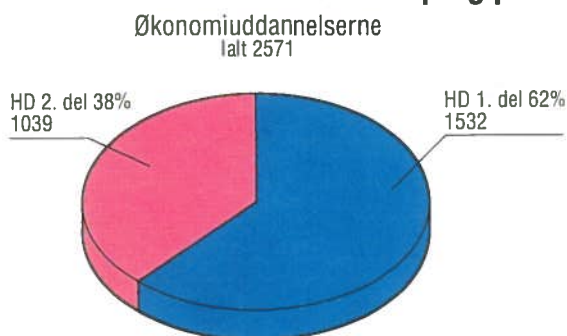
Afslutningsvist fastslår han, at evaluering kun tjener et fornuftigt formål, hvis den danner udgangspunkt for konkrete handlinger. Man vil på baggrund af undersøgelsens resultater indstille til Biblioteksudvalget, at en række indsatsområder - udover en ajourføring af Bibliotekets strategiske målsætning - bliver igangsat. Konkret peger han på 1) fremme af bøgernes tilgængelighed for lånerne, sådan at bøgerne kan lånes, når brugerne har behov herfor, 2) udvikling i servicekvalitet, herunder især inden for emneområder som EF-litteratur og statistik, 3) nedbringelse af ventetider ved visse servicepunkter og 4) differentiering af Bibliotekets service over for de forskellige brugergrupper med en oprioritering af servicen overfor vore egne brugere.

Yderligere information:
Overbibliotikar
Michael Cotta-Schønberg
Handelshøjskolens Bibliotek
Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 38 15 36 66
Fax: 38 15 36 63

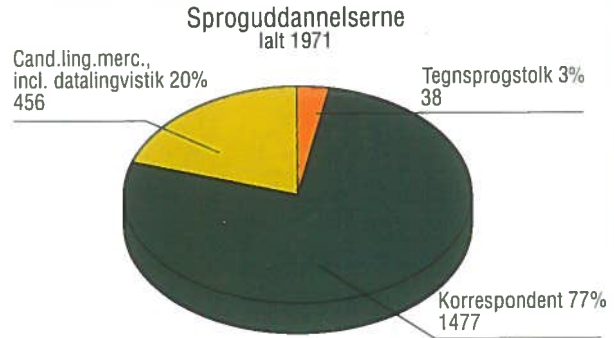
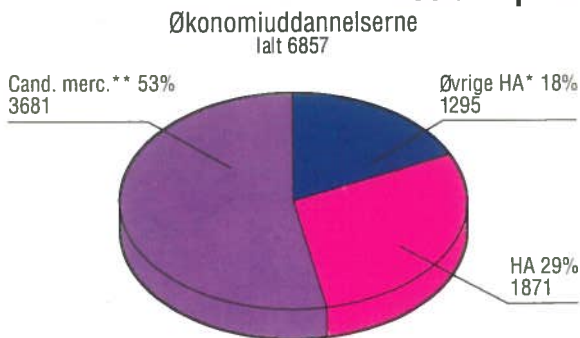
Optag på heltidsuddannelserne

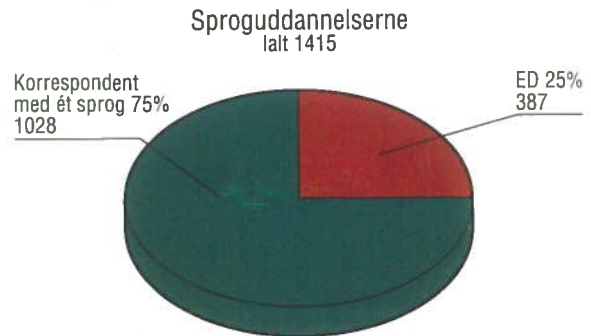
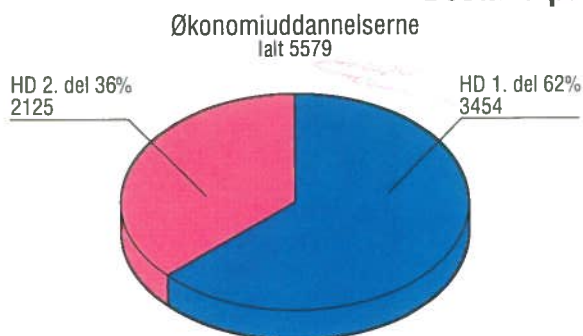
Optag på Åben Uddannelse

Bestand på heltidsuddannelserne

Bestand på Åben Uddannelse

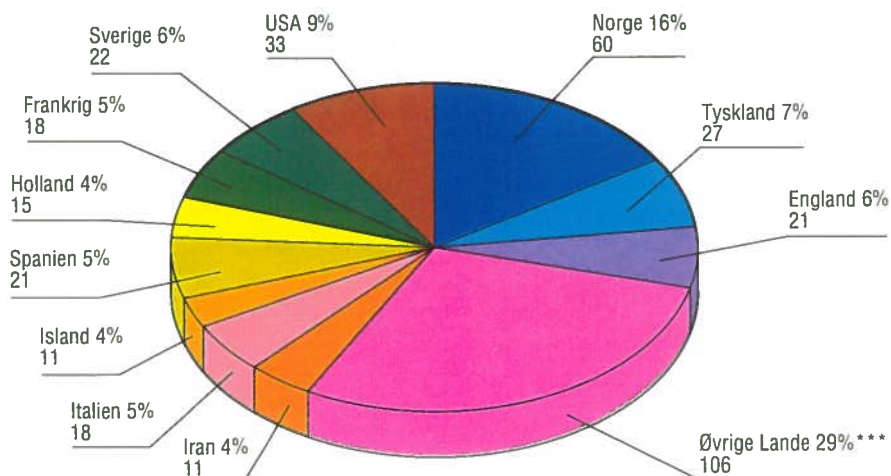

*HA-dat., HA-jur., HA-mat., ESA

**Incl. cand. merc. aud., cand. merc.-dat., cand. merc.-jur., cand. merc.-mat., cand. merc. int.

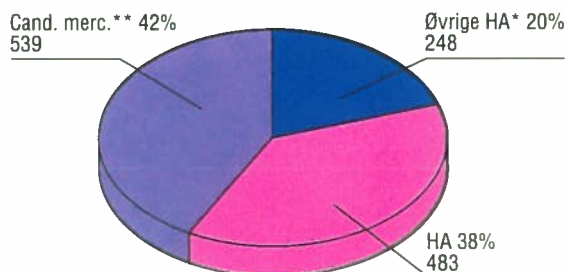
Bestand af udenlandske studerende

Ialt 363

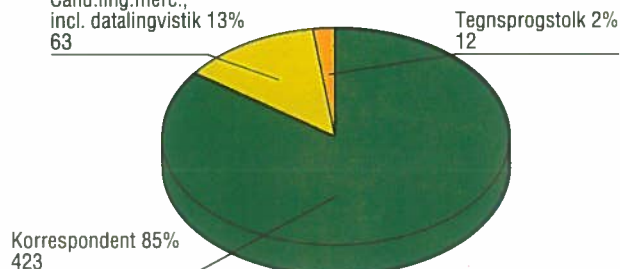

Dimittender på heltidsuddannelserne

Økonomiuddannelserne
Ialt 1273

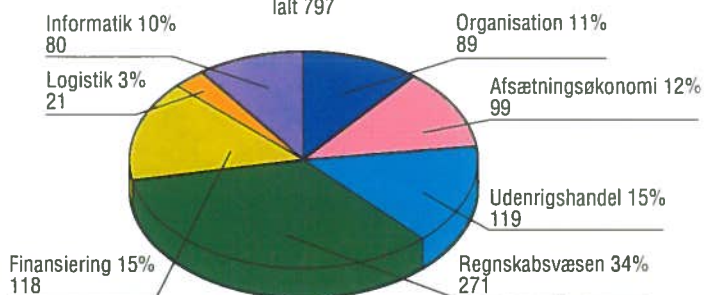

Sproguddannelserne
Ialt 498

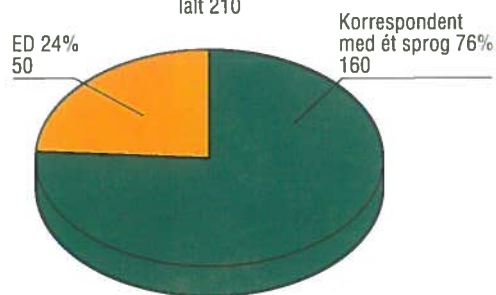

Dimittender på Åben Uddannelse

Økonomiuddannelserne
Ialt 797

Sproguddannelserne
Ialt 210

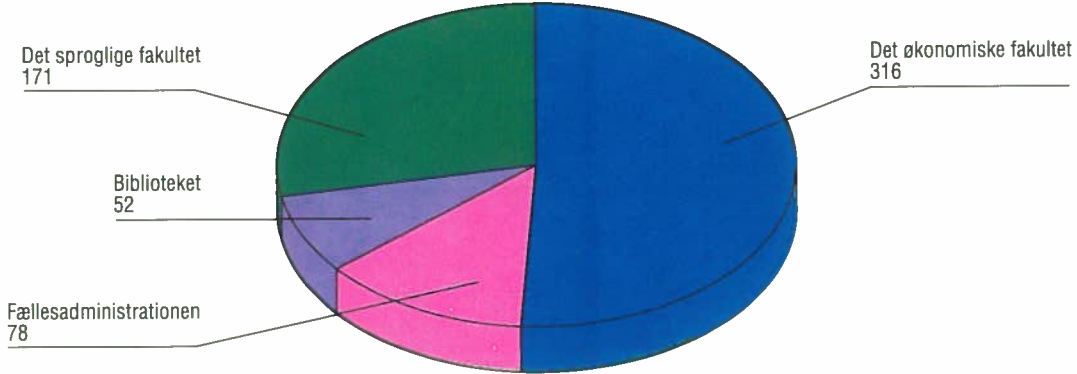
*HA-dat., HA-jur., HA-mat., ESA

**Incl. cand. merc. aud., cand. merc.-dat., cand. merc.-jur., cand. merc.-mat., cand. merc. int.

***Europa: 71, Asien: 23, Afrika: 5, Nordamerika: 3, Sydamerika: 4

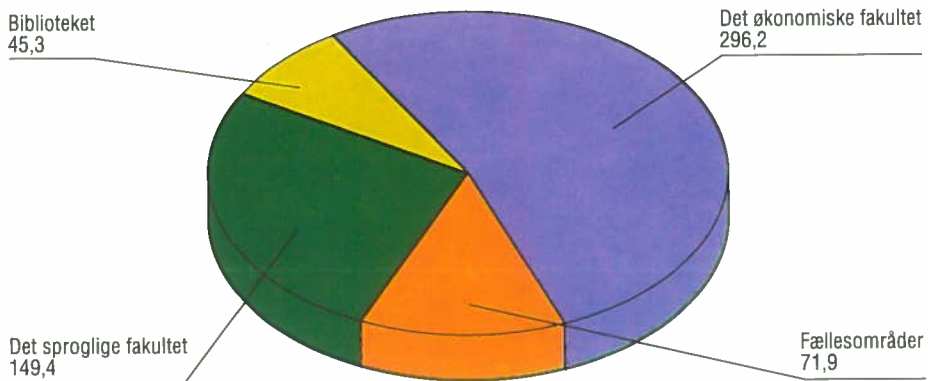
Personalefordeling på hovedområder

Antal ansatte ialt: 617
 Administrative medarbejdere: 318
 Videnskabelige medarbejdere mfl.: 299

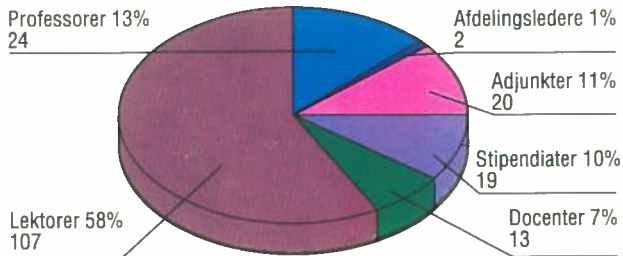
Personalefordeling på hovedområder

(Opgjort i årsværk)
 Årsværk i alt: 562,8

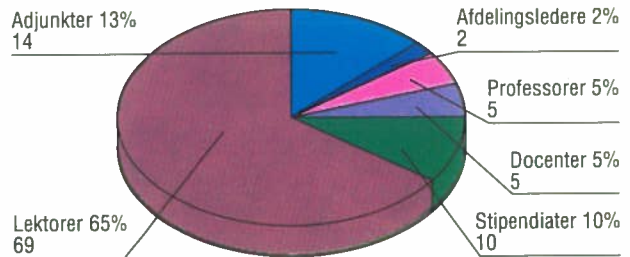

Videnskabeligt personale

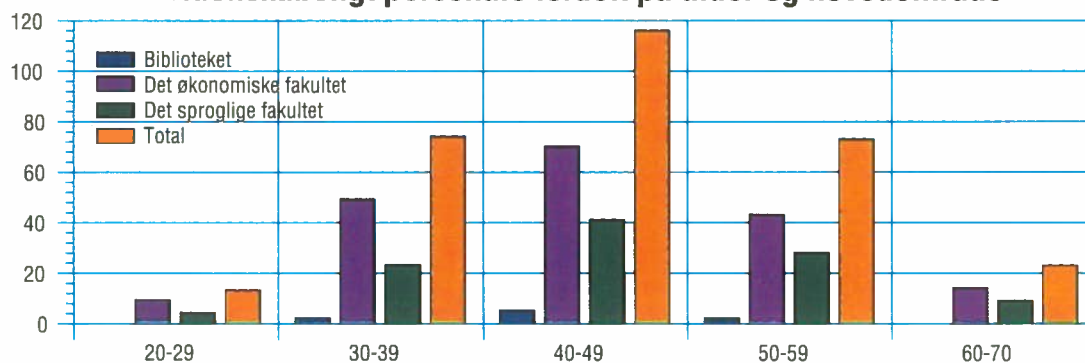
Det økonomiske fakultet
 ialt 185

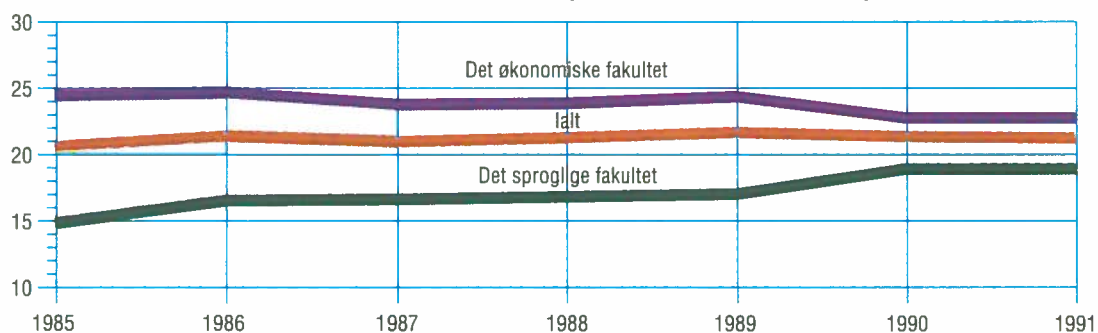
Det sproglige fakultet
 ialt 105

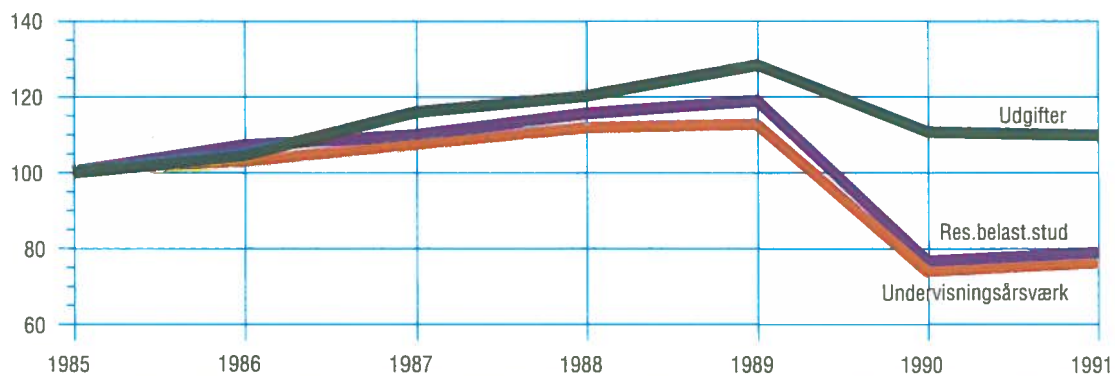
Videnskabeligt personale fordelt på alder og hovedområde

Lærer/studentratio (ordinær virksomhed)

Aktivitetsudvikling (ordinær virksomhed)

Lærer/studentratio (åben uddannelse)

	1990	1991
Det sproglige fakultet	19,1	19,8
Det økonomiske fakultet	41,0	38,1
I alt	35,1	33,3

Kilde: Regnskaber for Åben Uddannelse 1990 og 1991

Note: S/L-ratioerne for Åben Uddannelse er beregnet på baggrund af faktiske optællinger af medgående undervisningsårsværk.

Økonomistatistikker

Handelshøjskolens udgifter over egen hovedkonto på bevillingslovene 1987-1991.

Ordinær virksomhed:	1987	1988	1989	1990	1991
Lønudgifter	158.175.253	172.312.760	188.145.861	159.508.174	160.702.854
Øvrige driftsudgifter	71.764.753	79.069.337	89.326.361	84.533.966	90.280.413
Beskæftigelsesordninger	2.128.968	2.002.479	2.899.855	3.779.387	4.153.298
Senior- og kandidatstipendier	3.917.529	5.122.843	9.923.113	9.749.469	9.199.747
Øvrige driftstilskud	3.574.644	2.448.239	2.851.693	3.319.503	1.189.676
Udgifter ialt	239.561.147	260.955.658	293.146.883	260.890.499	265.525.988
Heraf indtægtsfinansieret					
Supplerende mindre virksomhed	645.082	1.217.514	2.381.460	4.195.420	3.910.650
Kommunale refusioner	2.010.085	1.634.525	2.197.132	3.337.682	3.411.794
Øvrige driftsindtægter	1.185.747	1.502.575	1.026.292	23.517	2.935.356
Indtægtsfinansieret ialt	3.840.914	4.354.614	5.604.884	7.556.619	10.257.800
Indtægtsdækket virksomhed:	1987	1988	1989	1990	1991
Åben Uddannelse					
Samlede indtægter				48.372.468	61.640.045
Lønudgifter				42.045.007	50.420.242
Øvrige udgifter				4.960.344	8.660.602
Årets resultat				1.367.117	2.559.201
Kommerciel virksomhed					
Samlede indtægter	1.432.125	1.896.660	2.063.332	2.977.718	2.343.039
Disponibel andel	1.288.912	1.709.224	1.852.449	2.671.131	2.108.735
Lønudgifter	838.848	1.674.892	959.374	1.441.115	1.955.719
Øvrige udgifter	65	258.601	2.654		72.115
Årets resultat	449.999	-224.269	890.421	1.230.016	80.901

Noter:

Udgifterne er opgjort eksklusive moms.

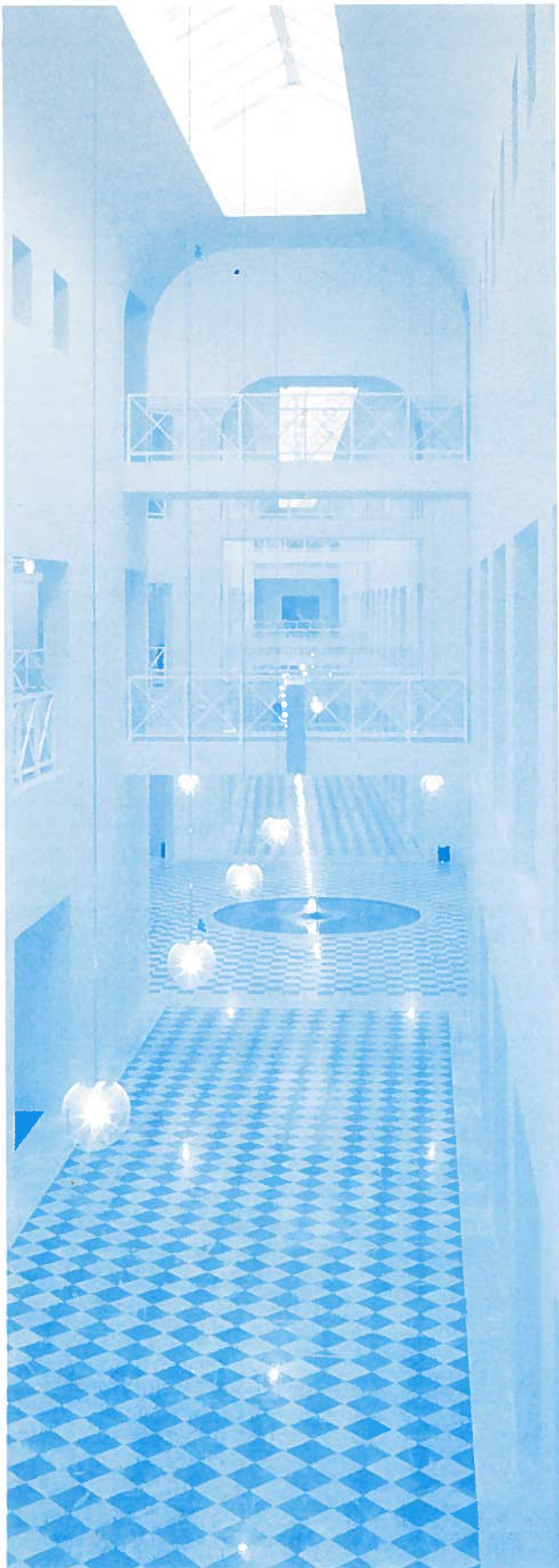
Fra og med finansåret 1990 er Handelshøjskolens deltidsuddannelser udskilt af den ordinære virksomhed og registreret som Åben Uddannelse under den indtægtdækkede virksomhed.

Handelshøjskolens totale virksomhed opdelt på finansieringskilder. 1989 - 1991 (mio. kr. løbende priser).

Finansieringskilder:	1989	1990	1991
Ordinær virksomhed	301,8	268,7	277,0
Anlægsudgifter	3,3	0,0	1,0
Div. særbevillinger (UM)	0,6	2,0	1,2
Åben Uddannelse		47,0	59,1
Kommerciel indt. virks.	0,9	1,4	2,0
Ikke-kommerciel indtægtsdækket virksomhed			
Forskningsråd	5,0	5,1	5,7
Forskerakademi	2,0	3,0	2,2
Andre statslige	4,5	6,7	5,2
Private tilskudsmidler	4,5	6,3	7,6
Udgifter ialt	322,6	340,2	361,0

Note: Tallene for ordinær virksomhed indeholder afløftningsmoms.

Ph.d.-afhandlinger i 1992

Det erhvervsøkonomiske Fakultet

- Thomas Alslev Christensen:** Structural Economic Interdependence under Alternative Monetary Regimes.
- Per Darmer:** Organisationer som kulturer-organisationskultur i antropologisk perspektiv.
- Lanni Füssel:** Teknologisk og institutionel forandring i linjefarten.
- Susanne Georg:** Miljøregulering i økonomisk perspektiv.
- Henrik Gam:** Ansvarssubjektet under godsbeskædigelse under søtransport. En analyse af nordisk og engelsk ret.
- Svend Hollesen:** Virksomhedens skift af afsætningsorganisation på internationale markeder - en undersøgelse af danske virksomheder.
- Erik Reimer Larsen:** Complexity in Economics.
- Peter Lotz:** Demand-side effects on product innovation.
- Laura Mott:** Systemudvikling - den menneskelige dimension.
- Merete Nørby:** Just-in-time - en uopnåelig vision - en ubønhørlig læreproces.
- Steen Thomsen:** Storindustri og transaktionsomkostninger.
- Kim Trans:** Automatisk problemløsning ved hjælp af planlægning.
- Sanne Udsen:** Skønheden og udyret: Kønsarbejdsdelingens økonomiske kompleksitet.
- Anders Ærøe:** Rethinking Industrialization - From a National to a Local Perspective. A Case Study of the Industrialization Process in Tanzania, with Particular emphasis at the Construction Theory.

Det erhvervsproglige Fakultet

- Alex Klinge:** En tekstbaseret undersøgelse af modalitet i engelsk fagsprog.
- Elsbeth Lange:** En teknologisk udviklingshistorie om legitimitet og kulturel forankring.
- Dorte Salskov-Iversen:** Det kollektive overenskomstsysteem i Storbritannien - Et paradoks? En analyse i lyset af det individualistiske etos.
- Viktor Smith:** Term - begreb - virkelighed. Om tekniske terms betydning.
- Helle Wegener:** En undersøgelse af danske verbalsubstantiver med henblik på automatisk NSB.

1. Det Erhvervsøkonomiske Fakultet

Program/Land   Universitet

CEMS. (Se side 5.)**Programme in International Management**

BELGIEN:	Université Catholique de Louvain
BRASILIE:	Escola de Administracao Fundacao Getulio Vargas, Sao Paulo
CANADA:	University of British Colombia, Vancouver McGill University, Montreal
HOLLAND:	Erasmus Universiteit, Rotterdam
ITALIEN:	Universita Commerciale Luigi Bocconi, Milano
SCHWEITZ:	Hochschule St. Gallen
SPANIEN:	ESADE, Barcelona
SVERIGE:	Stockholm School of Economics, Stockholm
TYSKLAND:	Universität zu Köln, Köln
USA:	Leonard N. Stern School of Business, New York University of Michigan, Ann Arbor
ØSTRIG:	Wirtschaftsuniversität Wien, Wien

ECTS- European Credit Transfer system

BELGIEN:	Université Catholique de Louvain IAG Universiteit Antwerpen - Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius
FINLAND:	Åbo Akademi University
FRANKRIG:	Groupe ESC Nantes Atlantique Université des Sciences et Technologies de Lille Flandres Artois I Université de Nancy II Université de Valenciennes
GRÆKENLAND:	A.S.O.O.E., Athen
HOLLAND:	Hogeschool Zeeland, Vlissingen
IRLAND:	University of Limerick
ITALIEN:	LUISS Roma Università degli studi di Siena Università degli studi di Firenze Università degli studi di Trento
NORGE:	Norges Handelshøyskole, Bergen
PORTUGAL:	Universidade da Beira Interior, Covilha Instituto Politécnico de Leiria
SPANIEN:	Universidad de Barcelona Universidad de Granada
STORBRITANNIEN:	University of Lancaster University of Plymouth, Plymouth Business School University of Wolverhampton
SVERIGE:	Göteborgs Universitet
TYSKLAND:	Fachhochschule Osnabrück J. W. Goethe-Universität-Frankfurt
ØSTRIG:	Leopold-Franzens-Universität, Innsbruck
CONSORTIA:	European Partnership of Business Schools (EPBS) European Association of Distance Teaching Universities (EADTU)

Marketing Network

BELGIEN:	Katholieke Universiteit Leuven
FRANKRIG:	Université de Paris-Dauphine
GRÆKENLAND:	Ekonomiko Panepistimio Athinon, Athen
HOLLAND:	Rijksuniversiteit Groningen
IRLAND:	University College, Belfield
ITALIEN:	INSIDA, Palermo
TYSKLAND:	Universität Regensburg

Netværk for komparativ økonomisk udvikling (PIC)

FRANKRIG:	Université de Sciences Sociales de Grenoble
ITALIEN:	Università di Messina Università Degli Studi di Pavia
PORTUGAL:	Universidade do Porto
SPANIEN:	Universidad de Barcelona Universidad Autenoma dó Madrid
STORBRITANNIEN:	University of Sussex
ØSTRIG:	Wirtschaftsuniversität Wien

Erasmus Law Network

BELGIEN:	University of Liège
FRANKRIG:	Université de Jean Moulin, Lyon III Université Robert Schumann, Strasbourg
GRÆKENLAND:	University of Thessaloniki University of Thrace National & Capodestrian University, Athen
HOLLAND:	Katholieke Universiteit, Nijmegen
ITALIEN:	Università di Bologna LUISS Roma
SKOTLAND:	University of Glasgow
SPANIEN:	Universidad Autonoma dó Barcelona Universidad de Barcelona
STORBRITANNIEN:	University of Essex, Colchester
TYSKLAND:	Universität zu Kiel

2. Det Erhvervsproglige Fakultet inkl. Center for Sprog og Økonomi**ERASMUS**

BELGIEN:	Universiteit Gent Université de Mons
FRANKRIG:	Institut libre Marie Haps, Bruxelles Université Jean Moulin Lyon 3 Université de Montpellier I Université Paul Valery - Montpellier III Groupe ICN (Institut Commercial de Nancy) Université de Paris IV - Sorbonne Groupe Ecole Supérieure de Commerce de Poitiers et du Centre Ouest, Poitiers
HOLLAND:	Universiteit van Amsterdam Hogeschool voor Economisch en Administratief Onderwijs, Arnhem
IRLAND:	Dublin City University Waterfors Regional Technical College
ITALIEN:	Università degli studi di Bergamo Università degli studi di Bologna Università Cattolica del Sacro Cuore, Milano Università degli studi di Torino
PORTUGAL:	Universidade do Porto
SPANIEN:	Universidad de Oviedo Universidad de Valladolid Escuela Universitaria de Traductores e Intérpretes de - Barcelona - Granada - Las Palmas Universidad Nebrissensis, Madrid
STORBRITANNIEN:	University of Bath University of Lancaster City of London Polytechnic University of Sheffield University of Swansea Heriot-Watt University, Edinburgh
TYSKLAND:	Universität Bonn Johannes Gutenberg Universität Mainz Universität Hildesheim Universität des Saarlandes, Saarbrücken Wissenschaftliche Hochschule für Unternehmensführung, Koblenz Ernst-Moritz-Arndt-Universität, Greifswald Leopold Franzen Universität, Innsbruck
ØSTRIG:	

NOTE:

Derudover indgår Handelshøjskolen i en række andre udvekslingsprogrammer, bla. **NORDPLUS** (højere læreanstalter i Norden), **APIM** (Advanced Program in Management) og fx med Moskavs statslige sproguniversitet (MGLU) og Russian Economic Academy (G. Plekhanov).

**FÆLLES-
ADMINISTRATIONEN**

Rektor, lektor
Finn Junge-Jensen
Prorektor, lektor
Lise-Lotte Hjulmand
Administrationschef
Jakob Voltelen

Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 38 15 38 15
Telefax: 38 15 20 15

**INFORMATION-
AFDELINGEN**

Fuldmægtig
Finn Kjerulff Hansen

Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 38 15 38 15
Telefax: 38 15 20 15

**DET ERHVERVS-
ØKONOMISKE FAKULTET**

Dekan, lektor
Hans Engstrøm

Nansensgade 19
1366 København K
Tlf.: 38 15 38 15
Telefax: 38 15 26 75

**DET ERHVERVSSPROGLIGE
FAKULTET**

Dekan, lektor
Ole Helmersen

Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 15 38 15
Telefax: 38 15 30 00

**HANDELSHØJSKOLENS
BIBLIOTEK**

Overbibliotekar
Michael Cotta-Schønberg

Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 38 15 36 66
Telefax: 38 15 36 63

STUDIEKONTORET/SPROG

Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 15 33 16
Telefax: 38 15 38 35

**STUDIEINFORMATION-
KONTORET**

Nansensgade 19, st.
1366 København K
Tlf.: 38 15 38 15
Telefax: 38 15 26 75

**INSTITUTTER OG CENTRE
VED DET ERHVERVS-
ØKONOMISKE FAKULTET**

**Institut for
Afsætningsøkonomi**
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 38 15 21 00
Telefax: 38 15 21 01/21 02

**Institut for Anvendt
Datalogi og
Systemvidenskab**
Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 38 15 37 77
Telefax: 38 15 37 73

**Institut for Erhvervs- og
Samfundsforskning**
Nansensgade 19, 6.
1366 København K
Tlf.: 38 15 25 35
Telefax: 38 15 25 40

**Erhvervsfremme- og
Iværksættergruppen**
Nansensgade 19
1366 København K
Tlf.: 38 15 26 62
Telefax: 38 15 26 58

Juridisk Institut
Nansensgade 19, 2. og 3.
1366 København K
Tlf.: 38 15 26 26
Telefax: 38 15 26 10

**Institut for
Erhvervsøkonomi og
Ledelse**
Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 38 15 36 30
Telefax: 38 15 36 35

Institut for Finansiering
Rosenørns Allé 31
1970 Frederiksberg C
Tlf.: 38 15 36 15
Telefax: 38 15 36 00

**Institut for Informatik og
Økonomistyring**
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 15 24 00
Telefax: 38 15 24 01

**Institut for International
Økonomi og
Virksomhedsledelse**
Nansensgade 19, 7.
1366 København K
Tlf.: 38 15 25 15
Telefax: 38 15 25 00

**Institut for
Nationaløkonomi**
Nansensgade 19, 5.
1366 København K
Tlf.: 38 15 25 75
Telefax: 38 15 25 76

**Institut for Organisation
og Arbejdssociologi**
Blågårdsgade 23 B
2200 København K
Tlf.: 38 15 28 15
Telefax: 38 15 28 28

**Institut for
Regnskabsvæsen og
Økonomistyring**
Howitzvej 60
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 15 23 20
Telefax: 38 15 23 21

**Institut for Teoretisk
Statistik**
Julius Thomsens Plads 10
1925 Frederiksberg C
Tlf.: 38 15 35 15
Telefax: 38 15 35 00

**Institut for Trafik-, Turist-
og Regionaløkonomi**
Blågårdsgade 23 B
2200 København N
Tlf.: 38 15 28 75
Telefax: 38 15 28 65

**Center for Offentlig
Organisation og Styling**
Struenseegade 7-9
2200 København N
Tlf.: 38 15 21 81
Telefax: 38 15 20 15

**INSTITUTTER OG CENTRE
VED DET ERHVERVS-
SPROGLIGE FAKULTET OG
SPROG/ØKONOMI-
CENTRET**

På adressen:
Dalgas Have 15
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 15 38 15

findes følgende institutter
og centre:

Institut for Datalingvistik
Telefax: 38 15 38 20

Institut for Engelsk
Telefax: 38 15 38 45

Institut for Fransk
Telefax: 38 15 38 65

Institut for Spansk
Telefax: 38 15 38 50

Institut for Tysk
Telefax: 38 15 38 60

**Center for
Konferencetolkning**
Telefax: 38 15 38 55

Fagsprogligt Center

**Sprog/Økonomiecentret
(SPRØK)**
Telefax: 38 15 38 40

Tegnsprogstolkecentret

Terminologiafdelingen
Telefax: 38 15 38 20